

e-government Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΣΘΟΝΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ KATRIN NYMAN METCALF

ΜΕΛΕΤΗ

Ασαφή σύνολα για
την ανάλυση της
πτώσεως των
επιχειρήσεων

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Φ. ΦΙΛΙΠΟΣ

Η κριτική λογιστική:
Οι πλέον πρόσφατες
εξελίξεις στη
λογιστική

ΠΕΡΙ-
ΟΔΙΚΟ
ΟΙΚΟ-
ΝΟΜΙ-
ΚΟΥ
ΛΟΓΙΣ-
ΤΟΥ

37

37 editorial



Αγαπητοί αναγνώστες

Μπορεί ένα κράτος να είναι αποτελεσματικό, να εξυπηρετεί σε χρόνο dt τους πολίτες του και να περιορίζει στο ελάχιστο τον παράγοντα γραφειοκρατία χάρη στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογικών εργαλείων; Η σκέψη, εκ πρώτης όψεως, φαντάζει ουτοπική, ωστόσο, στην πράξη έχει αποδειχτεί ότι όλα μπορούν να γίνουν, αρκεί να υπάρχει σωστή στρατηγική, προοδευτική ματιά και φυσικά οι απαραίτητες υποδομές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Εσθονία. Μπορεί η Ελλάδα να τη μιμηθεί; Η Katrin Nyman Metcalf, διευθύντρια Προγραμματικών Έρευνας και νομικών θεμάτων στο e-governance academy της Εσθονίας, βρέθηκε στη χώρα μας ως κεντρική ομιλήτρια στο Cyber Security Conference που διοργάνωσε η KPMG και δίνει απαντήσεις για το πώς η ουτοπία μπορεί να γίνει πραγματικότητα αποκλειστικά στο Accountancy Greece

Η «κριτική λογιστική» είναι μια μορφή «κοινωνικής πράξης» η οποία επιδιώκει να προκαλεί προοδευτική αλλαγή εντός των εννοιολογικών, θεσμικών, πρακτικών και πολιτικών περιοχών της λογιστικής. Η «πράξη» αυτή αντιμετωπίζει τη θεωρία και την πρακτική της λογιστικής όχι απλώς ως συσχετιζόμενες. Αυτές είναι αμοιβαία συγκροτημένες, συναποτελούν ένα όλον. Η λογιστική θεωρία όχι μόνο επηρεάζει τη λογιστική πρακτική αλλά, ιστορικά εξεταζόμενη, από μόνη της δημιουργεί τις συνθήκες ανάπτυξης των λογιστικών πρακτικών. Ο πανεπιστημιακός Βασίλης Φίλιος παρουσιάζει αναλυτικά το θέμα.

Στο ίδιο τεύχος μπορείτε να διαβάσετε έρευνες, μελέτες, στατιστικά που αφορούν τη δράση των ελεγκτικών οργανώσεων.

Η Συντακτική Επιτροπή

ACCOUNTANCY GREECE

Τριμηνιαίο Περιοδικό
Οικονομικού Λογισμού
www.accountancygreece.gr

Τεύχος 37

Οκτώβριος/Νοέμβριος/Δεκέμβριος 2019
Τιμή πώλησης 10 ευρώ

ISSN

1792-6009

ΚΩΔ. ΕΝΤ. 01-0028

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΩΜΑΤΟΣ ΟΡΚΩΤΩΝ
ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΑΛΑΜΑΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΖΑΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΜΠΑΣΚΟΖΟΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΥΑ ΑΓΓΕΛΙΔΗ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΛΗΓΙΑΝΝΗΣ
ΑΘΗΝΑ ΓΚΟΥΖΙΑ
ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΚΥΡΙΤΣΗ
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΟΥΛΟΥΡΗ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΝΙΦΟΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΒΑΙΟΣ ΡΙΖΟΥΛΗΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΣΙΑΡΑΒΑΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ ΣΚΟΠΕΛΙΤΗΣ
ΜΑΡΙΑ ΤΥΡΟΒΟΛΑ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΒΑΣΩ ΜΟΥΖΑΚΙΤΗ
vaso.mouzakiti@soel.gr
Τ. 210 3891400-466

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ
Τ. 210-3839020
anoikon1@otenet.gr

ACCOUNTANCY GREECE

ΙΕΣΟΕΛ, Καποδιστρίου 28, 10682,
Αθήνα, Τ. 210 3891400-466
F. 210 3825159
www.soel.gr, info@soel.gr,
iesoel@soel.gr

www.accountancygreece.gr

index

4.

NEWS Ev
περιλήψει...

06.

Μπορεί η Ελλάδα να
γίνει Εσθονία; **Katrin
Nyman Metcalf**

12.

Η κριτική λογιστική:
Οι πλέον πρόσφα-
τες εξελίξεις στη
λογιστική, **Βασίλειος
Φ. Φίλιος** Πανεπι-
στημιακός

22.

Προβλέψεις και δη-
μιουργική λογιστική
**Κυριάκος Πατα-
τούκας, Νικόλαος
Α. Παπάκης, ΣΟΛ
CROWE**

28.

Πράσινα ομόλογα:
ένα οικονομικό ερ-
γαλείο που ενισχύει
τη βιωσιμότητα στις
αγορές κεφαλαίου,
**Κατερίνα Κατσούλη,
Grant Thornton**

30.

EMIR Refit: Το
αναθεωρημένο
κανονιστικό πλαίσιο
για τις εξωχρηματι-
στηριακές συναλ-
λαγές παραγώγων,
**Γεωργία Μανταλά-
ρα, Deloitte**

34.

Αριθμοδείκτες
λογιστικής ανά-
λυσης σε καιρούς
οικονομικής κρίσης,
Αναστασία Β. Φίλιου

40.

Ασαφή σύνολα για
την ανάλυση της
πτώχευσης των
επιχειρήσεων, **Δρ
Λία Κρασαδάκη,
Καθηγητής Κωνστα-
ντίνος Ζοπουνίδης,
Καθηγητής Μιχάλης
Δούμπος**

46.

Online πλατφόρμα
αξιολόγησης και
benchmarking για
οικογενειακές επι-
χειρήσεις, **KPMG**

48.

Η ΔΑΕΕΚ
κινείται στο επίκε-
ντρο
της ατζέντας της
ΕΚΤ, **Κωνσταντίνος
Λευκαδίτης, KPMG**

50.

Διαχείριση NPLs:
Στην εποχή των
τιτλοποιήσεων
και των μεγάλων
«servicers», **Μαρίνα
Καπετανάκη, KPMG**

52.

Global Economy
Watch: Οι χώρες της
Ανατολικής Ασίας
και της Βόρειας Ευ-
ρώπης παγκόσμιοι
ηγέτες, **PwC**

53.

Μερική διάσπαση
εταιρείας Ανακύπτο-
ντα προβλήματα και
λογιστική αντιμε-
τώπιση **Μαριάνθη
Ξένου, ΣΟΛ CROWE**

61.

Η σημασία του
ελέγχου σήμερα και
στο μέλλον, **Χάρης
Συρούνης, KPMG**

62.

Οι καταναλωτές
επιλέγουν εξατο-
μικευμένα πακέτα
υπηρεσιών ενημέ-
ρωσης και ψυχαγω-
γίας, **Deloitte**

64.

Τα έσοδα του
κατασκευαστικού
κλάδου αυξάνο-
νται παγκοσμίως,
τη στιγμή που η
κεφαλαιοποίηση
μειώνεται, **Deloitte**

67.

Στο 64% παγκοσμίως
ο ρυθμός υιοθέτη-
σης του FinTech, **EY**

68.

Η «Ελεγκτική» του
Leslie A. Mattingly:
Το πρώτο σημαντικό
βιβλίο Ελεγκτικής
στην Ελλάδα, **Κων-
σταντίνος Ι. Νιφορό-
πουλος, Ωρίων**

72.

Εταιρικά νέα

Your World is Getting Smaller and more Complex

With our industry knowledge and professional expertise spanning Europe and the globe, we deliver excellence and build relationships with the intention of creating lasting value for you.

Audit / Tax / Advisory

www.solcrowe.gr

SOL S.A. and SOL Consulting S.A. are members of Crowe Global, a Swiss Verein. Each member firm of Crowe Global is a separate and independent legal entity. SOL S.A. and SOL Consulting S.A. and its affiliates are not responsible or liable for any acts or omissions of Crowe Global or any other member of Crowe Global.

© 2019 SOL S.A. and SOL Consulting S.A.

NEWS *En περιλήψει...*

Από την Επιτροπή
Διεθνών Σχέσεων ΣΟΕΛ

• **ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΛΕΓΚΤΩΝ - ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ (FÉDÉRATION DES EXPERTS-COMPTABLES MÉDITERRANÉENS - FCM)**, οι εκπρόσωποι των οργανώσεων-μελών της ομοσπονδίας η οποία αντιπροσωπεύει 16 οργανισμούς στον τομέα της λογιστικής και του ελέγχου, με περισσότερους από 400.000 επαγγελματίες εμπειρογνώμονες ελεγκτές λογιστές από 12 μεσογειακές χώρες, εξέλεξαν ως Πρόεδρο της Ομοσπονδίας τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της Ελεγκτικής Εταιρείας ΣΟΛCRowe και μέλος της Επιτροπής Διεθνών Σχέσεων του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (ΣΟΕΛ) κ. Παναγιώτη Αλαμάνο, ΟΕΛ. Η θητεία του Προέδρου της FCM είναι διετής. Με την ανάληψη των καθηκόντων του ο κ. Αλαμάνος τόνισε ότι: «Η FCM δεσμεύεται να εργαστεί στην περιοχή της Μεσογείου για να προωθήσει το ελεγκτικό - λογιστικό επάγγελμα με βάση συγκεκριμένες αξίες και αρχές ώστε να αποτελέσει βασικό παράγοντα προστασίας του δημοσίου συμφέροντος, επιτυγχάνοντας παράλληλα οικονομική ολοκλήρωση και ανάπτυξη».

Αξίζει να σημειωθεί, ότι το ΣΟΕΛ αναλαμβάνει την Προεδρεία της ανωτέρω Ομοσπονδίας, της οποίας είναι ιδρυτικό Μέλος, για δεύτερη φορά στην ιστορία της. Στα πλαίσια των εργασιών της Ομοσπονδίας αξιοποιήθηκε η γνώση των Ινστιτούτων Μελών και οι απόψεις τους επί θεμάτων θεσμικής και στρατηγικής φύσης, που καθορίζουν την πορεία και την εξέλιξη της IFAC. Οι απόψεις αυτές κατατέθηκαν από τους εκπροσώπους των Ινστιτούτων σε σχετικό ερωτηματολόγιο το περιεχόμενο του οποίου θα ανακοινωθεί μετά την 20η Δεκεμβρίου 2019.



Ο Πρόεδρος του ΣΟΕΛ κ. Χαρίλαος Αλαμάνος εκπροσώπησε το ΣΟΕΛ στην τακτική Γενική Συνέλευση της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ελεγκτών - Λογιστών (IFAC) που πραγματοποιήθηκε στις 13-14.11.2019 στο Βανκούβερ του Καναδά.

• **ΝΕΑ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΚΑΙ ΟΜΑΔΑ LINKEDIN ΤΗΣ ACCOUNTANCY EUROPE (ΠΡΩΗΝ FEE)** για τη σύνδεση νέων ευρωπαϊών επαγγελματιών στο χώρο της λογιστικής και του ελέγχου. Με πολύ ενθουσιασμό η ανωτέρω ομοσπονδία ελεγκτών - λογιστών προσκαλεί τους νέους επαγγελματίες στην ομάδα Accountancy Europe Young, μια νέα ομάδα LinkedIn που συνδέει νέους επαγγελματίες από όλη την Ευρώπη και παράλληλα ζητά από τα Ινστιτούτα μέλη της να προωθήσουν αυτή την ομάδα στο δίκτυό τους, για παράδειγμα με κοινή χρήση σχετικής ανάρτησης LinkedIn ή Tweet. Επίσης παρουσιάζει τον ολοκαίνουργιο διαδικτυακό κόμβο όπου παρουσιάζονται οι νέες επαγγελματικές πρωτοβουλίες των μελών της.

• **Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΛΟΓΙΣΤΩΝ (IFAC)** εγκαινιάζει τη σειρά «Future-Fit» για την αντιμετώπιση του μεταβαλλόμενου ρόλου των ελεγκτών - λογιστών στις επιχειρήσεις. Για περισσότερες πληροφορίες ανατρέξτε στις ακόλουθες ηλεκτρονικές διευθύνσεις: α) «A Vision for the CFO & Finance Function», <https://bit.ly/2NwVNUF>, β) «Future-Fit Accountants: Roles for the Next Decade», <https://bit.ly/2pUHDU3> και γ) «Powerful, Recognizable Links», <https://bit.ly/2NucvDT>

• **Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΛΟΓΙΣΤΩΝ (IFAC)**, με την έρευνά της με τίτλο «Audit Quality in a Multidisciplinary Firm», που δημοσιοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο 2019, παρουσιάζει τα οφέλη της διεπιστημονικής και πολυτομεακής δομής της εταιρείας στην παραγωγή ελέγχων υψηλής ποιότητας. Η ανωτέρω δημοσίευση βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://bit.ly/2PYfjej>

• **Η ACCOUNTANCY EUROPE (ΠΡΩΗΝ FEE)** κοινοποιεί στα μέλη της έρευνα με τίτλο «Key audit matters in European banking sector - Update 2019». Η έρευνα αυτή επικαιροποιήθηκε για το έτος 2019 και πραγματεύεται τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου στον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα. Η ανωτέρω δημοσίευση βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://bit.ly/33tPdn7>

• **Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΛΟΓΙΣΤΩΝ (IFAC)** ενέκρινε και δημοσίευσε το Σχέδιο Δράσης (Action Plan) του ΣΟΕΛ στην ιστοσελίδα της. Η Συμβουλευτική Επιτροπή Συμμόρφωσης και το προσωπικό ποιότητας και

ανάπτυξης της IFAC συγκαίρουν το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (ΣΟΕΛ) για αυτό το σημαντικό επίτευγμα, που θα πρέπει να επαναληφθεί τον Σεπτέμβριο 2022.

• **Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΛΟΓΙΣΤΩΝ (IFAC)** ανακοινώνει την πρόσφατη μελέτη με τίτλο «G20 Public Trust in Tax 2019», η οποία αποτελεί τον νέο οδηγό ορθών φορολογικών πρακτικών για την υποστήριξη των Επαγγελματιών Ελεγκτικών & Λογιστικών Οργανισμών (PAOs), σε συνδυασμό με την παροχή καθοδήγησης στα μέλη σχετικά με την εφαρμογή του Διεθνούς Κώδικα Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Λογιστές (συμπεριλαμβανομένων των Διεθνών Προτύπων Ανεξαρτησίας) κατά την παροχή φορολογικών συμβουλών. Η ανωτέρω δημοσίευση βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://bit.ly/2p0RkA7>

• **Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΛΟΓΙΣΤΩΝ (IFAC)** δημοσιεύει νέα έκθεσή της με τίτλο «International Standards: 2019 Global Status Report», στην οποία παρουσιάζεται το ελεγκτικό - λογιστικό επάγγελμα ως βασικός παράγοντας προόδου στην υιοθέτηση των διεθνών προτύπων. Η ανωτέρω δημοσίευση βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://bit.ly/2WVDxHr>

• **ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (IAESB)** ανακοίνωσε τα αναθεωρημένα πρότυπα εκπαίδευσης 2, 3, 4 και 8, τα οποία εστιάζονται στην ενίσχυση της τεχνολογίας στη λογιστική και στις δεξιότητες σκεπτικισμού των ελεγκτών - λογιστών. Η σχετική δημοσίευση βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://bit.ly/2PYRl2A>

• **ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (IAASB)** δημοσίευσε τον Οκτώβριο 2019 το τρίτο κατά σειρά εγχειρίδιο περί επαγγελματικού σκεπτικισμού με τίτλο «Focus on Professional Skepticism». Η σχετική δημοσίευση βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://bit.ly/33s5YiE>



Delivering value and confidence

Audit and Assurance

Our assurance team offers a broad range of innovative, high-quality and cost effective solutions to our clients



Μπορεί η Ελλάδα να γίνει Εσθονία;

Η **Katrin Nyman Metcalf** μιλά στο Accountancy Greece για τη χώρα
φαινόμενο σε θέματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΑΚΡΙΒΟΥ



Μπορεί ένα κράτος να είναι αποτελεσματικό, να εξυπηρετεί σε χρόνο dt τους πολίτες του και να περιορίζει στο ελάχιστο τον παράγοντα γραφειοκρατία χάρη στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογικών εργαλείων; Η σκέψη, εκ πρώτης όψεως, φαντάζει ουτοπική, ωστόσο, στην πράξη έχει αποδειχτεί ότι όλα μπορούν να γίνουν, αρκεί να υπάρχει σωστή στρατηγική, προοδευτική ματιά και φυσικά οι απαραίτητες υποδομές.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Εσθονία, μια ευρωπαϊκή χώρα με πληθυσμό λιγότερο από 1,5 εκατομμύριο κατοίκους, που έχει καταφέρει να βάλει τα... γυαλιά στις υπόλοιπες χώρες της γηραιάς ηπείρου, αφού η διακυβέρνησή της στηρίζεται εξ ολοκλήρου στην τεχνολογία. Όροι όπως «ψηφιακή κοινωνία» και «ηλεκτρονική διακυβέρνηση» περιγράφουν τον τρόπο λειτουργίας της και δείχνουν ότι όλες οι διαδικασίες, από τη συνταγογράφηση ενός φαρμάκου, την υπογραφή ενός νομικού εγγράφου, μέχρι το άνοιγμα εταιρείας, τη συνεδρίαση ενός υπουργικού συμβουλίου, αλλά και τη διεξαγωγή εθνικών εκλογών, μπορούν να γίνουν από τον καναπέ μας με το πάτημα ενός κουμπιού, κινούμενες στη λογική ότι ο χρόνος είναι χρήμα!

Μετά την πτώση της ΕΣΣΔ και την ανεξαρτητοποίησή της το 1991, η Εσθονία ήταν μια χώρα πάμπτωχη, η οποία ξεκινούσε από το μηδέν. Ο τότε πρωθυπουργός της χώρας, Μαρτ Λάαρ, αρνήθηκε την «προσφορά» του παλιού αναλογικού τηλεφωνικού συστήματος από τη Φινλανδία, δηλώνοντας ότι η χώρα θα χτίσει τη δική της ψηφιακή υποδομή. Μέχρι το 1998 όλα τα σχολεία της Εσθονίας είχαν σύνδεση στο Internet, το 2000 θεσμοθετήθηκε η πρόσβαση στο Διαδίκτυο ως ανθρώπινο δικαίωμα, ενώ από την ίδια χρονιά όλες οι κυβερνητικές αποφάσεις σταμάτησαν να αποτυπώνονται σε χαρτί,

Οι νέες
τεχνολογίες
αποτελέσαν
ουσιαστικό μέρος
της οικοδόμησης
της χώρας,
επιτρέποντας
στην Εσθονία να
προχωρήσει πολύ
πιο γρήγορα απ'
ό,τι θα συνέβαινε
ακόμη και αν
είχε ακολουθήσει
όλα τα βήματα
που είχαν κάνει
οι υπόλοιπες
ευρωπαϊκές
χώρες

αλλά βρίσκονται ανηρτημένες στον κυβερνοχώρο. Μάλιστα, το 2001 αναπτύχθηκε το περίφημο «X-road», ένα λογισμικό που ελέγχει κεντρικά όλα τα πληροφοριακά συστήματα της χώρας, τα οποία συνδέονται και συνομιλούν μεταξύ τους ανταλλάσσοντας δεδομένα, και αποτέλεσε τη βάση για την ανάπτυξη του e-government.

Η χώρα της πρώην ΕΣΣΔ έχει επαναπροσδιορίσει τον εαυτό της και πλέον συστήνεται στην παγκόσμια κοινότητα ως e-Εσθονία. Μάλιστα η εσθονική κυβέρνησή ανακοίνωσε πρόσφατα ότι θα συγκροτήσει μια επιτροπή εμπειρογνομόνων με τη συμμετοχή του πρώην προέδρου της Εσθονίας, ο οποίος θα δημιουργήσει μέχρι το τέλος του έτους ή στις αρχές του 2020 τη Βίβλο του Ψηφιακού Μετασχηματισμού.

Το ερώτημα που τίθεται είναι αν η Ελλάδα μπορεί να βαδίσει στα χνάρια της Εσθονίας, μειώνοντας τη γραφειοκρατία και τη διαφθορά μέσα από πρακτικές που βάζουν τέλος στις αδιαφανείς και χρονοβόρες διαδικασίες του Δημοσίου. Η Katrin Nyman Metcalf, διευθύντρια Προγραμμα-



των Έρευνας και νομικών θεμάτων στο e-governance academy της Εσθονίας, βρέθηκε στη χώρα μας ως κεντρική ομιλήτρια στο Cyber Security Conference που διοργάνωσε η KPMG και δίνει τις απαντήσεις αποκλειστικά στο Accountancy Greece.

— **Κυρία Metcalf, γιατί η Εσθονία θεωρείται ως χώρα πρότυπο σε θέματα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, η οποία θα μπορούσε να λειτουργήσει ως παράδειγμα και για άλλες χώρες; Πόσο σημαντική ήταν για την εξέλιξη της χώρας η άμεση χρήση των νέων τεχνολογικών εργαλείων;**

Η Εσθονία ξεκίνησε να χρησιμοποιεί τα μέσα πληροφορικής για τη διακυβέρνηση από πολύ νωρίς, ήδη από τη δεκαετία του 1990 –σχεδόν αμέσως μετά την ανεξαρτητοποίησή μας το 1991. Αυτό το στοιχείο αποτέλεσε ουσιαστικό μέρος της οικοδόμησης της χώρας, επιτρέποντας στην Εσθονία να προχωρήσει πολύ πιο γρήγορα απ’ ό,τι θα συνέβαινε ακόμη και αν είχε ακολουθήσει όλα τα βήματα που είχαν κάνει οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες.

Η Εσθονία έγινε γρήγορα μια από τις λιγότερο διεφθαρμένες ευρωπαϊκές χώρες, δεδομένου ότι χάρη στα ηλεκτρονικά εργαλεία εξαλείφεται η δυνατότητα για χαμηλού επιπέδου «καθημερινή» διαφθορά. Παράλληλα, κατέστη ελκυστική για ξένες επενδύσεις, καθώς υπάρχει μικρή γραφειοκρατία και είναι εύκολο να τη χειριστείτε από όπου και όποτε το επιθυμείτε. Αυτό που ίσως είναι τώρα πιο αξιοσημείωτο με την εσθονική ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι ότι, σε σύγκριση με πολλές άλλες χώρες, στην Εσθονία οι υπηρεσίες χρησιμοποιούνται ουσιαστικά από πολλές και διαφορετικές κοινωνικές ομάδες.

Το πώς αυτό έχει επιτευχθεί και τι μπορεί κανείς να μάθει από το παράδειγμα της Εσθονίας θα έλεγα ότι μπορεί να συνοψιστεί στα εξής: πρέπει να είναι εύκολη η χρήση υπηρεσιών, να μην απαιτούνται περίπλοκες συσκευές ή εξειδικευμένες γνώσεις και όλες ή τουλάχιστον οι περισσότερες υπηρεσίες να παρέχονται με τον ίδιο τρόπο, έτσι ώστε οι άνθρωποι να μάθουν εύκολα και γρήγορα πώς να τις χρησιμοποιούν.

— **Δώστε μας ορισμένα παραδείγματα που υπογραμμίζουν τα οφέλη της τεχνολογίας στη βελτίωση της εξυπηρέτησης των πολιτών, αλλά και στον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων.**

Ένα πράγμα που αναφέρεται συχνά είναι ότι για τη σύσταση μιας εταιρείας και την απόκτηση όλων των απαραίτητων εγγράφων χρειάζονται μόλις 17 λεπτά! Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι όλα είναι on-line, έχουν την ίδια πιστοποίηση και όλες οι πληρωμές (αν υπάρχουν) γίνονται επίσης on-line. Αν υπάρχει κάποιο κόμιστρο για πληρωμή, μπορείτε να «μεταφερθείτε» στην τράπεζά σας στο Διαδίκτυο και να το πληρώσετε και έπειτα να συνεχίσετε κανονικά με τη διαδικασία της εφαρμογής.

Μην ξεχνάτε ότι, βάσει νόμου, η ψηφιακή υπογραφή έχει την ίδια αξία με την παραδοσιακή. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την υπογραφή οποιουδήποτε είδους εγγράφων (ιδιωτικών συμβάσεων, δημόσιων εγγράφων κ.λπ.) χωρίς να χρειάζεται η αποστολή τους ταχυδρομικά ή με courier και χωρίς να δαπανάται επιπλέον

χρόνος. Αυτό διευκολύνει και επιταχύνει οποιαδήποτε μορφή συναλλαγών. Ένα άλλο παράδειγμα είναι η ηλεκτρονική συνταγή: ο γιατρός ανεβάζει στο σύστημα τη συνταγή που σας χορηγεί και εσείς πηγαίνοντας στο φαρμακείο εμφανίζετε απλά την ταυτότητά σας και παίρνετε τα φάρμακα. Επίσης, κατευθείαν στο φαρμακείο μπορείτε να πάτε σε περίπτωση επανάληψης της εκτέλεσης μιας συνταγής ή εάν δεν συντρέχει λόγος να σας εξετάσει ο γιατρός.

— **Κάποιος, λαμβάνοντας υπόψη τις κυβερνοεπιθέσεις που έχουν ήδη καταγραφεί, θα μπορούσε εύλογα να έχει δεύτερες σκέψεις σχετικά με την ασφάλεια των πληροφοριών και των δεδομένων σε μια ψηφιακή κοινωνία. Ποιά είναι η γνώμη σας; Υπάρχει τρόπος να «οχυρωθούμε» απέναντι σε τέτοιου είδους περιστατικά ή οι χάκερ θα βρίσκονται πάντα ένα βήμα μπροστά;**

Πάντα θα υπάρχουν κυβερνοεπιθέσεις. Θα ήταν λάθος να προσποιούμαστε ότι τα ψηφιακά δεδομένα είναι 100% ασφαλή, όμως σίγουρα είναι ασφαλέστερα συγκριτικά με τα παραδοσιακά δεδομένα, καθώς η τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ποικιλοτρόπως για την προστασία τους.

Το γεγονός ότι τα δεδομένα δεν είναι ένα απτό «πράγμα» που μπορεί να καταστραφεί, αλλά μπορεί να είναι διαθέσιμο σε πολλά μέρη, μπορεί να κρυπτογραφηθεί κ.ά., παρέχει μεγαλύτερη προστασία. Αυτό προϋποθέτει ότι πάντα λαμβάνεται υπόψη η προστασία και ότι η χρήση των δεδομένων είναι διαφανής.

Εξίσου σημαντική με την προστασία από τις εξωτερικές επιθέσεις είναι και η προστασία από απρόσεκτη χρήση στην καθημερινότητά μας για θέματα ρουτίνας. Στην Εσθονία, κάθε φορά που κάποια αρχή έχει πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα, αυτό αφήνει ένα αποτύπωμα που μπορεί να το δει το άτομο. Οι ίδιες οι αρχές, καθώς και η αρχή προστασίας δεδομένων, παρακολουθούν τη χρήση δεδομένων και χάρη στο αποτύπωμα μπορούν να εντοπίσουν ποιος έχει πρόσβαση σε δεδομένα και να αντι-

Η γραφειοκρατία
είναι πιθανότατα
ένα μεγαλύτερο
πρόβλημα, αν αυτό
μεταφράζεται
στην ύπαρξη
πολλών
ανθρώπων που
βρίσκονται στη
διαδρομή μιας
διαδικασίας και
αντιστέκονται
στην αλλαγή.
Αυτός είναι
και ο λόγος
που απαιτείται
ηγεσία σε υψηλό
επίπεδο, για να
πιέσουμε και να
επιμείνουμε με
μεταρρυθμίσεις

δράσουν άμεσα όταν υπάρχουν υποψίες για κατάχρηση.

— **Πώς θα μπορούσε να εφαρμοστεί το επιτυχημένο μοντέλο της Εσθονίας στην ελληνική πραγματικότητα, σε μια χώρα με μεγαλύτερο πληθυσμό αλλά και υπέρμετρη γραφειοκρατία;**

Η αλήθεια είναι πως το μέγεθος της χώρας δεν έχει καμία σημασία –τουλάχιστον όχι τεχνικά– τα συστήματα πληροφορικής μπορούν να αναβαθμιστούν και να προσαρμοστούν σε οποιοδήποτε μέγεθος. Μπορεί να έχει σημασία όταν πρόκειται για την επικοινωνία με τους ανθρώπους, για να τους κάνετε να κατανοήσουν και να εμπιστευτούν τα συστήματα, αλλά δεν νομίζω ότι είναι τόσο μεγάλο θέμα. Θα έλεγα ότι έχει σημασία, περισσότερο, η συνοχή της κοινωνίας, πόσο καλή είναι η κυβέρνηση στην επικοινωνία με διαφορετικές ομάδες κ.λπ.

Πριν προβείτε σε οποιαδήποτε ενέργεια, σκεφτείτε διεξοδικά και λάβετε μέτρα για να εξηγήσετε με κατάλληλο και αποτελεσματικό τρόπο σε διαφορετικούς ανθρώπους πως είναι εύκολο να χρησιμοποιούν τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Στην Εσθονία, το γεγονός ότι χρησιμοποιούμε την ίδια ταυτότητα για ηλεκτρονικές υπηρεσίες που χρησιμοποιείται για όλους τους άλλους σκοπούς –τραπεζικές υπηρεσίες, ταξιδιωτικά έγγραφα κ.λπ.– είναι σημαντικό, οι άνθρωποι δεν χρειάζονται επιπλέον πράγματα.

Η γραφειοκρατία είναι πιθανότατα ένα μεγαλύτερο πρόβλημα, αν αυτό μεταφράζεται στην ύπαρξη πολλών ανθρώπων που βρίσκονται στη διαδρομή μιας διαδικασίας και αντιστέκονται στην αλλαγή. Αυτός είναι και ο λόγος που απαιτείται ηγεσία σε υψηλό επίπεδο, για να πιέσουμε και να επιμείνουμε με μεταρρυθμίσεις. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη σωστή κατάρτιση των ατόμων που εργάζονται στις δημόσιες υπηρεσίες. Είναι αναγκαίο να γίνουν αλλαγές και όχι να μένουμε στα λόγια, διατηρώντας τελικά τα πράγματα όπως ακριβώς ήταν, επειδή οι άνθρωποι είναι συνηθισμένοι να τα κάνουν με έναν συγκεκριμένο τρόπο.



The team that's right for you, not convenient for us.

We put our clients' needs ahead of everything. That means more attention from partners, accessible people, and teams built according to your needs, not ours.

[grant-thornton.gr](https://www.grant-thornton.gr)



Grant Thornton

| An instinct for growth™

Audit | Tax | Advisory



Η κριτική λογιστική: Οι πλέον πρόσφατες εξελίξεις στη λογιστική

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Φ. ΦΙΛΙΟΣ
Πανεπιστημιακός

Αυτή τη μελέτη μου την αφιερώνω στον συμφοιτητή και συνάδελφό μου Δημήτρη Γκίκα, καθηγητή της Λογιστικής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, τιμής ένεκεν. Είναι μία εργασία - προσφορά μου στους ενδιαφερόμενους να μελετήσουν σε βάθος την επιστήμη της Λογιστικής



Πριν από 50 περίπου χρόνια, μόνο το Ηνωμένο Βασίλειο είχε μία ατελή, άρτι αρξάμενη μορφή «αυτοκαθοριζόμενης» «κριτικής λογιστικής». Το είδος αυτό αντίστοιχα στις ΗΠΑ δεν ήταν κατά μέγα μέρος ένα αναγνωρίσιμο πεδίο ως ξεχωριστός κλάδος της λογιστικής, παρόλο τον σχολαστικισμό¹ των εκεί μελετητών της. Η καμπάνια του καθηγητή Abe Briloff² υποστηρίχθηκε από τη μεγάλη πλειονότητα μικρών λογιστικοελεγκτικών γραφείων, τα οποία διεξήγαγαν δράσεις εναντίον της σφοδρής επίθεσης των Μεγάλων 8 (τότε) λογιστικοελεγκτικών «σούπερ μάρκετ», των οποίων το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών περιλάμβανε οτιδήποτε, από την έκδοση πιστοποιητικών για διεξαχθέντες περιβαλλοντικούς ελέγχους έως και συμμόρφωση προς τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σήμερα, η κριτικής φύσεως έρευνα στη λογιστική έχει αποκτήσει μία σταθερή θέση στις ΗΠΑ, στην Αυστραλία, στον Καναδά, στην Ευρώπη και στο Ηνωμένο

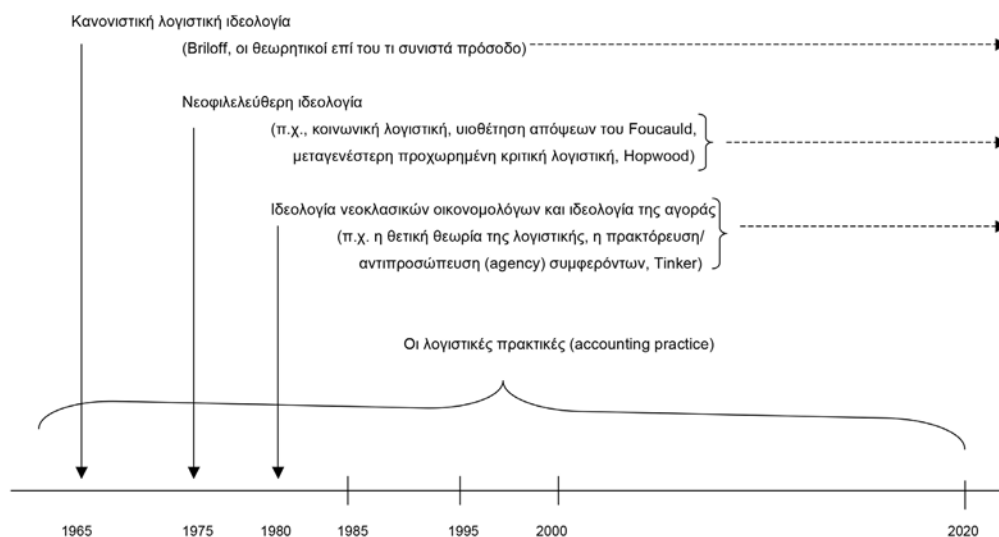
Βασίλειο. Αρκετά διεθνώς κρινόμενα και πιστοποιούμενα περιοδικά (internationally refereed journals) στηρίζουν αυτή την προοπτική εξελίξεων. Ακόμη και το τρομερό προπύργιο των υποστηρικτών της νεοκλασικής οικονομικής³, τώρα παρουσιάζει κριτική διάθεση σε διακεκριμένα κολέγια και πανεπιστήμια, στους κύκλους της American Accounting Association (Αμερικανικής Ένωσης Λογιστικής) και σε άλλα σχετικά ιδρύματα ή ενώσεις ακαδημαϊκών (κυρίως) λογιστών.

Οι «περιοδικές» οικονομικές κρίσεις⁴, οι οποίες φτάνουν (χρονικά) πίσω στην αλλαγή του 20ού (από τον 19ο) αιώνα, παρείχαν σημαντικά ερεθίσματα και κίνητρα σε δραστηριότητες κριτικής λογιστικής στις ΗΠΑ (Zeff, 2003). Στις ΗΠΑ, αυτό αντανακλάστηκε στον αυξανόμενο όγκο της νομοθεσίας «κοινωνικής φύσεως» (π.χ., οι Securities Acts του 1933-34), όπου, μεταξύ άλλων, επιβλήθηκε στις δυνάμεις της αγοράς η χρηματοοικονομική λογοδοσία και η λογιστική αναφορά των εταιρειών.

Η «κριτική λογιστική» είναι μια μορφή «κοινωνικής πράξης» η οποία επιδιώκει να προκαλεί προοδευτική αλλαγή εντός των εννοιολογικών, θεσμικών, πρακτικών και πολιτικών περιοχών της λογιστικής. Η «πράξη» αυτή αντιμετωπίζει τη θεωρία και την πρακτική της λογιστικής όχι απλώς ως συσχετιζόμενες. Αυτές είναι αμοιβαία συγκροτημένες, συναποτελούν ένα όλον. Η λογιστική θεωρία όχι μόνο επηρεάζει τη λογιστική πρακτική αλλά, ιστορικά εξεταζόμενη, από μόνη της δημιουργεί τις συνθήκες ανάπτυξης των λογιστικών πρακτικών⁵. Τέτοια εξάρτηση δηλώνεται ιδιαίτερα σε περιοχές κοινωνικής διαμάχης - σύγκρουσης (π.χ. στο κλείσιμο εργοστασίων μετά απολύσεων⁶, στη μεταφορά και εγκατάσταση σε άλλο μέρος⁷ μονάδων παραγωγής, συγχωνεύσεις και εξαγορές, κερδοσκοπία επί της τιμής μετοχών, στρατηγικές ελαχιστοποίησης φόρων, διαχείριση ζητημάτων ασφαλείας, ανάλυση κόστους - ωφέλειας επί περιβαλλοντικών θεμάτων κ.ά.).

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

ΕΝΑ ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ



Αυτή η πρακτικής φύσεως συνέπεια σημαίνει ότι η θεωρία μονίμως επιστρατεύεται ως ένα «όπλο» στις κοινωνικές συγκρούσεις. Κάτω από τις περιστάσεις του καπιταλισμού, αυτό συνιστά μια συνέπεια του αγώνα για συσσώρευση κεφαλαίου, η οποία συνήθως παρουσιάζεται ως «συνέπεια χωρίς προκατάληψη», θεωρούμενη εξ υπαρχής ως ορθή⁸, με πίστη υπέρ της μίας ή της άλλης πλευράς. Η λογιστική εκπληρώνει έναν επιδικαστικό ρόλο μεταξύ διαφόρων ομάδων που έχουν έννομο συμφέρον (stakeholders). Αυτή αποφαινεται αναφορικά με μισθούς, φορολογικές υποχρεώσεις, διαθεσιμότητα μερίσματος, επιδόσεις (και απόδοση) εταιρειών, ανταμοιβή - αποζημίωση διοικούντων, τελικές τιμές προϊόντων και επίπεδα επένδυσης. Αυτή πρωτίστως επιδικάζει κάθε είδους οικονομική συναλλαγή (Tinker, 1985).

Το Σχεδιάγραμμα 1 είναι ένας οδικός χάρτης για την ανάλυση που θα ακολουθήσει. Αυτό ανιχνεύει και ανευρίσκει την εμφάνιση της λογιστικής σκέψης από τη

δεκαετία του 1960 έως σήμερα. Τρία ρεύματα λογιστικής σκέψης παρουσιάζονται: Το κάθε ένα συντίθεται από μια ποικιλία δίνης, εξέλιξης και ροών. Η κριτική έρευνα στη λογιστική εμφανίζεται σε «πρώιμη» και σε προχωρημένη μορφή. Επιπλέον, ενώ η λογιστική ως διαλογισμός⁹ επικαλύπτει τη λογιστική πράξη, δεν είναι δυνατόν να αναχθεί σε κάποια συγκεκριμένη «θεωρία». Η θεωρία της λογιστικής και η πρακτική της συνιστούν αμφότερες μέρος της πράξης, κατά μία γενική έννοια. Εντούτοις, η πρακτική της λογιστικής είναι πάντοτε μεγαλύτερο πεδίο απ' ό,τι η θεωρία της. Τοιουτοτρόπως, αυτή επιτρέπει απροσδόκητες κρίσεις να ξεσπούν στο πεδίο της λογιστικής, όπως έγινε στα μέσα της δεκαετίας του 1960, όταν συνέβησαν εκ της λογιστικής πτωχεύσεις ή μεγάλες χρηματοοικονομικές δυσχέρειες εταιρειών και χρηματοπιστωτικά σκάνδαλα – «στην πράξη» (in practice) – τα οποία υποδαύλιζαν μια σειρά από δυνατούς κλωνισμούς στη λογιστική θεωρία και πράξη¹⁰. (Οφείλουμε

να σημειώσουμε ότι οι πρώτες προσπάθειες για θεωρητική δόμηση της Λογιστικής έγιναν από γερμανούς και ελβετούς καθηγητές στις αρχές του 20ού αιώνα. Σε αυτές τις αξιοσημείωτες πρώτες προσπάθειες, εξέχουσα θέση έχει ο ρωσοελβετός καθηγητής της Λογιστικής στην Ανωτάτη Εμπορική του Saint Fallen, Léon Gomberg.)

ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΩΙΜΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

Η μεγάλη κίνηση των συγχωνεύσεων στις ΗΠΑ τη δεκαετία του 1960 εισήγαγε στο διεθνές λεξιλόγιο των επιχειρήσεων τον όρο «conglomerate»¹¹. Αν και αυτά τα συγκροτήματα επιχειρήσεων ανέφεραν υψηλά κέρδη, υπήρχαν σοβαρές αμφιβολίες για τη βιωσιμότητα αυτών των συγχωνεύσεων και ενοποιήσεων. Οι αμφιβολίες επιβεβαιώθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1970, με μια απότομη πτώση στις τιμές των μετοχών, η οποία ξεσκέπασε τις χρηματοπιστωτικές αδυναμίες ενός αριθμού τέτοιων επιχειρήσεων. Ο ρόλος της λογι-

στικής στην υλοποίηση επιχειρηματικών συνδυασμών (business combinations) έγι-
νε το σημείο διεξοδικής διερεύνησης από
το κοινό (Wyatt, 1963). Η λογιστική συνέ-
βαλε σε αυτή την κίνηση των ενοποιήσεων,
εμφανίζοντας πολλά περιουσιακά στοιχεία
σε τιμή κάτω από αυτή που είχαν στην αγο-
ρά, στο ιστορικό τους κόστος, και αγνο-
ώντας την υφιστάμενη υπεραξία. Αυτές
οι στρεβλώσεις ώθησαν στην υλοποίηση
αποτυχημένων εξαγορών στις ΗΠΑ, όπως
αυτές του National Student Marketing, της
United Fruit, της Penn Central κ.ά.

Κατ' αντιστοιχία της σημερινής συ-
ζήτησης περί «αρχών έναντι κανόνων»
(principles versus rules)¹², υπήρξε μεγά-
λη συζήτηση δημοσίως επί του ζητήματος
«ευελιξία έναντι ομοιομορφίας» (flexibility
versus uniformity) (Penney¹³, 1960· Spacek,
1964) και η επανεμφάνιση μίας συντηρού-
μενης κριτικής της λογιστικής από τη δε-
καετία του 1920, όταν ο Ripley και άλλοι
την ξεκίνησαν. Κατά την άποψη των Sy
και Tinker (2005), αυτή η δεοντολογική
φύσεως κριτική (Neimark, 1992· Merino &
Neimark, 1982· Briloff, 1964· Spacek 1958·
Chatov, 1975, 1977· Seligman, 1982, 1983)
έλκει την αφετηρία της από την εργασία
των Berle και Means (Briloff, 1990), η οποία
εστιάζει την ανάλυσή της στον ανταγωνι-
σμό μεταξύ ιδιοκτησίας (των φορέων) και
ελέγχου (της διοίκησης) των σύγχρονων
εταιρειών. Αυτές οι κριτικές ανεπιφύλακτα
αποδέχθηκαν τις επικρατούσες σχέσεις
που δημιουργεί η ιδιωτική περιουσία και
προήγαγαν την άποψη των επενδυτών και
πιστωτών. Η γνώμη αυτών που κάνουν
έρευνα στην κριτική λογιστική είναι ότι αυ-
τές πρέπει να θεωρούνται μάλλον συντη-
ρητικές, με μέτρο σύγκρισης τα σημερινά
δεδομένα. Με μια «διαλεκτική» προοπτική,
το «τι είναι κριτικής σημασίας» δεν πρέπει
να θεωρείται μια σταθερή, απόλυτη, αμετά-
βλητη θέση, αλλά το τι θεωρείται επαρκές
για τον καιρό που ισχύει και εφαρμόζεται¹⁴
(εδώ υπεισέρχεται και μια ιστορικής φύ-
σεως ανάλυση της λογιστικής).

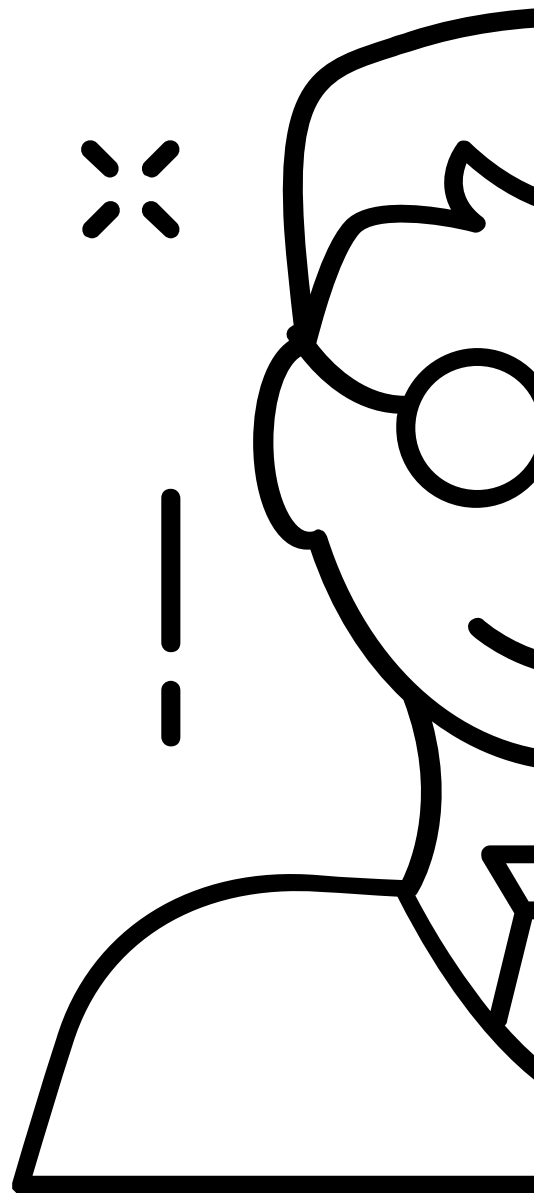
Οι πρώιμες διερευνήσεις κριτικής φύ-

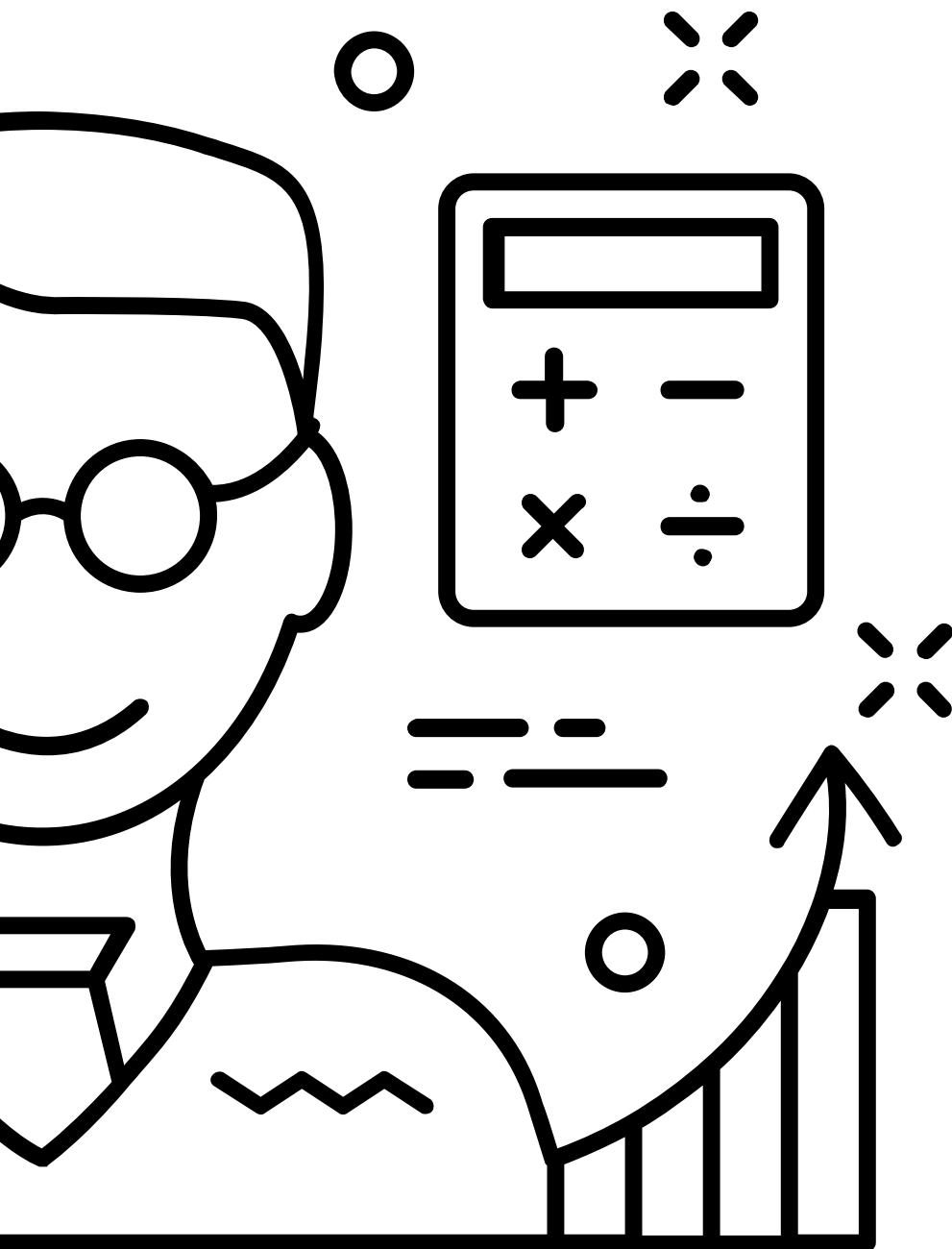
σεως εστίαζαν την προσοχή τους σε κατ'
ιδίαν, μεμονωμένα εξεταζόμενες, πτωχεύ-
σεις εταιρειών (βλ., ενδεικτικά, Briloff &
Sporkin σε Tinker, 1984· Briloff, 1976, 1981).
Οι αναφορές αυτές εμφανίστηκαν όχι στην
ακαδημαϊκή φύσεως αρθρογραφία/βι-
βλιογραφία αλλά στον πολύ περισσότερο
πολιτικά εκρηκτικό οικονομικό και επιχει-
ρηματικό τύπο (στις ΗΠΑ, ιδιαιτέρως στο
δεκαπενθήμερο έντυπο «Barron's»). Αυτές
οι κριτικές επιτίθενται εναντίον των κατα-
χρήσεων των διοικήσεων και της έλλειψης
ανεξαρτησίας των (εξωτερικών) ελεγκτών,
με ελάχιστη όμως αναφορά στις ευρύτερες
κοινωνικές και οικονομικές δυνάμεις που
παρακίνησαν σε τέτοια συμπεριφορά. Αυτή
η δεοντολογικής φύσεως κριτική διαιώ-
νισε τη στενή εστίαση επί της συσσώρευ-
σης πλούτου των ιδιοκτητών. Δεν ελήφθη
υπόψη η αυξανόμενη κοινωνική δυσφορία
των περιβαλλοντολόγων, των γυναικών
ως θεωρούμενων «ασθενές φύλο», των
μειονοτήτων, των καταναλωτών και άλλων
συστατικών μερών της σύγχρονης ζωής.
Αν και τέτοιες ανησυχίες συνδέονταν
στενά με τη λογοδοσία των εταιρειών, οι
δεοντολογικές κριτικές συνεχώς αποτύγ-
χαναν να επεκτείνουν τους ορίζοντές τους,
περιοριζόμενες στη στενή περιγραφή της
προκατάληψης των Berle & Means με την
απαλλοτρίωση της ιδιοκτησίας των επεν-
δυτών από τις διοικήσεις των εταιρειών
τους. Αφέθηκε σε μια σχετικά ολιγάριθμη
ομάδα ακαδημαϊκών που ασχολούνταν με
την κοινωνική λογιστική στις αρχές της
δεκαετίας του 1970 να οδηγήσουν μια μι-
κρή επανάσταση η οποία εξέφρασε αυτές
τις ανησυχίες (ιδιαίτερα όσον αφορά το
περιβάλλον).

ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

Η κοινωνική λογιστική, ή λογιστική
των κοινωνικών υπευθυνοτήτων εται-
ρειών (corporate social responsibility
accounting), ήταν μια καθυστερημένη
αντίδραση στην ιδεολογία του κράτους
με κοινωνική ευημερία (Welfare State

Ideology). Οι γενόμενες αναμορφώσεις τις
δεκαετίες του 1960 και 1970 ήταν ανταπό-
κριση στις αυξανόμενες κριτικές επί των
εταιρικών πρακτικών και συμπεριφορών,
ενόσω η κατάσταση της κοινωνίας και της
οικονομίας παρέμενε προσηλωμένη στις
αρχές του συμβατικού παραδείγματος
(conventional paradigm)¹⁵. Οι αναμορ-
φωτές αυτοί πίεσαν για αναγνώριση των
«εξωτερικοτήτων» (externalities)¹⁶ στις
λογιστικές καταστάσεις, ούτως ώστε να
καταχωρούνται σε λογιστικά «βιβλία» οι
κοινωνικές συνέπειες της συμπεριφοράς
των εταιρειών (Bowman, 1973· Estes, 1972,
1976· Ramanathan, 1976). Άλλοι ερευνη-
τές αγωνίστηκαν να οριστούν σωστά τα





κοινωνικά κόστη (π.χ. τα κόστη μόλυνσης του περιβάλλοντος) και τα κοινωνικά οφέλη (π.χ. από τη χορηγία πολιτιστικών προγραμμάτων) και πρότειναν «κοινωνικούς ελέγχους» (social audits) σε μια προσπάθεια να εκτιμάται η συνεισφορά μιας επιχείρησης στην κοινωνία (π.χ. Seidler & Seidler, 1975· Schreuder 1979).

Οι εκ της κοινωνικής λογιστικής ορμώμενοι αναμορφωτές βασίστηκαν σε νομικές έννοιες και έννοιες της αγοράς για τη μέτρηση/εκτίμηση κοινωνικών κόστων και ωφελειών. Σε τι έκταση όμως αυτές συνιστούν ένα καλό μέτρο εκτίμησης/αποτίμησης ενός δημόσιου αγαθού; Μπορεί μία νομικά εγκεκριμένη μεταβίβαση

χρήματος να είναι το μέτρο σύγκρισης; Είναι, π.χ., η κοινωνική αξία του Συνδρόμου του Πολέμου του Κόλπου το ποσό που τα δικαστήρια στις ΗΠΑ κατά συμβιβασμό ενέκριναν προς πληρωμή στους παθόντες εάν η τότε κυβέρνηση είχε καθυστερήσει για πολιτικές σκοπιμότητες πριν βγουν τα ευρήματα της σχετικής ιατρικής έρευνας; Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει επαρκής θεραπεία σε αυτό το πρόβλημα μέτρησης/εκτίμησης εντός του συνόλου των έργων επί της κοινωνικής λογιστικής. Τα χρηματικά ποσά δεν μπορούν να συλλάβουν τις πλήρεις κοινωνικές συνέπειες ορισμένων εταιρικών δραστηριοτήτων.

Από αυτούς που προωθούν την κριτική

λογιστική, η κοινωνική λογιστική θεωρείται ένα μέρος μιας ευρύτερης νεοφιλελεύθερης κοινωνικής κίνησης, η οποία επιδιώκει έναν συνδυασμό κρατικών ρυθμίσεων και κοινωνικά υπεύθυνης συμπεριφοράς των εταιρειών προκειμένου να οικοδομηθεί η «μεριμνούσα κοινωνία» (Caring Society). Η κοινωνική λογιστική φιλοδοξεί να παίξει σημαίνοντα ρόλο στον «εξανθρωπισμό» του καπιταλισμού. Κατά τους υποστηρικτές της κριτικής λογιστικής, αυτή η προσπάθεια έχει αγνοήσει μια εδραιωμένη αντίδραση και περιχαρκαωμένη αντίσταση που απορρέει από το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό σύστημα στο οποίο η λογιστική και οι εταιρείες είναι βαθιά χωμένες. Ο πανίσχυρος μηχανισμός της αγοράς παρακινεί σε συμπεριφορά η οποία συχνά είναι αντικοινωνική. Ο «ορθολογισμός» της αγοράς απαιτεί κριτική εξέταση. Εντούτοις, αυτή δεν αποτέλεσε τη ρουμπρίκα της κοινωνικής λογιστικής.

Γύρω στα μέσα της δεκαετίας του 1970, μία ακόμη πιο περιοριστική αντίδραση στις καταχρηστικές πρακτικές των εταιρειών πήγασε από τον καπιταλισμό της ελεύθερης αγοράς και τους περιοριστικούς παράγοντες του νεοφιλελευθερισμού. Αυτή η έρευνα επιχειρήσε να συνδέσει την κοινωνική λογιστική με τις μεθόδους έρευνας στην αποδοτικότητα των αγορών (market efficiency research). Η τελευταία αυτή έρευνα υποστηρίζει ότι οι αγορές, από άποψη διακίνησης πληροφοριών, είναι αποδοτικές και γι' αυτό τον λόγο δεν μπορούν να «ξεγελαστούν» από λογιστικές αποκαλύψεις (Ball & Brown, 1968· Beaver, 1972). Αυτή η προσέγγιση έδωσε ώθηση σε έρευνες της αγοράς για τις επιδράσεις της κοινωνικής λογιστικής επί των τιμών και των αποδόσεων (Freedman & Jaggi, 1982· Ingram, 1978).

Η προσέγγιση που ακολουθεί συνήθως η κοινωνική λογιστική, με εσφαλμένη επιχειρηματολογία πολλές φορές, εξισώνει τη μεγιστοποίηση του ατομικού (προσωπικού) πλούτου με την ευημερία της κοινωνίας (Dobb, 1937· Tinker 1980). Τοιουτοτρό-

πως, παρομοίως προς τις προηγούμενες απόψεις, αυτή η προοπτική εξέτασης και διόρθωσης των κακώς κειμένων της λογιστικής δεν πέτυχε να εξειδικεύσει τις δομικές αντιθέσεις των συμφερόντων και των ανισοτήτων της λειτουργίας της ελεύθερης αγοράς. Ο διαχωρισμός της κοινωνικής από την οικονομική σφαίρα εμφανίζεται πάλι σε άλλες αναθεωρητικές προσεγγίσεις, συμπεριλαμβανομένων αυτών που εξετάζονται στα επόμενα.

Η ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΗ ΑΝΤΕΠΙΘΕΣΗ (ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ 1970 ΚΑΙ 1980)

Οι δεοντολογικές φύσεως κριτικές από ανθρώπους του λογιστικού επαγγέλματος (π.χ. των Briloff, Chatov, Spacek κ.ά.) παρούσαν την πλέον σοβαρή πρόκληση στο λογιστικό κατεστημένο. Στις ΗΠΑ, αυτές αποκορυφώθηκαν με έρευνες του Κογκρέσου, το οποίο απείλησε με κρατική παρέμβαση σε βάθος. Οι γερουσιαστές Moss και Metcalfe προέβαλλαν και τόνισαν τον μονοπωλιακό έλεγχο επί της λογιστικής πρακτικής των εισηγμένων και των εξ αυτής πληροφοριών για τους επενδυτές: Το 95% των εταιρειών της λίστας Fortune 500 ελέγχονταν από τις οκτώ μεγαλύτερες λογιστικοελεγκτικές εταιρείες (the Big Eight).

Οι μεγάλες εταιρείες αντεπιτέθηκαν σε αρκετά μέτωπα. Στην ακαδημαϊκή κοινότητα, αυτές ενθάρρυναν και χρηματοδότησαν έρευνα με την οποία να τίθεται υπό αμφισβήτηση η υποστηριζόμενη προοπτική της κανονιστικής λογιστικής (normative accounting) (Φίλιος 2014, σελ. 126-129, 149, 155-174). Στην πράξη, αυτές παραχώρησαν την εξέταση από «ισότιμες» ελεγκτικές εταιρείες (peer review audits) και πιο εξονυχιστικές έρευνες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ (Securities and Exchange Commission, SEC). Η γενόμενη τότε επένδυση στην ακαδημαϊκή κοινό-

τητα, με τη μορφή χρηματοδοτούμενων εδρών και χρηματοδοτούμενης έρευνας, είχε εντυπωσιακή επίδραση επί την προκατειλημμένη ιδεολογικά άποψη στις δημοσιεύσεις αυτών που προωθούνταν.

Η θεωρία της θετικής λογιστικής (positive accounting theory) ήταν η πρώτη –θεωρητικής περισσότερο φύσεως– αντεπίθεση στην «κανονιστική» συλλογιστική του Briloff και άλλων. Η αρθρογραφία/βιβλιογραφία επί της «θετικής» λογιστικής πρότεινε ότι, δοθείσας της τυχαιότητας των τιμών των μετοχών (the random walk of stock prices) διαχρονικά, οι κεφαλαιαγορές πρέπει να είναι από άποψη πληροφόρησης (διακίνησης όλων των σχετικών πληροφοριών) αποδοτικές (informationally efficient). Τοιουτοτρόπως, τα στελέχη των επιχειρήσεων δεν είναι σε θέση να χειρίζονται τις τιμές των μετοχών χάριν δικών τους σκοπών. Μάλιστα, επειδή οι λογιστικές πληροφορίες είναι πρωτίστως ιστορικής φύσεως, άρα ήδη ενσωματωμένες στις τιμές των μετοχών όταν αυτές οι τιμές εξετάζονται, η θεωρία αυτή είναι μάλλον άσχετη (Ball & Brown, 1968· Beaver, 1972).

Η «επίθεση» αυτή της «θετικής» λογιστικής είχε μάλλον περιορισμένη επιτυχία. Οι μελέτες τους με μεγάλα δείγματα δεν μπορούν να αντιπαρεταθούν στις διερευνήσεις περιπτώσεων του Briloff (Briloff, 1985, 1990, 1993). Οι τελευταίες παρέκαμψαν τα περιοδικά της ακαδημαϊκής κοινότητας¹⁷. Αυτές δημοσιεύονται για τις μάζες των επενδυτών με έναν προσβάσιμο, εύληπτο, έως και διασκεδαστικό τρόπο. Τότε ήρθε η δεύτερη νεοκλασική αντεπίθεση εναντίον των δεοντολογικού χαρακτήρα επικριτών: Η θεωρία πρακτόρευσης συμφερόντων (the agency theory) των Jensen και Meckling (1976).

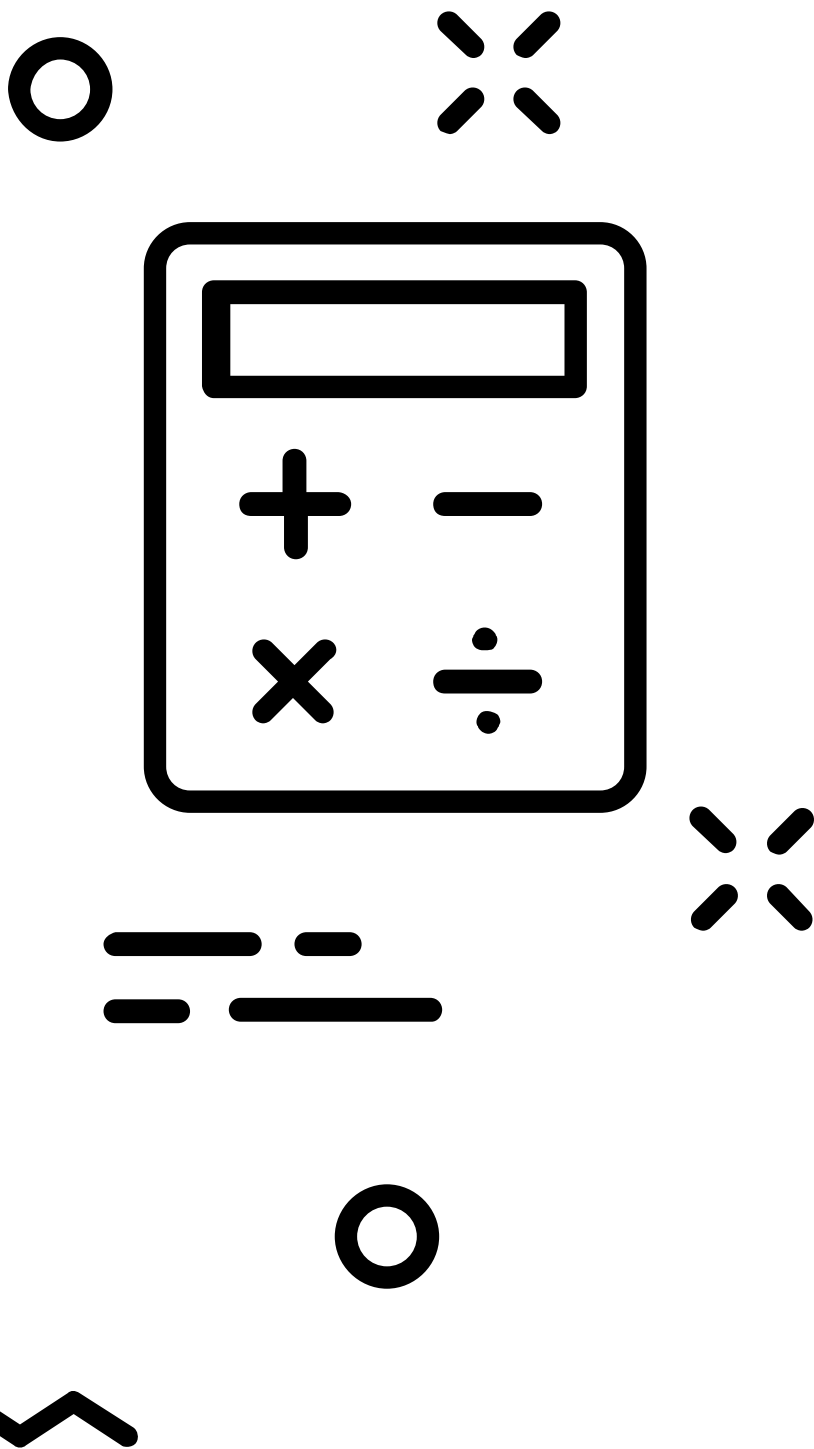
Η θεωρία πρακτόρευσης συμφερόντων είναι μια έξυπνη ανταπάντηση στις απόψεις του Briloff και σε αυτές των Berle

και Means. Αυτή παραδέχεται ότι ο καπιταλισμός (η κεφαλαιοκρατία) από μόνος του είναι ευπρόσβλητος και ευπαθής στην ανάπτυξη δύναμης των διοικούντων τις εταιρείες σε σχέση με αυτή των επενδυτών. Αυτή υποστηρίζει ότι η αγορά διορθώνει τις τιμές οποιασδήποτε εταιρείας της οποίας η διοίκηση κάνει κακή χρήση του πλεονεκτήματος που έχουν τα ανώτατα στελέχη ως πράκτορες/αντιπρόσωποι των ιδιοκτητών (δια μέσου υπερβολικών αμοιβών ή προνομίων που δεν υπόκεινται σε φορολογία, κ.ο.κ.) Έτι περαιτέρω (αυτή η θεωρία υποστηρίζει), η διοίκηση δεν έχει κίνητρο να απασχολεί «υψηλής ποιότητας ελεγκτές» οι οποίοι θα «σηματοδοτούν» το κατά πόσον οι διοικούντες ικανοποιούσαν με επάρκεια τις υποχρεώσεις που τους εμπιστεύτηκαν. Αυτή η συμπεριφορά υποτίθεται ότι μειώνει τον κίνδυνο των επενδυτών και ανυψώνει την τιμή της μετοχής της εταιρείας.

Η θεωρία της πρακτόρευσης των εταιρικών συμφερόντων μοιράζεται τα διδάγματα (και τις αδυναμίες) των νεοκλασικών οικονομολόγων στη διαμόρφωση της αποκληθείσας στις ΗΠΑ θετικής θεωρίας της λογιστικής (positive accounting theory)¹⁸. Η με βάση αυτή τη θεωρία έρευνα έχει έλλειμμα πειστικότητας και αξιοπιστίας (σε σχέση με την κριτική του Briloff), όπως έχει δείξει –μεταξύ άλλων– ο μεγάλος Αυστραλός Raymond J. Chambers (1993).

Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΗΣ «ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ» ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Η κριτική λογιστική, όπως τη γνωρίζουμε σήμερα, ουσιαστικά αναδύθηκε κατά πρώτον στο Ηνωμένο Βασίλειο στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Η αρχή έγινε από την αποκληθείσα σχολή λογιστικής σκέψης του Πανεπιστημίου του Σέφιλντ (the Sheffield School), με τη συγκέντρωση των προσπαθειών των μελών της σε



θέματα νέας δόμησης της θεωρίας της λογιστικής (theory building), όπως η κυβερνητική, η γενική θεωρία συστημάτων και η φιλοσοφία. Ομοίως, η καλή και βαθιά στον χρόνο παράδοση στην οικονομική ιστορία γενικότερα και στην ιστορία της λογιστικής ειδικότερα, σε ΑΕΙ όπως αυτά

του Εδιμβούργου, του Aberystwyth και του LSE, παρήγαγαν μελέτες που υπέσκαψαν τη συλλογιστική ότι ο καπιταλισμός στην παρούσα μορφή του θα είναι αιώνια κραταιός (το σύνθημα και κανονικό δίδαγμα των χρηματοοικονομικών).

Αυτό που διακρίνει την πιο πρόσφατη

κριτική λογιστική από άλλες παραλλαγές στην πορεία εξέλιξής της είναι ότι τίθεται στο επίκεντρο των αναλύσεων ο καπιταλισμός. Ειδικότερα, εστιάζεται η προσοχή των κριτικών της λογιστικής σε συγκεκριμένες κοινωνικές ανισότητες με αποτίμηση των υποστηρικτικών θεμελίων του καπιταλισμού. Όπως ο Μαρξ (1977) σημειώνει στην κριτική του επί των απόψεων του Ρικάρντο, έννοιες όπως το κέρδος και η πρόσοδος (με αντίστοιχες τους σήμερα την αποδοτικότητα και το εισόδημα) δεν είναι αιώνιας ισχύος («eternal») αλλά εξαρτώνται από τη συγκεκριμένη διάταξη των τάξεων όπως τη διευθετεί ο καπιταλισμός. Μια σειρά από μεγάλου εύρους κριτικές μελέτες που έγιναν εξετάζουν το παρελθόν της λογιστικής σε διαφορετικά κοινωνικά και οργανωσιακά πλαίσια (Cooper, 1980· Hoogvelt & Tinker, 1978· Tinker, 1980, 1985· Tinker, Merino & Neimark, 1982· Armstrong, 1985, 1987). Μια παραλλαγή των μελετών σε αυτό το θέμα συνιστούν οι διερευνήσεις που εξερευνούν τον ρόλο της λογιστικής ως ένα ιδεολογικό όπλο στη διαμάχη των συστατικών μερών κάθε κοινωνίας επί της κατανομής του εισοδήματος και του πλούτου (Lehman, 1993· Lehman & Tinker, 1987· Berry et al., 1985· Neimark & Tinker 1986· Tinker, 1991). Αυτές οι μελέτες μοιράζονται την αναγνώριση ότι η λογιστική είναι, «καθαυτή», λαβυρινθωδώς «εμποτισμένη» από συμφέροντα, τέτοια ώστε να έχει δομηθεί στη σημερινή μορφή της μέσω της άσκησης κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων.

Άλλες μελέτες εστίασαν την προσοχή τους στη σχέση της λογιστικής με το κράτος. Ο Armstrong (1985), π.χ., υπέδειξε πως οι πρακτικές της διοικητικής λογιστικής στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι αναγκαίες για τις περιστάσεις της εξέλιξης του καπιταλισμού στη Βρετανία. Οι Burchell, Clubb και Horwood (1985) εξέτασαν τη μέτρηση και δημοσίευση της προστιθέ-

μενης αξίας κατά επιχείρηση, δίνοντας αυτό ως παράδειγμα των προσδιοριστικών και αντιπροσωπευτικών ρόλων της ως πίνακα (κατάσταση), η οποία προωθεί την ιδέα μιας κοινωνίας που επιζητεί κοινή συναίνεση («consensus-seeking society») με το να ενοποιείται τοιοιτοτρόπως η αποδοτικότητα με τη δημοκρατία («unifying efficiency and democracy»). Ο Berry κ.ά. (1985) συσχέτισε τις πρακτικές διοικητικής λογιστικής που διαπίστωσε η έρευνά του στην Εθνική Επιτροπή Γαιάνθρακα (National Coal Board) με το ευρύτερο κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο της Βρετανίας επί Θάτσερ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι απαρχές της κριτικής λογιστικής στη δεκαετία του 1960 και η ανάπτυξη της που επακολούθησε στις δεκαετίες του 1970 και του 1980 ανήκουν σε μια σειρά κοινωνικών αντιθέσεων και ιδεολογικών μεταβάσεων/αλλαγών. Αυτές οι αντιθέσεις/συγκρούσεις συνέβησαν «εντός του κεφαλαίου» (π.χ. μεταξύ τραπεζικού και βιομηχανικού κεφαλαίου, καθώς επίσης μεταξύ μετόχων και ανώτερων στελεχών) και μεταξύ κεφαλαίου και (άλλων) κοινωνικών συμφερόντων (π.χ. οικολόγων, εργατών/εργαζόμενων, καταναλωτών, γυναικών, μειονοτήτων). Στις ΗΠΑ, αυτές οι ιδεολογικές μεταβάσεις εκτείνονται από τη συλλογική, γενικής επιδοκιμασίας, ρητορική των ετών της «Μεγάλης Κοινωνίας» (Great Society) των προέδρων Kennedy - Johnson, στον αυταρχικό λαϊκισμό που αναδύθηκε εν μέσω στασιμοληθωρισμού και δημοσιονομικής κρίσης του κράτους τη δεκαετία του 1970.

Η πρώιμη κριτική λογιστική αποτέλεσε αναπόσπαστο μέρος σε αυτές τις αντιθέσεις και μετατοπίσεις. Αυτή άρχισε ως μια κριτική στο ορθόδοξο μοντέλο των Γενικά Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών (the orthodox GAAP model), που φτιάχτηκε πρωτίστως εκ μέρους των επενδυτών. Μαζί με μεταρρυθμιστικές και νεοφιλελεύθερες προσπάθειες, αυτή αποδέχθηκε

τις βασικές δοξασίες των νεοκλασικών οικονομικών, αγωνιζόμενη να ενδυναμώσει τους επενδυτές (το κεφάλαιο) σε σχέση προς τους εμπιστούς τους, τις διοικήσεις των εταιρειών. Προς τα τέλη της δεκαετίας του 1970 και τις αρχές της δεκαετίας του 1980, όμως, η αυξανόμενη κοινωνική δυσaráσκεια με το «απαράδεκτο πρόσωπο του καπιταλισμού» άρχισε να ξεπερνάει αυτές τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες. Μια νέα, σε ευρύτερη βάση εδραζόμενη αντίδραση αναδύθηκε, η οποία έθεσε σε αμφισβήτηση τον «καπιταλισμό της αγοράς» (market capitalism) καθ'αυτό. Η πιο πρόσφατη κριτική λογιστική ανέκυψε μέσα από τις περιστάσεις αυτές. (Η κατάρρευση τραπεζών, η κρίση του χρέους των αγροτών/αγροτικών εκμεταλλεύσεων, η διάλυση του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου και των Τραπεζών Στεγαστικής Πίστης¹⁹, τα φαινόμενα greenmailing²⁰ και οι διαμάχες επί του χρέους του Τρίτου Κόσμου ήταν το είδος των περιστατικών που αποκάλυψαν με δραματικό τρόπο τις ανεπάρκειες της λογιστικής σε όλα τα επίπεδα ανάπτυξης της και έδωσαν νόημα σε περισσότερο κριτικές προσπάθειες βελτίωσης της λογιστικής.)

Η κριτική λογιστική σήμερα έχει θεσμικά καθιερωθεί σε αμφότερες την Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Αρκετά περιοδικά, με σύστη-

μα ανώνυμων κριτών, τακτικά δημοσιεύουν υλικό κριτικής φύσεως, μελετητές κριτικών όψεων αντιπροσωπεύονται σε τμήματα ειδικού ενδιαφέροντος της Αμερικανικής Ένωσης Λογιστικής (American Accounting Association) και το Συνέδριο των Κριτικών Προοπτικών της Λογιστικής (Critical Perspective on Accounting Conference) έχει γίνει το δεύτερο μεγαλύτερο συνέδριο λογιστικής στις ΗΠΑ, δεύτερο μόνο σε σύγκριση με την ετήσια συνάντηση της Αμερικανικής Ένωσης Λογιστικής (the annual meeting of the American Accounting Association).

Ο ηγέτης αυτής της σχολής λογιστικής σκέψης είναι ο καθηγητής T. Tinker, ο οποίος μάλιστα έχει εκδώσει δύο σχετικά περιοδικά που κυκλοφορούν από χρόνια με επιτυχία: «Critical Perspectives in Accounting» και «International Journal of Critical Accounting».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Με την έννοια του ότι εκεί γίνονται οι μελέτες/έρευνες με λεπτομέρειες, διεξοδικά.

2. Ο Abe Briloff είναι καθηγητής της Λογιστικής, ο οποίος έγινε διάσημος, καταρχήν, με το βιβλίο του «Unaccountable Accounting», που πρωτοκυκλοφόρησε το 1972 (στον τίτλο του βιβλίου του, ο συγγραφέας κάνει ένα λογοπαίγνιο: Η ανεύθυνη λογιστική, δηλαδή που δεν είναι υπόλογη για τίποτε).

3. Η νεοκλασική σχολή είναι μια σχολή των οικονομικών η οποία υπήρξε μεταξύ 1870 και Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Μέλη της σχολής αυτής επαναδόμησαν την κλασική οικονομική θεωρία προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη οι αλλαγές που είχαν συμβεί από τις αρχές του 19ου αιώνα. Οι θεμελιωτές της νεοκλασικής σχολής ήταν ο William S. Jevons στην Αγγλία, ο Carl Menger στην Αυστρία και ο Léon Walras στην Ελβετία και τη Γαλλία. Μετέπειτα ηγετικές μορφές ήταν ο Alfred Marshall στο Κέμπριτζ, ο Eugen von Böhm-Bawerk στη Βιέννη, ο Vilfredo Pareto στη Λωζάννη και ο John Bates Clark με τον Irving Fisher στις ΗΠΑ. Οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι πίστευαν ότι η δύναμη του ανταγωνισμού ήταν η ρυθμιζούσα δύναμη της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία θα καθιέρωνε ισορροπία μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης. Η θεωρία τους ήταν κυρίως μια θεωρία τιμής και η κατανομή πλουτοπαραγωγικών πόρων σε συγκεκριμένες χρήσεις γινόταν διά των κινήτρων της μεγιστοποίησης της χρησιμότητας για τον καταναλωτή και της μεγιστοποίησης του

κέρδους για τον παραγωγό. Οι καινοτομίες της νεοκλασικής σχολής, σε σύγκριση με τα δόγματα της κλασικής σχολής, ήταν ως επί το πλείστον μαθηματικής φύσεως. Ο John Maynard Keynes «τα έσπασε» με την ορθόδοξη νεοκλασική θεωρία τις αρχές της δεκαετίας του 1930, όταν αυτός ανέπτυξε την αντινεοκλασική άποψή του, η οποία έδινε έμφαση στην προτίμηση ρευστότητας και στην έννοια μιας ισορροπίας σε κατώτερο σημείο από αυτό της πλήρους απασχόλησης. Βλ. Overton Taylor, *A History of Economic Thought*, McGraw-Hill Book Company, New York, 1960· Howard D. Marshall, *The Great Economists*, Pitman Publishing Corporation, New York, 1967, σελ. 247-283.

4. Πιστεύεται ότι οι οικονομίες (και επομένως και οι επιχειρήσεις που υπάγονται σε αυτές) περνούν μέσα από μια (κατά το μάλλον ή ήττον) τακτική κυκλική διακύμανση (ή κύκλο) ευημερίας και ύφεσης στην πορεία τους προς μία «ανοδική» (αναπτυξιακή) κατεύθυνση. Η ιδέα αυτή έχει παγιωθεί από πολλούς οικονομολόγους και επικρατεί εδώ και πολύ καιρό. Το επίκεντρο της συζήτησης, κατά γενική ομολογία, δεν είναι η ύπαρξη αυτών των κυκλικών διακυμάνσεων αλλά η διάρκειά τους. Βλ. σε Cooley, T.F. (ed.), *Frontiers of Business Cycle Research*, Princeton University Press, 1995· Glastner, D. (ed.), *Business Cycles and Depressions: an Encyclopedia*, Garland, New York, 1997.

5. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η λογιστική πληθωρισμού (inflation accounting).

6. Το γνωστό στην αγγλική ορολογία ως downsizing. Συνήθως γίνεται με σκοπό να μειωθούν τα έξοδα και να αυξηθεί η παραγωγικότητα. Η αποτελεσματικότητα της πρακτικής αυτής αμφισβητείται.

7. Το γνωστό στην αγγλική ορολογία ως relocation. Γενικώς, relocate σημαίνει μεταφέρω και επανεγκαθιστώ (άτομο, ομάδα, επιχείρηση, στοιχεία κ.λπ.) σε νέα περιοχή, σε άλλο μέρος.

8. Το γνωστό σε όλους μας a priori. Απαγωγικώς, από το γενικό προς το ειδικό (λογιστική κατασκευή που βασίζεται στη δογματική πλευρά και όχι στην πείρα και στα συμπεράσματά της, βασιζόμενη σε «προϋποθέσεις» και όχι σε γεγονότα).

9. Διότι και η (σύγχρονη) λογιστική έχει τις φιλοσοφικές όψεις της. Βλ. σχετικώς σε Φίλιος, Β., 2014.

10. Ας υπενθυμίσουμε ότι η λογιστική θεωρία άρχισε ουσιαστικά να αναπτύσσεται δειλά-δειλά περί τα τέλη της δεκαετίας του 1950, με κορυφαίο πρωτεργάτη τον αυστραλό καθηγητή Raymond Chambers. Βλ. σχετικές αναπτύξεις/παρουσιάσεις σε Φίλιος, Β., 2014, σελ. 374-422. Νωρίτερα είχαν γίνει αντίστοιχες προσπάθειες στη Γερμανία. Βλ. Filios, V., 2004.

11. Βιομηχανικό ή οικονομικό γενικότερα συγκρότημα επιχειρήσεων που είναι το αποτέλεσμα συγχώνευσης επιχειρήσεων οι οποίες παράγουν διαφορετικά προϊόντα ή προσφέρουν διαφορετικές

υπηρεσίες, με σκοπό τη διασφάλιση μεγαλύτερων δυνατοτήτων κέρδους και μικρότερου επιχειρηματικού κινδύνου συνολικά λόγω της διαφοροποίησης (diversification).

12. Βλ. σχετική παρουσίαση σε Β. Φίλιος, *Διεθνής Λογιστική - International Accounting*, Εκδόσεις Εκδοτική, Θεσσαλονίκη 2018, σελ. 243-246, 261-262.

13. Ο Louis H. Penney ανέλαβε τον Ιανουάριο του 1960 πρόεδρος του Αμερικανικού Ινστιτούτου Ορκωτών Λογιστών (American Institute of Certified Public Accountants): «I recognize that we cannot secure complete uniformity in accounting, and probably we should not. It does seem logical, however, to keep working toward uniformity, wherever that is a suitable goal» (σελ. 7).

14. Εδώ αναδεικνύεται εν προκειμένω η σχετικότητα του τι είναι ορθό στη λογιστική θεωρία και πράξη. Γι' αυτό το λόγο, ο καθηγητής μου, Trevor Gambling, παρομοίαζε τα λογιστικά πρότυπα με κινούμενο στόχο.

15. Κατά την έννοια του παραδείγματος που μας παρέσχε ο αμερικανός φιλόσοφος και ιστορικός της επιστήμης Τόμας Κουν (T. Kuhn, Σινσινάτι 1922 - Κέμπριτζ Μασαχουσέτης 1996) στο βιβλίο του «Η δομή των επιστημονικών επαναστάσεων» (1962, 1970). Ως «παράδειγμα» νοείται κυρίως το σύνολο της εξέλιξης των θεωριών ή απόψεων ή υποθέσεων ή υποδειγμάτων (models) για ορισμένο κεντρικό θέμα της επιστήμης, όπως αναλύεται και εξηγείται από τα μέλη της επιστημονικής κοι-

νότητας.

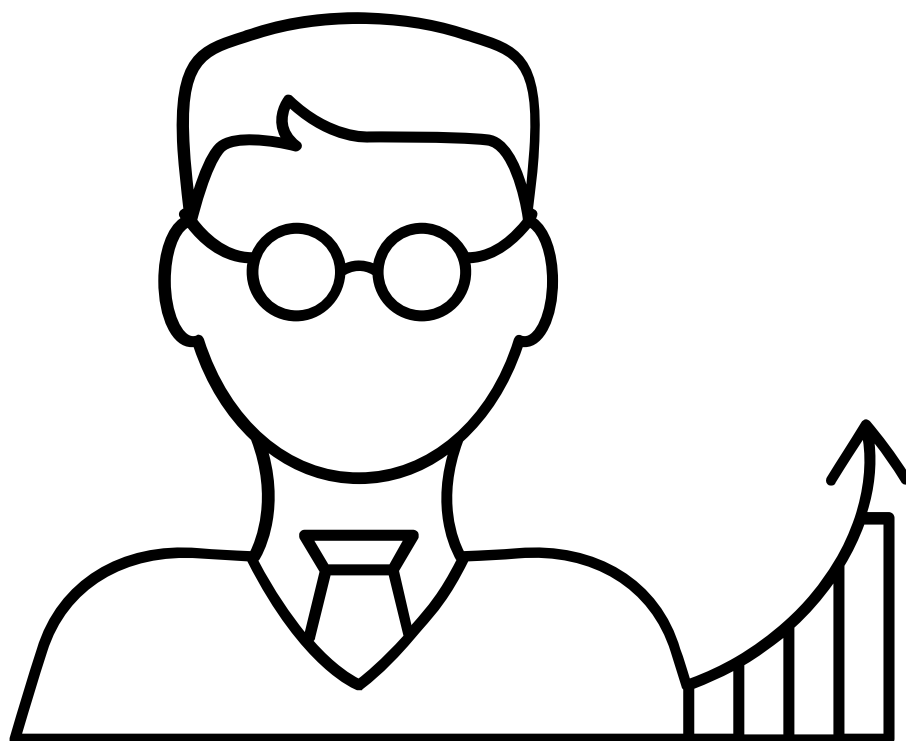
16. Πρόκειται για αγαθά ή υπηρεσίες των οποίων το οικονομικό ή κοινωνικό κόστος ή ωφέλεια δεν είναι δυνατόν να καθοριστούν με ακρίβεια. Για το λόγο αυτό, αυτές δύσκολα μπορούν να συμπεριληφθούν στα παραδοσιακά συστήματα τιμολογιακής πολιτικής.

17. Τα οποία με αυξημένους ρυθμούς στελεχώνονται από πανεπιστημιακούς των οποίων οι μελέτες χρηματοδοτούνται από τις (πολύ) μεγάλες λογιστικοελεγκτικές εταιρείες.

18. Πρόκειται για τη σχολή λογιστικής σκέψης του Rochester, της οποίας κύριοι εκπρόσωποι είναι οι Watts και Zimmerman, αλλά και άλλοι (Ball, Brown, Beaver). Τα μέλη της έστρεψαν το ενδιαφέρον μεγάλης μάζας ερευνητών στη διενέργεια μελετών εμπειρικής φύσεως. Ως απαρχή της σύγχρονης «θετικής» λογιστικής έρευνας θεωρούνται οι εργασίες των Ball & Brown (1968), Beaver (1968) κ.ά. Αρχικά, σκοπός των μελετών αυτών ήταν να διερευνηθεί η σχέση μεταξύ των λογιστικών μεγεθών και των τιμών των μετοχών.

19. Όπως και του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας (OEK).

20. Η απειλή μεγαλομετόχου να αξιώσει είτε τον έλεγχο της εταιρείας είτε την εξαγορά των μετοχών του σε υψηλότερη τιμή.



ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ / ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Ελληνική

Φίλιος, Β. Φ. (2014), *Λογιστική Θεωρία (Accounting Theory)*, τόμοι Α', Β', Γ', Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 2014.

Β. Ξενογλωσσά

Armstrong, P. (1985). Changing management control strategies: The role of competition between accountancy and other organizational professions. *Accounting, Organizations and Society*, 10 (2), 129-48.

Armstrong, P. (1987). The rise of accounting controls in British capitalist enterprises. *Accounting, Organizations and Society*, 12, 415-36.

Ball, R., and Brown, P. (1968). An empirical evaluation of accounting income numbers. *Journal of Accounting Research*, autumn, 1-38.

► Beaver, W. (1972). The behavior of security prices and its implications for accounting research (methods). *Accounting Review*, 37, Supplement, 407-37.

► Berry, A.J., Cappa, D., Cooper, D., Ferguson, P., Hopper, T., and Lowe, E.A. (1985). Management control in an area of the NCB: Rationales of accounting practices in a public enterprise. *Accounting, Organizations and Society*, 10 (1), 3-28.

► Bowman, E.H. 1973. Corporate social responsibility and the investor. *Journal of Contemporary Business*, winter, 21-43.

► Briloff, A.J. (1964). Needed: A revolution in the determination and application of accounting principles. *Accounting Review*, 12-14.

► Briloff, A.J. (1972). *Unaccountable Accounting*. New York: Harper and Row.

► Briloff, A.J. (1976). *More Debits Than Credits*. New York: Harper and Row.

► Briloff, A.J. (1981). *The Truth About Corporate Accounting*. New York: Harper and Row.

► Briloff, A.J. (1985). Testimony to the Sub-Committee on Oversight and Investigations of the US House of Representative Committee on Energy and Commerce, November.

► Briloff, A.J. (1990). Accountancy and society: A covenant desecrated. *Critical Perspectives on Accounting*, 1 (1), 5-30.

► Briloff, A.J. (1993). Unaccountable accounting revisited. *Critical Perspectives on Accounting*, 4 (4), 301-36.

► Burchell, S., Clubb, C., and Hopwood, A.G. (1985). Accounting in its social context: Towards a history of value added in the United Kingdom. *Accounting, Organizations and Society*, 10 (4), 381-414.

► Chambers, Raymond J. (1993), "Positive Accounting Theory and the PA Cult", *Abacus*, vol. 29, No.1, 1993, 1-26.

► Chatov, R. (1975). *Corporate Financial Reporting: Public or Private Control?* New York: Free Press.

► Chatov, R. (1977). Hearings before the Sub-Committee on Reports, Accounting and Management of the Committee on Governmental Affairs, US Senate, 95th Congress, first session. Washington: US Government Printing Office, 20-96.

► Cooper, D. (1980). Discussion of Towards Political Economy of Accounting. *Accounting, Organizations and Society*, 5 (1), 161-6

► Dobb, M. (1937), *Political Economy and Capitalism: Some Essays in Economic Tradition*. London: Routledge and Kegan Paul.

► Estes, R.W. (1972). Socio-economic accounting and external diseconomies. *Accounting Review*, 47 (3), 284-90.

► Estes, R.W. (1976). *Corporate Social Accounting*. New York: John Wiley and Sons.

► Filios, Vassilios P. (2004), "Some German Financial Accounting Theories", *The Southeuropean Review of Business Finance & Accounting*, Volume 2, Number 2, December 2004, pp. 129-179.

► Freedman, M., and Jaggi, B. (1982). Pollution disclosures, pollution performance and economic performance. *Omega*, 10, 167-76.

► Hoogvelt, A., and Tinker, A. (1978). The role of the colonial and post-colonial state in the development of imperialism. *Journal of African Studies*, 16 (1), 1-13.

► Ingram, R.W. (1978). An investigation of the information content of (certain) social responsibility disclosures. *Journal of Accounting Research*, 16 (2), 270-85.

► Jensen, M.C., and Meckling, W.H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3, 305-60.

► Lehman, C. (1993). *Accounting's Changing Role in Social Conflict*. New York: Marcus Wiener.

► Lehman, C., and Tinker, T. (1987). The "real" cultural significance of accounts. *Accounting, Organizations and Society*, 12, 503-22.

► Marx, K. (1977). *Capital: A Critique of Political Economy*, Vol. 1, New York: Vintage Books.

► Merino, B., and Neimark, M. (1982). Disclosure regulation and public policy: A sociohistorical reappraisal. *Journal of Accounting and Public Policy*, 1 (1), 33-57.

► Neimark, M. (1992). *The Hidden Dimension of Annual Reports: Sixty Years of Social Conflict at General Motors*. New York: Markus Wiener Publishing.

► Neimark, M., and Tinker, T. (1986). The social construction of management control systems. *Accounting, Organizations and Society*.

► Penney, L.H. (1960). Why research. *Accounting Review*, 35 (1), 1-7.

► Ramanathan, K.V. (1976). Toward a theory of corporate social accounting. *Accounting Review*, 51 (3), 516-28.

► Ryan, M. (1982). *Marxism and Deconstruction: A Critical Articulation*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.

► Schreuder, H. (1979). Corporate social reporting in the Federal Republic of Germany: An overview. *Accounting, Organizations and Society*, 4 (1/2), 109-22.

► Seidler, L.J., and Seidler, L.L. (1975). *Social Accounting: Theory, Issues and Cases*. Los Angeles: Melville Publishing.

► Seligman, J. (1982). *The Transformation of Wall Street*. Boston, MA: Houghton-Mifflin.

► Seligman, J. (1983). The historical necessity for a mandatory corporate disclosure system. *Journal of Corporate Law*, 9 (1), 1-61.

► Spacek, L. (1958). The need for an accounting court. *Accounting Review*, 33 (3), 368-79.

► Spacek, L. (1964). A suggested solution to the principles dilemma. *Accounting Review*, 39 (2), 275-84.

► Sy, Aida & Tony Tinker (2005), "Critical Accounting", *The Blackwell Encyclopedia of Management*, second edition, Volume 1, Accounting, edited by Colin Clubb, σελ. 147-152.

► Tinker, A.M., Merino, B. and Neimark, M.D. (1982). The normative origins of positive theories: Ideology and accounting thought. *Accounting, Organizations and Society*, 7 (2), 167-200.

► Tinker, T. (1980). Towards a political economy of accounting: An empirical illustration of the Cambridge controversies. *Accounting, Organizations and Society*, 5 (1), 147-60.

► Tinker, T. (ed) (1984). *Social Accounting for Corporations: Private Enterprise Versus the Accounting Interest*. Manchester: Manchester University Press.

► Tinker, T. (1985). *Paper Prophets: A Social Critique of Accounting*. New York: Praeger.

► Tinker, T. (1991). The accountant as partisan. *Accounting, Organizations and Society*, 16 (3).

► Tinker, T., and Okcabol, F. (1990). The market for positive theory: Deconstructing the theory for excuses. In *Advances in Public Interest Accounting*, Vol. 3. Greenwich, CT: JAI Press, 71-96.

► Wyatt, A. (1963). *A Critical Study of Accounting for Business Combinations*. New York: American Institute for Certified Public Accountants.

► Zeff, S. (2003). How the US accounting profession got where it is today, Part II: Accounting horizons. September, 267-86.



Dare to be different

Thought leaders buzzing with ideas.
Forward looking in the digital era.
A legacy of unwavering quality.

**Audit, Tax & Legal,
Advisory Services**

kpmg.com/gr



Προβλέψεις και δημιουργική λογιστική

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΑΤΑΤΟΥΚΑΣ

τ. Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Α. ΠΑΠΑΚΗΣ

Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής, ΣΟΛ CROWE, Master of Accountancy & Business Finance, University of Dundee, Scotland



Ο στόχος της χρηματοοικονομικής λογιστικής είναι να παρέχει αξιόπιστες πληροφορίες στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων. Η αναγνώριση, η επιμέτρηση και η γνωστοποίηση των προβλέψεων στις σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων προϋποθέτει την ερμηνεία υποθέσεων και εκτιμήσεων από την πλευρά της διοίκησης της επιχείρησης. Όταν λέμε αναγνώριση εννοούμε πως θα πρέπει το κονδύλι των προβλέψεων να εμφανισθεί στις οικονομικές καταστάσεις, ενώ όταν λέμε επιμέτρηση εννοούμε με ποια αξία θα εμφανισθεί αυτό το κονδύλι στις οικονομικές καταστάσεις. Συνεπώς, η ανα-

γνώριση και επιμέτρηση των προβλέψεων διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο όσον αφορά την κατάρτιση και παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων και μπορεί να επιτρέψει στις διοικήσεις να χρησιμοποιήσουν «δημιουργικές» λογιστικές πρακτικές για να διαχειρίζονται τα αποτελέσματα των επιχειρήσεών τους λόγω της αβεβαιότητας που περικλείεται στις εν λόγω προβλέψεις.

1. ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

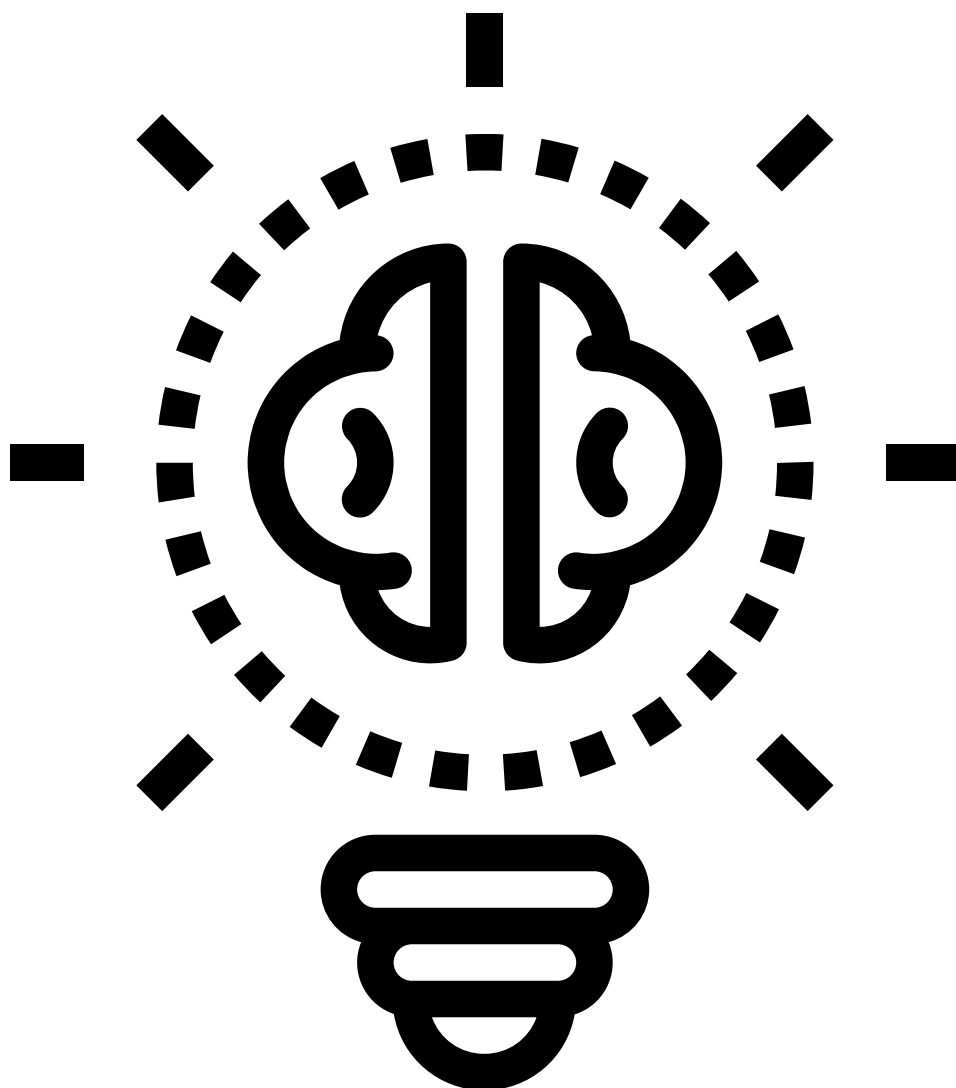
Σύμφωνα με το ΔΛΠ 37, «πρόβλεψη είναι μια υποχρέωση αβέβαιου χρόνου και ποσού, δηλαδή πότε χρονικά θα πραγματοποιηθεί αυτή η υποχρέωση και σε ποιο ποσό». Υποχρέωση είναι μια παρούσα

δέσμευση της οντότητας, η οποία προέρχεται από γεγονότα του παρελθόντος, ο διακανονισμός της οποίας αναμένεται να έχει ως αποτέλεσμα την εκροή πόρων από την οντότητα ενσωματώνοντας οικονομικά οφέλη.

Για να αναγνωριστεί μια πρόβλεψη στις οικονομικές καταστάσεις της οντότητας θα πρέπει να πληρούνται τα εξής τρία κριτήρια:

1. Η οντότητα θα πρέπει να έχει μια παρούσα δέσμευση (νόμιμη ή τεκμαιρόμενη) ως αποτέλεσμα ενός γεγονότος του παρελθόντος.

2. Είναι πιθανό ότι μια εκροή οικονομικών πόρων να απαιτηθεί για να διακανονιστεί αυτή η υποχρέωση, και



3. Μια αξιόπιστη εκτίμηση πρέπει να πραγματοποιηθεί για το ποσό της υποχρέωσης που θα διακανονιστεί.

Το πρώτο κριτήριο για την αναγνώριση της πρόβλεψης εμπεριέχει δύο υποεπιπτώσεις: α) την φύση της υποχρέωσης και β) η δημιουργία της υποχρέωσης να προέρχεται από γεγονότα του παρελθόντος, δηλαδή γεγονότα που ήδη έχουν συμβεί.

Συχνά, στην πράξη, γίνεται σύγχυση μεταξύ προβλέψεων και απομειώσεων περιουσιακών στοιχείων, καθώς και με την χρονική τακτοποίηση δαπανών.

1.α. Η φύση της υποχρέωσης

Η φύση της υποχρέωσης μπορεί να είναι νομική, δηλαδή να προέρχεται από νόμους, δικαστικές αποφάσεις και συμ-

βάσεις, ή τεκμαιρόμενη - συμβατική, η οποία να προέρχεται από πρακτικές της επιχείρησης, δημιουργώντας τη βεβαιότητα στους πελάτες, προμηθευτές, εργαζόμενους και τρίτους ότι θα ανταποκριθεί σε αυτήν την υποχρέωση. Για παράδειγμα, μια επιχείρηση πρέπει να καταβάλλει αποζημίωση στους εργαζόμενους της μετά την έξοδο από την υπηρεσία (νομική δέσμευση). Επιπλέον μια επιχείρηση που έχει υιοθετήσει και δημοσιοποιήσει πολιτική σχετικά με το περιβάλλον, όπως π.χ. να φυτεύει δένδρα τα οποία θα αντισταθμίσουν τη ζημιά που προκαλείται στο φυσικό περιβάλλον από την λειτουργία της. Ακόμη και εάν η χώρα που δραστηριοποιείται η εν λόγω επιχεί-

ρηση δεν έχει νόμους ή κανονισμούς που να αναγκάζουν την επιχείρηση να φυτεύει δένδρα, η επιχείρηση έχει τεκμαιρόμενη υποχρέωση, επειδή έχει δημιουργήσει μια προσδοκία η οποία προέρχεται από τις πρακτικές της και την ιστορία της. Επίσης, μια αλυσίδα που διατηρεί καταστήματα λιανικής πώλησης έχει υιοθετήσει μια πολιτική επιστροφής χρημάτων προς τους δυσαρεστημένους πελάτες της, παρότι δεν έχει καμία νομική υποχρέωση να το πράξει. Η πολιτική της επιστροφής χρημάτων είναι γενικά γνωστή και δημιουργεί μια προσδοκία στους καταναλωτές, συνεπώς απαιτείται μια πρόβλεψη από την πλευρά της επιχείρησης στις οικονομικές καταστάσεις της.

1.β. Γεγονότα του παρελθόντος

Η υποχρέωση πρέπει να προκύπτει από ένα παρελθόν γεγονός και όχι για ένα γεγονός που απαιτείται πρόβλεψη, δηλαδή για ένα γεγονός που μπορεί ή δεν μπορεί να συμβεί στο μέλλον. Για παράδειγμα, μια επιχείρηση θα πρέπει να δημιουργήσει χώρους για καπνίζοντες, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, από τη χρήση 2019 και μετά. Επομένως, στην 31η Δεκεμβρίου 2018 δεν υπάρχει υποχρέωση για να δημιουργήσει τέτοιους χώρους. Στη χρήση όμως 2019 υπάρχει σχετική υποχρέωση και θα πρέπει να γίνει σχετική πρόβλεψη για πιθανά πρόστιμα στην περίπτωση που δεν προβεί στη δημιουργία ειδικών χώρων για καπνίζοντες.

2. ΠΙΘΑΝΗ ΕΚΡΟΗ ΠΟΡΩΝ

Σύμφωνα με τον ορισμό του ΔΛΠ 37, θα πρέπει να είναι πιθανή η εκροή πόρων η οποία ενσωματώνει οικονομικά οφέλη. Το πρότυπο, σε αυτή την περίπτωση, ακολουθεί την αρχή της «συντηρητικότητας», η οποία υπαγορεύει την υιοθέτηση εκείνης της μεθόδου ή πρακτικής που έχει τη μικρότερη θετική επίδραση στην καθαρή θέση της επιχείρησης, δηλαδή τα στοιχεία του ενεργητικού και τα έσοδα να μην υπερεκτιμούνται και οι υποχρεώσεις και τα έξοδα να μην υποτιμούνται. Η αρχή της «συντηρητικότητας» είναι ένα λογιστικό εργαλείο για την αντιμετώπιση της ασάφειας, δηλαδή διευκολύνει να επιλεχθεί η κατάλληλη μέθοδος, αλλά μόνο σε περιπτώσεις αβεβαιότητας, χωρίς να γίνεται σκόπιμη και συστηματική υποτίμηση της καθαρής θέσης της επιχείρησης, αντιμετωπίζοντας με σύνεση όμως αυτή την αβεβαιότητα. Συνεπώς, η εκροή πόρων θα πρέπει να έχει πιθανότητα τουλάχιστον 50%, δηλαδή σφόδρα πιθανή έως σίγουρη,

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΠΩΛΗΘΕΝΤΑ ΤΕΜΑΧΙΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ	ΑΝΑ ΜΟΝΑΔΑ ΚΟΣΤΟΣ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ	ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ
350.000,00	0,00%	0,00	0,00	0,00
100.000,00	20,00%	10.000,00	0,10	2.000,00
50.000,00	10,00%	80.000,00	1,60	8.000,00
500.000,00				10.000,00

ότι θα συμβεί για να αναγνωριστεί πρόβλεψη στις οικονομικές καταστάσεις.

3. ΑΞΙΟΠΙΣΤΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ

Το ποσό που αναγνωρίζεται ως πρόβλεψη είναι η καλύτερη εκτίμηση των δαπανών που απαιτούνται για τον διακανονισμό της υποχρέωσης στο τέλος της χρήσης. Το ποσό της πρόβλεψης προεξοφλείται όταν η επίδραση της χρονικής αξίας του χρήματος είναι σημαντική. Η χρήση εκτιμήσεων από τη διοίκηση της επιχείρησης αποτελεί ουσιαστικό εργαλείο της σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων και δεν αποδυναμώνει την αξιοπιστία τους. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση των προβλέψεων, οι οποίες από τη φύση τους είναι περισσότερο αβέβαιες από τα υπόλοιπα στοιχεία της κατάστασης οικονομικής θέσης. Το Πρότυπο σημειώνει ότι μόνο σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις δεν θα είναι δυνατή μια αξιόπιστη εκτίμηση. Οι προβλέψεις αναθεωρούνται στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς και προσαρμόζονται ώστε να αντικατοπτρίζουν την τρέχουσα βέλτιστη εκτίμηση.

Για παράδειγμα, μια επιχείρηση λαμβάνει εκτιμήσεις από το νομικό τμήμα της ότι το πιο πιθανό αποτέλεσμα για μια δικαστική διαμάχη με έναν υπάλληλό της είναι ότι θα χάσει την υπόθεση και θα χρειαστεί να καταβάλει ένα σημαντικό ποσό. Το νο-

μικό τμήμα της επιχείρησης πιστεύει ότι υπάρχει 90% πιθανότητα να καταβάλει την αποζημίωση, για παράδειγμα των 800.000 ευρώ, και 10% πιθανότητα να μην την καταβάλει. Στην περίπτωση αυτή το πιο πιθανό αποτέλεσμα είναι να καταβάλει η επιχείρηση το ποσό των 800.000 ευρώ, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το ποσό της αποζημίωσης προς τον υπάλληλο δεν θα κυμανθεί προς τα πάνω ή προς τα κάτω.

Άλλη μια περίπτωση είναι όταν μια επιχείρηση πωλεί αγαθά με εγγύηση, δηλαδή αποζημιώνει τους πελάτες για το κόστος επισκευής τυχόν ελαττωμάτων που συμβαίνουν μέσα στους δύο πρώτους μήνες μετά την αγορά. Για παράδειγμα, μια επιχείρηση πωλεί στην τρέχουσα χρήση 500.000 τεμάχια αξίας 1.000.000 ευρώ από τα προϊόντα της, ήτοι αξία δύο (2) ευρώ για κάθε πωλούμενο προϊόν της.

Η στατιστική ανάλυση των προηγούμενων ετών δείχνει ότι το 70% των πωληθέντων προϊόντων τής εν λόγω επιχείρησης δεν θα έχουν ελαττώματα, το 20% θα έχουν ελαφρά ελαττώματα και το 10% θα έχουν σοβαρά ελαττώματα. Εάν εντοπιστούν ελαφρά ελαττώματα σε όλα τα πωληθέντα προϊόντα της, δηλαδή και στα 100.000 (500.000 x 20%) προϊόντα της, το κόστος των επισκευών γι' αυτά τα προϊόντα θα είναι έστω 10.000 ευρώ, αν εντοπισθούν σοβαρά ελαττώματα σε όλα τα πωλούμενα προϊόντα της, δηλαδή και στα 50.000 (500.000 X 10%) προϊόντα

της το κόστος των επισκευών γι' αυτά τα προϊόντα θα ανέλθει έστω σε 80.000 ευρώ.

Συνοψίζοντας θα έχουμε τον πίνακα 1.

Συνεπώς, το αναμενόμενο κόστος επισκευών θα είναι :

Αναμενόμενο κόστος επισκευής = $(20\% \times 10.000 \text{ €}) + (10\% \times 80.000 \text{ €}) = 10.000 \text{ €}$.

Επιπλέον, μια επιχείρηση έχει υποχρέωση να αποκαταστήσει μια σοβαρή ζημιά στο προϊόν της (μηχάνημα) που έχει πωλήσει σε έναν πελάτη της. Το πιθανότερο αποτέλεσμα είναι η επισκευή του μηχανήματος να πετύχει με την πρώτη προσπάθεια και αυτό το γεγονός να έχει κόστος 20.000 €, αλλά υπάρχει και η πιθανότητα να χρειαστεί και μια δεύτερη προσπάθεια, αυξάνοντας το συνολικό κόστος στις 40.000 €. Η πρόβλεψη που θα πρέπει να διενεργηθεί στα βιβλία της επιχείρησης είναι 20.000 €, και αυτό διότι η καλύτερη εκτίμηση του ποσού της υποχρέωσης είναι το πιο πιθανό αποτέλεσμα της και όχι το χειρότερο σενάριο.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

Τα παρακάτω γεγονότα είναι γεγονότα που χρήζουν προβλέψεων στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων.

- Αποζημίωση προσωπικού και παροχές που θα καταβάλει η επιχείρηση στους εργαζομένους της μετά την έξοδο από την υπηρεσία.

- Οι φορολογικές επιβαρύνσεις για επίκειμένους φορολογικούς ελέγχους.

- Αποζημιώσεις σε τρίτους λόγω δικαστικών αγωγών από πελάτες, εργαζόμενους, τρίτους.

- Επαχθείς συμβάσεις, όπως π.χ. καταγγελία σύμβασης μίσθωσης πριν τον χρόνο λήξης της.

- Για απομάκρυνση και αποκατάσταση του χώρου που χρησιμοποιεί μετά τη λήξη της εκμετάλλευσης.

- Ποσά που θα καταβάλει η επιχείρηση για μόλυνση που έχει προκαλέσει στο περιβάλλον.

Για παράδειγμα, μια επιχείρηση την 1η Οκτωβρίου 2018 ξεκίνησε την εξόρυξη αργού πετρελαίου από ένα νέο πηγάδι στον πυθμένα της θάλασσας. Το κόστος της δεκαετούς άδειας για την εξόρυξη του πετρελαίου είναι 50 εκατομμύρια ευρώ. Στο τέλος του χρόνου της εξόρυξης, μολονότι δεν δεσμεύεται να το πράξει από τον νόμο, η επιχείρηση προτίθεται να αποκαταστήσει τη ζημιά που έχει προκαλέσει κατά τη λειτουργία της στον βυθό της θάλασσας. Το κόστος της αποκατάστασης του περιβάλλοντος θα αποτελείται από δύο μέρη. Πρώτον, ένα σταθερό κόστος 20 εκατομμυρίων ευρώ και ένα μεταβλητό κόστος 2 σεντς για κάθε βαρέλι που παράγεται. Τα δύο αυτά ποσά είναι οι παρούσες αξίες κατά την 1η Οκτωβρίου 2018 (προεξοφλημένα έστω με επιτόκιο 8%) του εκτιμώμενου κόστους στη διάρκεια των δέκα ετών. Στην τρέχουσα χρήση που έκλεισε στις 30 Σεπτεμβρίου 2019 η επιχείρηση εξόρυξε 150 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου. Η επιχείρηση έχει μια τεκμαιρόμενη δέσμευση να αντιμετωπίσει αυτά τα περιβαλλοντικά κόστη και συνεπώς να εγγράψει στα βιβλία της μια πρόβλεψη. Το σταθερό κόστος για την αποκατάσταση της ζημιάς θα πρέπει να προστεθεί στο κόστος της άδειας. Η πρόβλεψη θα αυξάνεται κάθε χρόνο, σύμφωνα με τον αριθμό των βαρελιών που παράγονται.

Κατά την 30η Σεπτεμβρίου 2019 η κατάσταση οικονομικής θέσης θα δείχνει:

Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία

Αύλα περιουσιακά στοιχεία (50 εκ. + 20 εκ.) = 70.000 εκ.

Μείον: Αποσβέσεις (70.000 εκ. x 1/10) = 7.000 εκ.

Αναπόσβεστη αξία 63.000 εκ.

Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις

Περιβαλλοντικές προβλέψεις (20 εκ. + (150 εκ. βαρέλια x 0,02)) x 1,08 = 24.840 εκ.

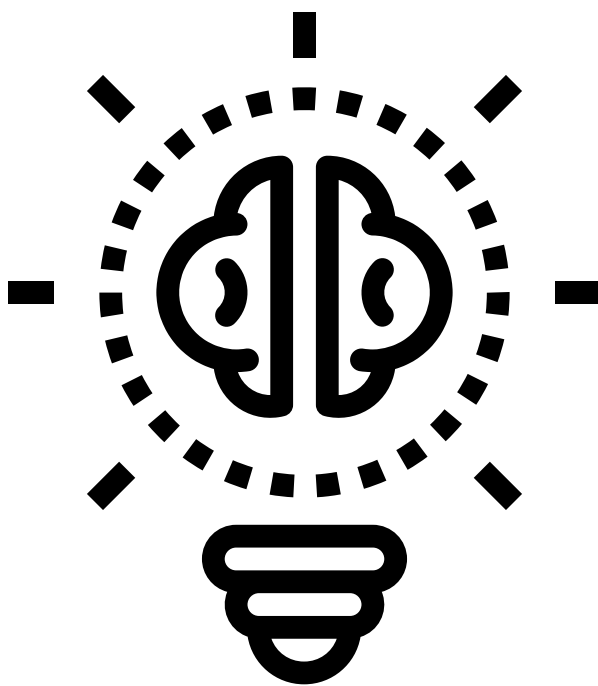
*Η εφαρμογή έχει ληφθεί από το ACCA Financial Reporting (International and UK Stream). Published by BPP Learning Media Ltd.

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

Πριν την υιοθέτηση του ΔΛΠ 37 «Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδεχόμενες Απαιτήσεις», υπήρχαν λίγες ουσιαστικά οδηγίες σχετικά με το πότε πρέπει να σχηματισθεί μια πρόβλεψη και σε ποιο ποσό. Αυτή η έλλειψη καθοδήγησης προκάλεσε προβλήματα, διότι ορισμένες επιχειρήσεις σχημάτιζαν προβλέψεις σε μια χρήση τις οποίες μετέπειτα αντλιόγιζαν, με συνέπεια να διαφοροποιούν τα αποτελέσματά τους. Συνέπεια αυτού του γεγονότος ήταν οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να δυσκολεύονται να προσδιορίσουν τα πραγματικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων.

Έρευνες που έχουν διεξαχθεί από διάφορους ερευνητές της λογιστικής έχουν δείξει ότι η ερμηνεία των προβλέψεων είναι ιστορικά δυσχερής. Η φύση των προβλέψεων είναι τέτοια ώστε να έχουν ένα υποκειμενικό στοιχείο. Αυτό σημαίνει ότι οι οικονομικές καταστάσεις είναι ευάλωτες και βέβαια μπορεί να παραποιηθούν. Για παράδειγμα, εάν ένας χρήστης κατανοεί τις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης και στη συνέχεια τις χρησιμοποιήσει ως βάση για την αποτίμηση αυτής της επιχείρησης, τότε είναι ζωτικής σημασίας η ορθή κατανόηση των προβλέψεων.

Έρευνες στη χρηματοοικονομική λογιστική έδειξαν ότι οι προβλέψεις είναι ένα όχημα διαχείρισης των κερδών. Οι διοικήσεις των επιχειρήσεων ασκούν διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τις προβλέψεις για την επίτευξη ή μη των αποτελεσμάτων τους.



Μελέτες παρέχουν στοιχεία για την πληροφοριακή αξία των προβλέψεων. Οι μελέτες αυτές εξετάζουν τον ισχυρισμό ότι οι επιχειρήσεις προσαρμόζουν συστηματικά τις προβλέψεις τους ανάλογα με τις τρέχουσες ή αναμενόμενες μεταβολές στις χρηματοοικονομικές επιδόσεις. Για παράδειγμα, η τεχνική του «Big Bath» χαρακτηρίζεται από επιβαρύνσεις των αποτελεσμάτων με αυξημένες προβλέψεις και άλλα έξοδα σε περιόδους ύφεσης, ενώ οι επόμενες χρήσεις εμφανίζουν ανάκαμψη των αποτελεσμάτων. Μελέτες έχουν δείξει ότι η χρήση της τεχνικής του «Big Bath» εφαρμόζεται από εταιρείες με κακή προηγούμενη διαχείριση. Δηλαδή, η επιχείρηση προβαίνει σήμερα σε μια μεγαλύτερη πρόβλεψη από αυτή που θα έπρεπε για να «σώσει ένα καλύτερο αύριο».

Η αναγνώριση των προβλέψεων απαιτεί εκτίμηση, ερμηνεία πιθανοτήτων και βασικές υποθέσεις. Μελετητές της χρηματοοικονομικής λογιστικής υποστηρίζουν ότι οι εκτιμήσεις ανοίγουν την πόρτα σε πιθανή χειραγώγηση κερδών. Ο Arthur Levitt, πρώην πρόεδρος της Αμερικανικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (SEC), περιέγραψε πέντε τεχνικές διαχείρισης κερδών τις οποίες αναφέρει ως απειλή για την πληρότητα της χρηματοοικονομικής

πληροφόρησης, οι οποίες είναι οι κάτωθι:

- α) Big Bath Accounting.
- β) Δημιουργική λογιστική κατά την απόκτηση θυγατρικής.
- γ) Cookie Jar Accounting.
- δ) Σημαντικότητα.
- ε) Αναγνώριση εσόδων.

Για παράδειγμα, η τεχνική του «Cookie Jar Accounting» αναγνωρίζει μια υποχρέωση ενώ στην πραγματικότητα δεν υπάρχει. Δηλαδή, η διοίκηση μιας επιχείρησης μπορεί να δηλώσει ότι θέλει να αναδιάρθρωσει την επιχείρηση ή ένα τμήμα αυτής. Το κατ' εκτίμηση κόστος της αναδιάρθρωσης καταχωρείται στα βιβλία της επιχείρησης μειώνοντας τα κέρδη της.

Ας υποθέσουμε ότι μια επιχείρηση στην τρέχουσα χρήση έχει κέρδη μετά φόρων 1,5 εκ. ευρώ. Η διοίκηση της επιχείρησης προτίθεται να αναδιρθώσει την επιχείρηση με ένα κόστος που θα ανέλθει στις 500 χιλ. ευρώ. Το ποσό αυτό καταχωρείται στα αποτελέσματα, δημιουργώντας μια υποχρέωση και ταυτόχρονα μειώνοντας τα κέρδη μετά φόρων σε 1 εκ. ευρώ. Την επόμενη χρήση τα κέρδη μετά φόρων δεν είναι τόσο καλά όσο την προηγούμενη χρήση και ανέρχονται σε 600 χιλ. ευρώ. Η διοίκηση της εταιρείας αποφασίζει να

ακυρώσει την αναδιάρθρωση, διαγράφοντας την εν λόγω υποχρέωση και στη συνέχεια τα 500 χιλ. ευρώ καταχωρούνται ως έσοδα, αυξάνοντας τα κέρδη σε 1,1 εκ. ευρώ.

Όπως έχει αναγραφεί και τεκμηριωθεί στη λογιστική βιβλιογραφία, η χειραγώγηση των λογαριασμών είναι ένα παλαιό λογιστικό πρόβλημα. Οι πιο διαδεδομένοι όροι που χρησιμοποιούνται για την περιγραφή του προβλήματος είναι «δημιουργική λογιστική» και «διαχείριση των κερδών» (Baralexix, 2004).

Η διαχείριση των κερδών είναι επικρατέστερη, και σε πολλές περιπτώσεις είναι δύσκολο να εντοπιστεί και να αντιμετωπιστεί. Οι περισσότεροι από αυτούς τους χειρισμούς επηρεάζονται με την εσφαλμένη εκτίμηση των προβλέψεων και με την εκμετάλλευση των τρωτών σημείων που ενυπάρχουν στο αποδεκτό λογιστικό πλαίσιο (Lev, 2003).

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι με την υιοθέτηση του ΔΛΠ 37 ενισχύεται η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, βελτιώνοντας τη συγκρισιμότητά τους, τη σχετικότητα ως προς τους χρήστες, κατανοώντας τα κινδύλια των οικονομικών καταστάσεων και τις σημειώσεις επί αυτών των κινδυλίων.



Are you innovating
with purpose, or just
acting in the theater
of innovation?

ey.com #BetterQuestions



EY



@EY_Greece



EY Greece



eygreece



EY Greece



The better the question. The better the answer.
The better the world works.



Building a better
working world

Πράσινα ομόλογα: ένα οικονομικό εργαλείο που ενισχύει τη βιωσιμότητα στις αγορές κεφαλαίου

KATEPINA KATSOYΛΗ

CSR & Sustainability Director, Operational Advisory, Grant Thornton



Η σπουδαιότητα της μάχης ενάντια στην κλιματική αλλαγή οδηγεί, αναπόφευκτα, σε μια μετάβαση προς μια «πράσινη» οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Ένας τρόπος για να υλοποιηθεί αυτή η μετάβαση είναι μέσω χρηματοπιστωτικών αγορών, κατάλληλα προσαρμοσμένων για τη χρηματοδότηση νέων τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον και την ανάπτυξη έργων που συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Ένα σημαντικό εργαλείο μέτρησης του πρόσφατου αποτυπώματος της κλιματικής αλλαγής στις χρηματοπιστωτικές αγορές αποτέλεσε το πράσινο ομόλογο.

Το πράσινο ομόλογο λειτουργεί όπως κάθε άλλο τακτικό ομόλογο, αλλά με μια βασική διαφορά: τα χρήματα που αντλεί ο εκδότης προορίζονται για τη χρηματοδότηση «πράσινων» έργων ανάπτυξης, δηλαδή επενδύσεων ή επιχειρηματικών δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον. Τέτοια έργα θα μπορούσαν να αφορούν τους τομείς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ), των «καθάρων» μεταφορών και της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων.

Ένα πράσινο ομόλογο επιτρέπει σε διάφορους τύπους εκδοτών –είτε πρόκειται για χώρες είτε για οργανισμούς– να ενεργοποιήσουν παραδοσιακές δανειακές επεν-

δύσεις σε έργα ή περιουσιακά στοιχεία που μπορούν να βοηθήσουν την κοινωνία να προσαρμόσει ή να μετριάσει τις επιπτώσεις της στην κλιματική αλλαγή.

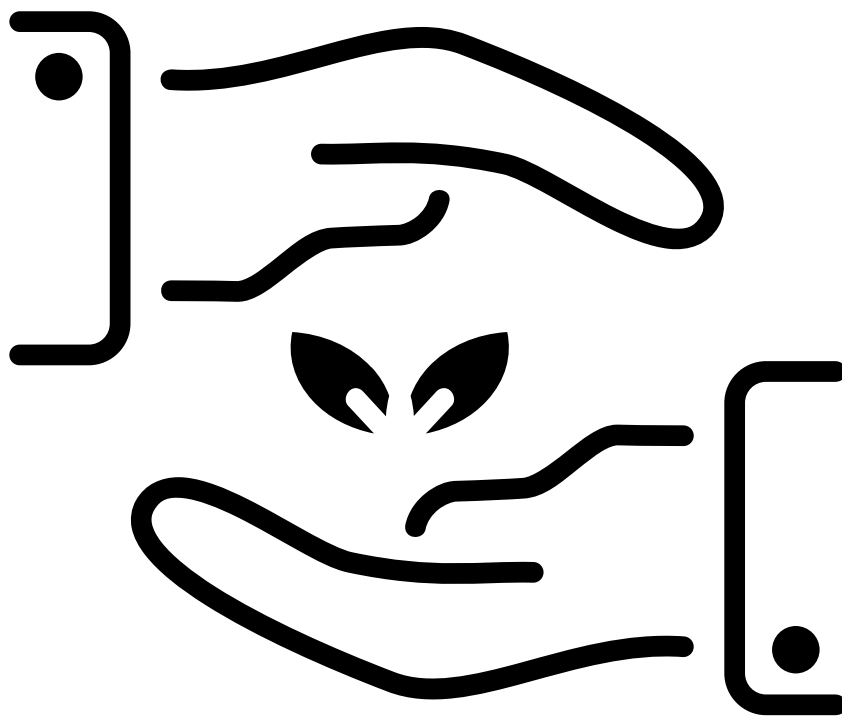
Τα πράσινα ομόλογα αυξάνουν την ευαισθητοποίηση για τις προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής και καταδεικνύουν στους θεσμικούς επενδυτές τις δυνατότητες στήριξης των έξυπνων επενδύσεων με στόχο την προστασία του κλίματος. Χρησιμοποιούν τα μέσα ρευστότητας που διαθέτουν χωρίς όμως να παραμελούν τις οικονομικές αποδόσεις. Υπογραμμίζουν επίσης την κοινωνική αξία των επενδύσεων σταθερού εισοδήματος και την ανάγκη μεγαλύτερης εστίασης στη διαφάνεια. Το πρώτο πράσινο ομόλογο αποτέλεσε τη βάση για τις αρχές των διεθνών πράσινων ομολόγων, το οποίο συντονίστηκε από τη Διεθνή Ένωση Κεφαλαιαγορών (International Capital Markets Association, ICMA).

Το Νοέμβριο του 2008, το πρώτο πράσινο ομόλογο της Παγκόσμιας Τράπεζας δημιούργησε τον κατευθυντήριο χάρτη των βιώσιμων επενδύσεων στις κεφαλαιαγορές. Σήμερα, το μοντέλο των πράσινων ομολόγων εφαρμόζεται σε ομόλογα που αυξάνουν τη χρηματοδότηση και στους 17 Παγκόσμιους Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (UN Sustainable Development Goals). Το

2008, οι επενδυτές ήθελαν ένα ασφαλές μέρος για να επενδύσουν τα χρήματά τους, ενώ παράλληλα να κάνουν τη διαφορά. Η Παγκόσμια Τράπεζα, η οποία κατέχει ηγετική θέση ως εκδότης ομολόγων υψηλής ποιότητας, έχει επίσης τη δυνατότητα να υποβάλλει εκθέσεις για τις επιπτώσεις των έργων που χρηματοδοτεί. Με τον τρόπο αυτό καθορίστηκαν τα κριτήρια των έργων που είναι επιλέξιμα για τη στήριξη από πράσινα ομόλογα, συμπεριλαμβανομένου του CICERO (Κέντρο Διεθνούς Κλιματικής Έρευνας) ως δεύτερου φορέα αξιολογήσεων, ενώ ως αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας προστέθηκε και η καταγραφή των επιπτώσεων. Το Κέντρο CICERO αποτελεί κορυφαίο οργανισμό αξιολογήσεων (second opinion provider) στον χώρο των πράσινων ομολόγων, έχοντας προσφέρει πάνω από 70 αξιολογήσεις για πολυεθνικές, εταιρικές και δημοτικές αρχές σε όλο τον κόσμο.

Από το 2008 έως σήμερα, η Παγκόσμια Τράπεζα έχει αντλήσει πάνω από 13 δισεκατομμύρια δολάρια, μέσω σχεδόν 150 πράσινων ομολόγων σε 20 διαφορετικά νομίσματα, για θεσμικούς και ιδιώτες επενδυτές σε όλο τον κόσμο.

Από το 2017, η αγορά των πράσινων ομολόγων αντιπροσωπεύει περί του 1% του συνολικού σταθερού εισοδήματος, αλλά λειτουργεί ως ένας ισχυρός καταλύτης



για τη δημιουργία περισσότερο βιώσιμων κεφαλαιαγορών. «Τα πράσινα ομόλογα λειτουργούν καταλυτικά στην αγορά ομολόγων προς την κατεύθυνση μεγαλύτερης διαφάνειας για τη χρήση των εσόδων», δήλωσε ο Heike Reichelt, διευθυντής Επενδυτικών Σχέσεων και Νέων Προϊόντων της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Στο τέλος της οικονομικής χρήσης του 2018, καταγράφηκαν 91 κατάλληλα έργα προς χρηματοδότηση και συνολικά 15,4 δισεκατομμύρια δολάρια σε δεσμεύσεις. Από αυτές τις δεσμεύσεις, 8,5 δισεκατομμύρια δολάρια διατέθηκαν και εκταμιεύθηκαν σε προϊόντα Πράσινων Ομολόγων για τη χρηματοδότηση έργων σε 28 χώρες, ενώ επιπλέον 6,8 δισεκατομμύρια δολάρια δεν έχουν ακόμη εκταμιευθεί.

Πώς μπορούν όμως οι επενδυτές να είναι σίγουροι ότι τα έσοδα των πράσινων ομολόγων επενδύονται με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον και ότι αυτά δεν είναι απλώς «βαμμένα με πράσινο χρώμα» για το επικοινωνιακό «φαίνεσθαι»; Ενώ δεν υπάρχει ένας ενιαίος καθολικός ορισμός του τι ακριβώς συνιστά μια «περιβαλλοντικά επωφελής» χρήση των εσόδων, έχουν αναπτυχθεί αξιολογικά πρότυπα τα οποία τυγχάνουν σχεδόν καθολικής αποδοχής από την αγορά. Διάφοροι οργανισμοί παρέχουν κατευθυντήριες αρχές για την απόκτηση ενός

οικολογικού σήματος και άλλες σχετικές πιστοποιήσεις που υποδεικνύουν την τήρηση συγκεκριμένων αυστηρών περιβαλλοντικών κριτηρίων όσον αφορά τον ορισμό του «πράσινου», συμπεριλαμβανομένων και των «αποχρώσεων» του πράσινου. Με αυτόν τον τρόπο, τα κίνητρα εκείνων που θέλουν να επενδύσουν σε αυτά τα ομόλογα ευθυγραμμίζονται, ενώ οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων ικανοποιούν πιο εύκολα αυτές τις προτιμήσεις.

Η Διεθνής Ένωση Κεφαλαιαγοράς (ICMA) και η Πρωτοβουλία Κλιματικών Ομολόγων (Climate Bonds Initiative, CBI) έχουν καθορίσει συγκεκριμένα κριτήρια και σχετικές πιστοποιήσεις. Η Πρωτοβουλία Κλιματικών Ομολόγων (CBI) έχει αναπτύξει επιστημονικά κριτήρια για να εξασφαλίσει ότι είναι σύμφωνη με το όριο 2 βαθμών Κελσίου στην αύξηση των παγκόσμιων θερμοκρασιών που υπογράφηκε στη Συμφωνία των Παρισιών. Το σχήμα αυτό χρησιμοποιείται παγκοσμίως από τους εκδότες ομολόγων, τις κυβερνήσεις, τους επενδυτές και τις χρηματοπιστωτικές αγορές, έτσι ώστε να δοθεί προτεραιότητα στις επενδύσεις που συμβάλλουν πραγματικά στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Τα πράσινα ομόλογα ενισχύουν τη φήμη του εκδότη, καθώς συμβάλλουν στην προβολή της δέσμευσής του για την αειφόρο ανάπτυξη. Παρέχουν επίσης τη δυνατότητα στους εκδότες να έχουν πρόσβαση σε συγκεκριμένες ομάδες παγκόσμιων επενδυτών που επενδύουν μόνο σε «πράσινες» επιχειρήσεις. Με την αυξανόμενη εστίαση των ξένων επενδυτών σε πράσινες επενδύσεις, τα εν λόγω ομόλογα θα μπορούσαν επίσης να συμβάλουν στη μείωση του κόστους κεφαλαίου.

Τα πράσινα ομόλογα θα μπορούσαν ενδεχομένως να χρησιμεύσουν ως αντισταθμιστικός παράγοντας έναντι οικονομικών κινδύνων που σχετίζονται με το περιβάλλον, αλλά στην περίπτωση αυτή χρειάζονται πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με την ευαισθησία των διαφόρων ομολόγων σε τέτοιους κινδύνους, πέρα από την ποιότητα της ίδιας της πράσινης επένδυσης.

Τα πράσινα ομόλογα μπορούν επίσης να κινητοποιήσουν πόρους από τις εγχώριες και τις διεθνείς κεφαλαιαγορές για την προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) και άλλα έργα φιλικά προς το περιβάλλον.

EMIR Refit: Το αναθεωρημένο κανονιστικό πλαίσιο για τις εξωχρηματιστηριακές συναλλαγές παραγώγων

ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΑΝΤΑΛΑΡΑ

Financial Services Industry Consulting, Deloitte



Ο Κανονισμός 648/2012 (γνωστός ως European Markets Infrastructure Regulation ή EMIR)¹ εισήγαγε στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) απαιτήσεις όσον αφορά την εκκαθάριση και τη διαχείριση του κινδύνου σχετικά με τις εξωχρηματιστηριακές συναλλαγές επί παραγώγων (OTC derivatives transactions). Ειδικότερα, το πλαίσιο EMIR εισήγαγε υποχρεώσεις εκκαθάρισης μέσω κεντρικού αντισυμβαλλομένου (central clearing obligation), μείωσης του κινδύνου (risk mitigation) και υποβολής αναφορών (trade reporting requirements) ως προς τις εν λόγω συναλλαγές. Οι συγκεκριμένες απαιτήσεις αποτελούν μέρος των δεσμεύσεων τις οποίες συμφώνησαν οι αρχηγοί των κρατών G20 στην Σύνοδο Κορυφής η οποία έλαβε χώρα στο Πίτσμπουργκ το

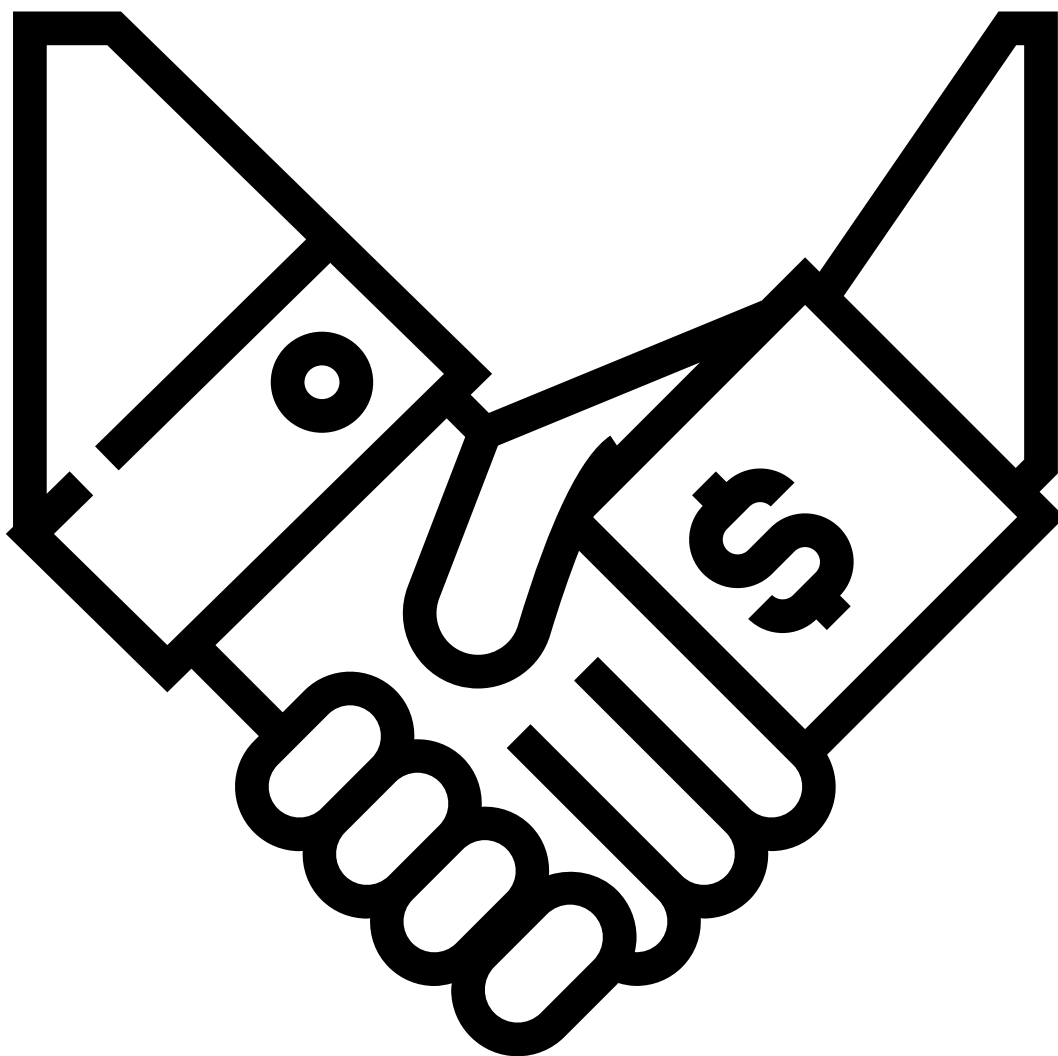
2009². Παρότι το πλαίσιο EMIR έχει τεθεί σε εφαρμογή από το 2012, οι δυσκολίες συμμόρφωσης των, κατά κύριο λόγο, μικρότερων αντισυμβαλλομένων ώθησαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επανεκτιμήσει το πλαίσιο, προβαίνοντας σε στοχευμένες τροποποιητικές παρεμβάσεις προκειμένου να μειώσει το βάρος συμμόρφωσης για ορισμένους συμμετέχοντες στην αγορά (τόσο χρηματοοικονομικούς όσο και μη χρηματοοικονομικούς αντισυμβαλλομένους).

Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2017 πρότεινε δέσμη μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο EMIR (το μεταρρυθμιστικό πλαίσιο είναι γνωστό ως EMIR Refit)³. Έπειτα από σχεδόν δύο έτη διαβουλεύσεων μεταξύ της Επιτροπής, του Συμβουλίου της Ε.Ε. και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το πλαίσιο EMIR Refit οριστικοποιήθηκε και δημοσιεύτηκε

στην Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. στις 28 Μαΐου 2019⁴.

Σε ό,τι αφορά τους νομοθετικούς του στόχους, το πλαίσιο EMIR Refit αποσκοπεί στη μείωση του βάρους συμμόρφωσης για τους μικρότερους και λιγότερο εξειδικευμένους αντισυμβαλλομένους. Ωστόσο, ορισμένες από τις πρόσφατα αναθεωρημένες διατάξεις ενδέχεται στην πράξη να οδηγήσουν σε αυξημένο κόστος συμμόρφωσης για τους αντισυμβαλλομένους που εμπίπτουν στο νέο πλαίσιο, θέτοντας έτσι σε μερική τουλάχιστον διακινδύνευση την επίτευξη των νομοθετικών του στόχων, όπως διατυπώνονται στο Προοίμιό του⁵.

Οι κατωτέρω παράγραφοι επικεντρώνονται στις ρυθμίσεις εκείνες που αυξάνουν το κόστος συμμόρφωσης για τα καλυπτόμενα πρόσωπα και αναλύουν τα βήματα που οι



αντισυμβαλλόμενοι πρέπει να λάβουν για να επιτύχουν συμμόρφωση με τους κανόνες.

ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΟΣ ΣΚΟΠΟΣ

Το πλαίσιο EMIR Refit επεκτείνει τον ορισμό του «χρηματοοικονομικού αντισυμβαλλομένου» ώστε να συμπεριλάβει οντότητες που είχαν κατηγοριοποιηθεί ως μη χρηματοοικονομικοί αντισυμβαλλόμενοι υπό το προηγούμενο καθεστώς και ως εκ τούτου τύγχαναν ευνοϊκότερης ρυθμιστικής μεταχείρισης. Συγκεκριμένα, στην έννοια του «χρηματοοικονομικού αντισυμβαλλομένου» συμπεριλαμβάνονται πλέον ορισμένες επιπρόσθετες κατηγορίες Οργανισμών Εναλλακτικών Επενδύσεων (OEE, Alternative Investment Funds, AIFs), (π.χ. οι οργανισμοί που είναι εγκατεστημένοι στην Ε.Ε. αλλά των οποίων η διαχείριση λαμβάνει χώρα από Διαχειριστές Οργανισμών Εναλλακτικών

Επενδύσεων (ΔΟΕΕ, Alternative Investment Fund Managers, AIFMs) που έχουν την έδρα τους εκτός Ε.Ε. ή εμπίπτουν σε εξαιρέσεις της Οδηγίας για τους Διαχειριστές Οργανισμών Εναλλακτικών Επενδύσεων (ΔΟΕΕ, Alternative Investment Fund Managers Directive, AIFMD)⁶. Το νέο πλαίσιο, επίσης, επεκτείνει την έννοια του «χρηματοοικονομικού αντισυμβαλλομένου» και στα Κεντρικά Αποθετήρια Τίτλων (ΚΑΤ, Central Securities Depositories, CSDs). Συνεπώς, ο νέος ορισμός συνεπάγεται ότι σημαντικός αριθμός οντοτήτων αντιμετωπίζονται για πρώτη φορά ως «χρηματοοικονομικοί αντισυμβαλλόμενοι». Ως εκ τούτου, οι εν λόγω οντότητες υπόκεινται πλέον σε αυστηρότερες κανονιστικές απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων μείωσης του κινδύνου και της υποχρέωσης εκκαθάρισης. Από πλευράς κανονιστικής συμ-

μόρφωσης, οι νέες ρυθμίσεις «πυροδοτούν» σειρά δράσεων συμμόρφωσης σε επίπεδο διαδικασιών, συστημάτων και υποδομών, την επαναδιαπραγμάτευση των εν ισχύ συμβάσεων τους με τους αντισυμβαλλομένους τους, καθώς και την εκπαίδευση του προσωπικού τους.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗΣ ΜΟΝΤΕΛΩΝ ΓΙΑ ΣΚΟΠΟΥΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Το πλαίσιο EMIR Refit απαιτεί οι αρμόδιες αρχές του κάθε κράτους μέλους της Ε.Ε. να επικυρώνουν τις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων των αντισυμβαλλομένων (εφόσον οι αντισυμβαλλόμενοι χρησιμοποιούν ίδια μοντέλα για τον υπολογισμό της ασφάλειας, collateral) πριν από τη θέση τους σε εφαρμογή. Συνεπώς, οι αντισυμβαλλόμενοι που επιλέγουν να υπολογίζουν την ασφάλεια με



βάση τα δικά τους εσωτερικά μοντέλα θα υπόκεινται πλέον σε αυστηρότερη εποπτική αξιολόγηση. Η υπό συζήτηση πρόβλεψη αναμένεται να αυξήσει το κόστος συμμόρφωσης για τις καλυπτόμενες οντότητες, καθώς θα πρέπει να εφαρμόσουν διαδικασίες για την επικύρωση των μέτρων μείωσης του κινδύνου και να εκτελέσουν εκ των προτέρων ασκήσεις δοκιμών (back-testing) των μοντέλων τους.

ΑΝΑΘΕΣΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

Ένας από τους στόχους της αναθεώρησης του πλαισίου EMIR αποτελεί η μείωση της κανονιστικής επιβάρυνσης που απορρέει από την υποχρέωση υποβολής αναφορών σχετικά με τις συναλλαγές επί εξωχρηματιστηριακών παραγώγων. Ειδικότερα, το πλαίσιο EMIR Refit αποβλέπει στην αναλογικότερη εφαρμογή της εν λόγω υποχρέωσης για τους μικρότερους σε μέγεθος αντισυμβαλλομένους, μεταθέτοντας την υποχρέωση υποβολής αναφορών από τους μη χρηματοοικονομικούς αντισυμβαλλομένους στους χρηματοοικονομικούς αντισυμβαλλομένους για τις μεταξύ τους συναλλαγές υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις⁷. Σε αυτό το πλαίσιο, ο χρηματοοικονομικός αντισυμβαλλόμενος υπέχει υποχρέωση υποβολής αναφορών τόσο για τον ίδιο όσο και για τον μη χρηματοοικονομικό αντισυμβαλλόμενο, καθώς και ευθύνη για την ακρίβεια των πληροφοριών σχετικά με τη μεταξύ τους συναλλαγή. Μολονότι το πλαίσιο EMIR Refit καθιστά σαφές ότι ο μη χρηματοοικονομικός αντισυμβαλλόμενος θα πρέπει να παράσχει στον χρηματοοικονομικό αντισυμβαλλόμενο

όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που δεν αναμένεται ο χρηματοοικονομικός αντισυμβαλλόμενος να διαθέτει, ο χρηματοοικονομικός αντισυμβαλλόμενος εξακολουθεί να είναι υπεύθυνος για τη διασφάλιση της ορθότητας των αναφερόμενων στοιχείων, ευθυνόμενος για οποιαδήποτε πλημμέλεια και ελλιπή πληροφορία κατά την υποβολή της αναφοράς. Η υπό συζήτηση ρύθμιση προσθέτει ένα επιπλέον επίπεδο πολυπλοκότητας για τους χρηματοοικονομικούς αντισυμβαλλομένους, οι οποίοι θα πρέπει να αναθεωρήσουν τις διαδικασίες τους και να προσαρμόσουν τα συστήματά τους ώστε να συμμορφωθούν με τις νέες απαιτήσεις. Το κόστος συμμόρφωσης, συνεπώς, είναι και σε αυτή την περίπτωση αυξημένο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εφαρμογή του πλαισίου EMIR Refit, νομοθετική στόχευση του οποίου αποτέλεσε η εισαγωγή απλούστερων και πιο αναλογικών ρυθμίσεων, συνεπάγεται αυξημένες απαιτήσεις τόσο για τους χρηματοοικονομικούς όσο και για τους μη χρηματοοικονομικούς αντισυμβαλλομένους. Συνεπεία τούτου, οι οντότητες που υπάγονται στις νέες κανονιστικές απαιτήσεις θα πρέπει να προβούν σε μια σειρά δράσεων συμμόρφωσης εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των οποίων απαιτούν αυξημένο κόστος συμμόρφωσης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Regulation 648/2012 on OTC derivatives, central counterparties and trade repositories [2012] OJ L201/1.

2. «Leaders' Statement» (The Pittsburgh

Summit, 24-25 September 2009).

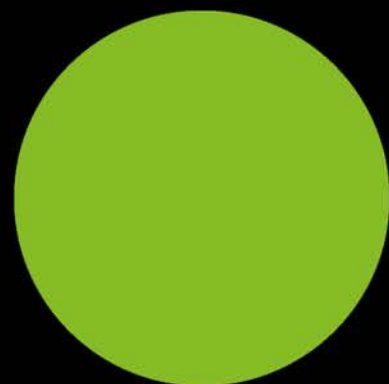
3. Proposal for a Regulation amending Regulation 648/2012 as regards the clearing obligation, the suspension of the clearing obligation, the reporting requirements, the risk-mitigation techniques for OTC derivatives contracts not cleared by a central counterparty, the registration and supervision of trade repositories and the requirements for trade repositories COM(2017) 208 final.

4. Regulation (EU) 2019/834 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 amending Regulation (EU) No 648/2012 as regards the clearing obligation, the suspension of the clearing obligation, the reporting requirements, the risk-mitigation techniques for OTC derivative contracts not cleared by a central counterparty, the registration and supervision of trade repositories and the requirements for trade repositories [2019] L 141/42.

5. Recitals 1 - 99, Regulation 648/2012 on OTC derivatives, central counterparties and trade repositories [2012] OJ L201/1.

6. Directive 2011/61 on Alternative Investment Fund Managers and amending Directives 2003/41 and 2009/65 and Regulations 1060/2009 and 1095/2010 [2011] OJ L174/1).

7. Ο συγκεκριμένος κανόνας εφαρμόζεται εφόσον ο μη χρηματοοικονομικός αντισυμβαλλόμενος δεν υπάγεται στην υποχρέωση εκκαθάρισης μέσω κεντρικού αντισυμβαλλομένου (επειδή το καρτοφυλάκίό του σε εξωχρηματιστηριακά παράγωγα δεν ξεπερνάει συγκεκριμένα όρια / thresholds).



Help your workforce
see eye to AI.

Deloitte.

Αριθμοδείκτες λογιστικής ανάλυσης σε καιρούς οικονομικής κρίσης

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ Β. ΦΙΛΙΠΟΥ*

Δρ Λογιστικής, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής,
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα μελέτη αποτελεί τμήμα εκτενέστερης
έρευνας επί του ανωτέρω θέματος

1. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ

1.1. Εννοιολογικό πλαίσιο

Οι αριθμοδείκτες διαθεσίμων δεικνύουν την επάρκεια των «ρευστών κεφαλαίων» (liquid funds) για να εξυπηρετούνται έξοδα και υποχρεώσεις. Επαρκής ταμειακή ροή είναι αναγκαία όχι μόνο προκειμένου μια εταιρεία να επιβιώνει αλλά επίσης για να επιτυγχάνεται κεφαλαιακή ανάπτυξη (capital growth)¹.

1.2. Πώς αυτή η επάρκεια² υπολογίζεται;

Συνήθως αρκετοί αριθμοδείκτες διαθεσίμων χρησιμοποιούνται:

- Η ταμειακή ροή (cash flow)

(i) $\frac{\text{Σύνολο υποχρεώσεων (total debt)}}{\text{Η ταμειακή ροή (cash flow)}}$

(ii) $\frac{\text{Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (long-term debt)}}{\text{Διαθέσιμα + Εμπορεύσιμα χρεόγραφα (cash + marketable securities)}}$

(iii) $\frac{\text{Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού (total current assets)}}{\text{Διαθέσιμα + Εμπορεύσιμα χρεόγραφα (cash + marketable securities)}}$

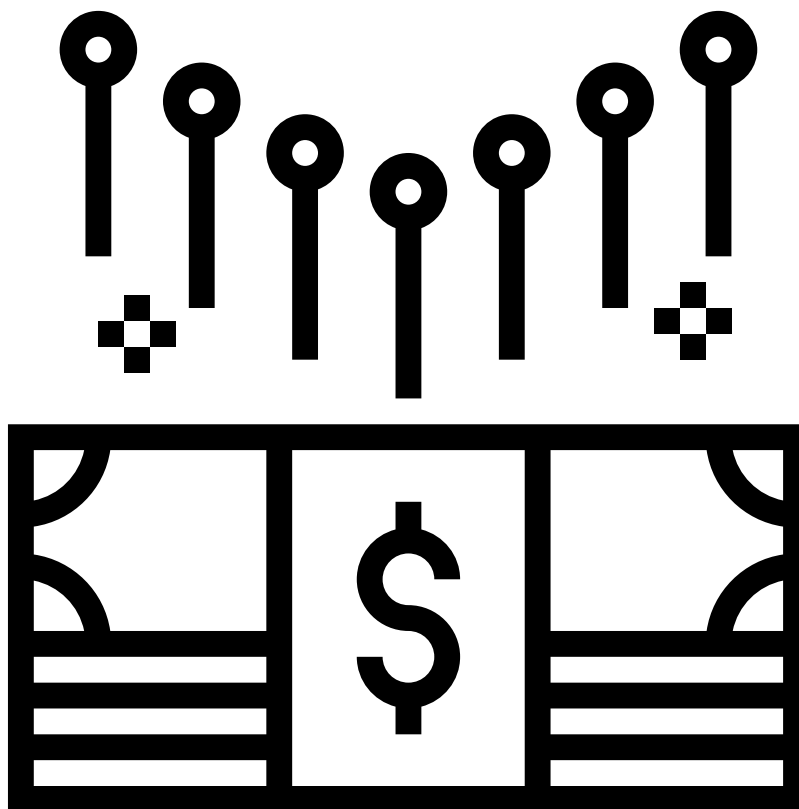
(iv) $\frac{\text{Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (total current liabilities)}}{\text{Διαθέσιμα + Εμπορεύσιμα χρεόγραφα + πελάτες (cash +$
- marketable securities + receivables)

(v) $\frac{\text{Έξοδα πληρωτέα εντός έτους (year's cash expenses)}}{\text{(vi) Αριθμοδείκτες ταμειακής ροής προς κεφαλαιουχικές δαπάνες. (Cash flow-to-capital expenditures ratio):}}$

$\frac{\text{Ταμειακή ροή από τη λειτουργία της επιχείρησης - Μερίσματα (cash flow from operations - dividends)}}{\text{Δαπάνες για εργοστάσιο και εξοπλισμό (expenditures for plant and equipment)}}$

(vii) Αριθμοδείκτης επάρκειας ταμειακής ροής (Cash flow adequacy ratio):

$\frac{\text{Άθροισμα ταμειακών ροών πέντε ετών από τη λειτουργία της επιχείρησης (five-year sum of cash flow from operations)}}{\text{Άθροισμα κεφαλαιουχικών δαπανών, προσθηκών σε αποθέματα και ταμειακών μερισμάτων πέντε ετών (Five-year sum of capital expenditures, inventory additions, and cash dividends)}}$
- Παράδειγμα Δύο αριθμοδείκτες διαθεσίμων υπολογίζονται με βάση τις ακόλουθες πληροφορίες μιας εταιρείας:
- | | 20X1 | 20X2 |
|--------------------|-----------|-----------|
| Ταμειακή ροή | € 600.000 | € 300.000 |
| Σύνολο υποχρεώσεων | 2.000.000 | 2.500.000 |
| Μακροπρόθεσμα χρέη | 1.000.000 | 1.300.000 |
- Οι συναφείς αριθμοδείκτες είναι:
- | | 20X1 | 20X2 |
|--------------------------------------|------|------|
| Ταμειακή ροή προς σύνολο υποχρεώσεων | 30% | 12% |
| Ταμειακή ροή προς μακροπρόθεσμα χρέη | 60% | 23% |
- Από το 20X1 στο 20X2, η εταιρεία αυτή έχει υποστεί μια σημαντική χειροτέρευση σε ρευστότητα. Η εταιρεία μπορεί να είναι σε συμπίεση («στρίμωγμα») των διαθεσίμων της και έτσι να μην είναι σε θέση να εξυπηρετήσει τις υποχρεώσεις της όταν αυτές καθίστανται ληξιπρόθεσμες.
- ### 1.3. Πώς χρησιμοποιούνται και από ποιους
- Ο αριθμοδείκτης της ταμειακής ροής προς το σύνολο των χρεών δείχνει την ικανότητα μιας εταιρείας να εξυπηρετεί τα χρέη της. Αυτός είναι χρήσιμος στην πρόβλεψη τυχόν επερχόμενης πτώχευσης. Η ταμειακή ροή προς τα μακροπρόθεσμα χρέη είναι ένας αριθμοδείκτης για να εκτιμηθεί (αξιολογηθεί) η επάρκεια των διαθεσίμων κεφαλαίων προς εξυπηρέτηση των υπο-
- 34



χρεώσεων που δεν είναι βραχυχρόνιες (τρέχουσες, non current obligations).

Ο αριθμοδείκτης των διαθεσίμων, συν τα εμπορεύσιμα χρεόγραφα³, προς τις τρέχουσες (βραχυπρόθεσμες) υποχρεώσεις δείχνει το άμεσο διαθέσιμο ποσό χρημάτων προς εξυπηρέτηση βραχυχρόνιων χρεών. Αυτός ο αριθμοδείκτης είναι περισσότερο «συντηρητικής» φύσεως από τον αριθμοδείκτη άμεσης (ταμειακής) ρευστότητας (the acid-test ratio)⁴.

Το ενδιαφέρον της χρηματοοικονομικής διοίκησης (financial management) κατευθύνεται επίσης προς το πόσο πολλές φορές οι άμεσες πηγές ρευστότητας είναι επαρκείς να εξυπηρετήσουν (ταμειακά) έξοδα.

Ο αριθμοδείκτης της ταμειακής ροής προς τις κεφαλαιουχικές δαπάνες δείχνει την ικανότητα μιας εταιρείας να συντηρεί εργοστάσιο και εξοπλισμό από διαθέσιμα τα οποία παρέχονται από τη λειτουργία μιας επιχείρησης, παρά από δανεισμό ή την έκδοση νέων μετοχών. Ο σκοπός του αριθμοδείκτη επάρκειας της ταμειακής ροής είναι να προσδιοριστεί ο βαθμός στον οποίο μια επιχείρηση έχει δημιουργήσει επαρκή ταμειακή ροή από τις τακτικές/

κανονικές δραστηριότητές της για να καλύπτει κεφαλαιουχικές δαπάνες, καθαρή επένδυση σε αποθέματα⁵, και για ταμειακά μερίσματα⁶. Προκειμένου να απαλειφθούν κυκλικές ή ακανόνιστες⁷ επιδράσεις, ένα σύνολο πέντε ετών χρησιμοποιείται στον εν λόγω υπολογισμό. Ένας αριθμοδείκτης της τάξεως του 1 αποκαλύπτει ότι η εταιρεία έχει καλύψει τις ανάγκες της με βάση τα επιτευχθέντα επίπεδα ανάπτυξης χωρίς την ανάγκη εξωτερικής χρηματοδότησης. Εάν ο αριθμοδείκτης αυτός πέσει κάτω από το 1, τα εσωεπιχειρησιακά δημιουργούμενα διαθέσιμα μπορεί να είναι ανεπαρκή να συντηρήσουν μερίσματα και επίπεδα τρέχουσας ανάπτυξης της επιχείρησης. Αυτός ο αριθμοδείκτης μπορεί επίσης να αντανakλά την επίπτωση του πληθωρισμού στις απαιτήσεις της εταιρείας για κεφάλαια.

2. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

2.1. Εννοιολογικό πλαίσιο

Οι αριθμοδείκτες με βάση τις τρέχουσες υποχρεώσεις (δηλαδή το βραχυπρόθεσμο παθητικό) δείχνουν τον βαθμό στον οποίο πληρωμές βραχυχρόνιου χρέους θα απαι-

τηθεί να γίνουν εντός του έτους. Η κατανόηση των υποχρεώσεων μιας εταιρείας είναι κρίσιμης σημασίας, αφού εάν αυτή δεν είναι σε θέση να εξυπηρετήσει τρέχοντα χρέη, η κρίση ρευστότητας προβάλλει.

2.2. Πώς αυτοί υπολογίζονται

(i) Τρέχουσες υποχρεώσεις προς μεσομακροπρόθεσμο (κυρίως) παθητικό.

Τρέχουσες υποχρεώσεις (current liabilities)
Μεσομακροπρόθεσμο παθητικό (non current liabilities)

(ii) Τρέχουσες υποχρεώσεις προς το σύνολο των υποχρεώσεων⁸.

Τρέχουσες υποχρεώσεις (current liabilities)
Σύνολο υποχρεώσεων (total liabilities)

Αυτοί οι αριθμοδείκτες συγκρίνονται προς «πρότυπους» αριθμοδείκτες του κλάδου (industry norms).

Παράδειγμα

Ας υποθέσουμε τα ακόλουθα λογιστικά δεδομένα για μια εταιρεία:

Τρέχουσες υποχρεώσεις	€ 500.000
Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	€ 600.000
Σύνολο υποχρεώσεων	€ 1.100.000

Οι συναφείς αριθμοδείκτες είναι:

Τρέχουσες υποχρεώσεις προς μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	83,3%
Τρέχουσες υποχρεώσεις προς το σύνολο των υποχρεώσεων	45,5%

Αυτοί συγκρίνονται προς προτύπους του κλάδου αριθμοδείκτες:

Τρέχουσες υποχρεώσεις προς μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	45,0%
Τρέχουσες υποχρεώσεις προς το σύνολο των υποχρεώσεων	24,0%

Η ρευστότητα της εταιρείας είναι σε δυσμενή θέση σε σχέση προς τα πρότυπα του κλάδου⁹, όπως υποδεικνύεται από το υψηλό επίπεδο βραχυπρόθεσμων χρεών της εταιρείας.

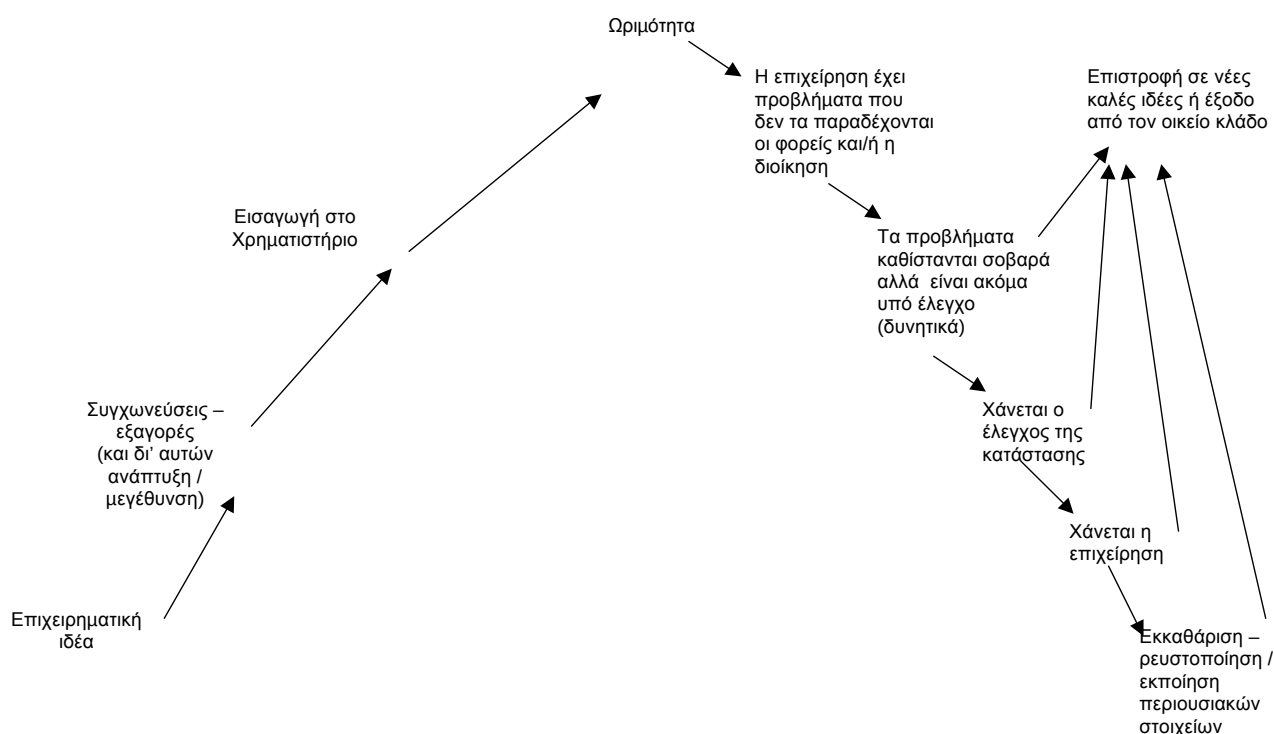
2.3. Πώς χρησιμοποιείται και από ποιους

Ένας υψηλός (μεγάλος) αριθμοδείκτης των τρεχουσών (βραχυπρόθεσμων) υποχρεώσεων προς το σύνολο των υποχρεώσεων δείχνει μικρότερη (λιγότερη) εταιρική ρευστότητα, αφού υφίσταται μεγαλύτερη αναλογία βραχυχρόνιου χρέους. Εάν ο αριθμοδείκτης είναι μεγάλος (υψηλός), η εταιρεία πρέπει να κάνει ενέργειες προκειμένου να μειώσει το υπερβάλλον βραχυχρόνιο χρέος της. Τέτοιες ενέργειες είναι η (ανα-) χρηματοδότηση επί μιας μακροπρόθεσμης βάσης δια μέσου έκδοσης ομολογιών¹⁰ ή εκδόσεων μετοχών ή πώλησης στοιχείων του πάγιου ενεργητικού για να αποκτηθούν κεφάλαια.

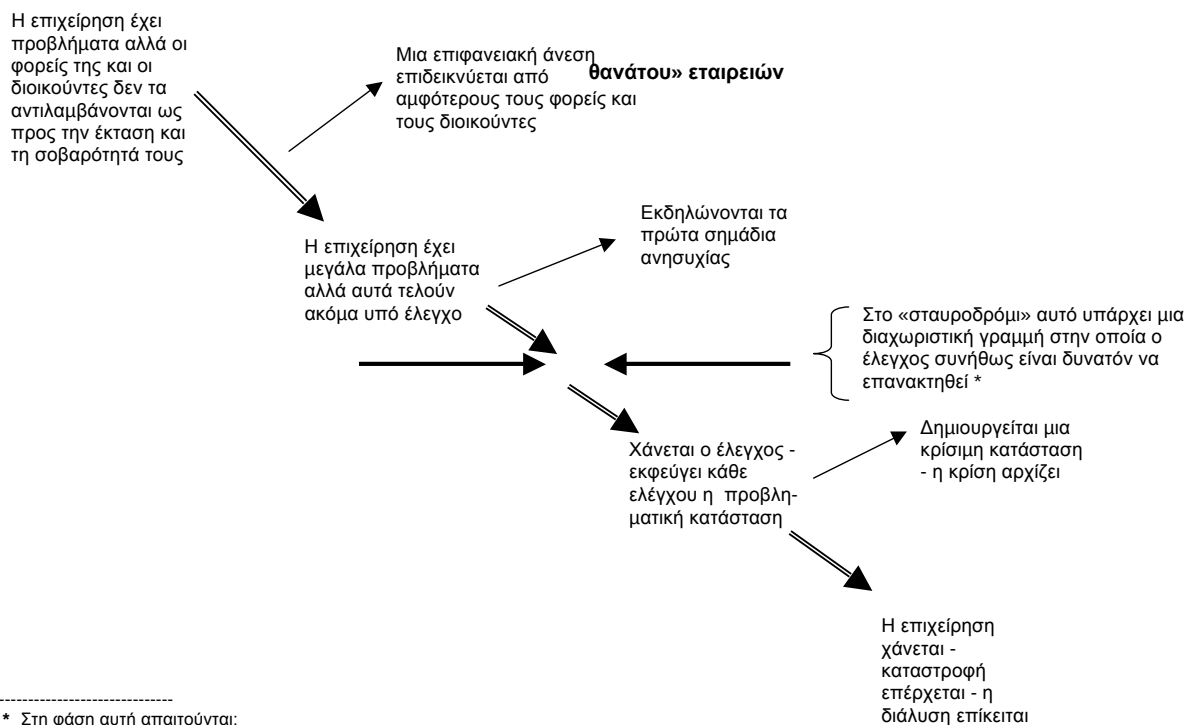
3. Ο ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ**3.1. Εννοιολογικό πλαίσιο**

Ο αριθμοδείκτης κυκλοφοριακής ρευστότητας (current ratio), ο οποίος υπόκειται σε εποχιακές διακυμάνσεις, χρησιμοποιείται για να μετρηθεί η ικανότητα μιας επιχείρησης να εξυπηρετεί τις τρέχουσες υποχρεώσεις της από τη ρευστοποίηση των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού της. Επειδή αυτός δείχνει το περιθώριο ασφάλειας που είναι διαθέσιμο για να καλύψει οποιαδήποτε πιθανή μείωση στην αξία του κυκλοφορούντος ενεργητικού, αυτός συνιστά μια ένδειξη ρευστότητας. Ο αριθμοδείκτης κυκλοφοριακής ρευστότητας δείχνει τον βαθμό στον οποίο τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού είναι διαθέσιμα για να καλύψουν κάθε 1 ευρώ βραχυπρόθεσμου χρέους. Θεωρείται σε κανονικά επίπεδα όταν είναι δύο προς ένα.

Σχεδιάγραμμα 1: Ο κύκλος ζωής μιας εταιρείας



Σχεδιάγραμμα 2: Η καμπύλη του «θανάτου» εταιρειών



* Στη φάση αυτή απαιτούνται:
(i) Αποφασιστική διοίκηση
(ii) Η αρωγή κατάλληλων συμβούλων

4. Η ΑΝΑΤΑΞΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τις τελευταίες δεκαετίες είχαμε πτωχεύσεις «μεγάλου διαμετρήματος», όπως αυτές της Enron, της World Com κ.ά. Αυτές έδωσαν νέα ώθηση και δημιούργησαν κατεπείγουσα ανάγκη για έρευνα προς δημιουργία «υποδειγμάτων ανάταξης¹¹ (ανάρρωσης) επιχειρήσεων» (business recovery models). Παράλληλα γίνονται συζητήσεις παγκοσμίως αναφορικά με τις πρακτικές αναδιάρθρωσης (restructuring) και της μέτρησης/διαβάθμισης της αφερεγγυότητας (insolvency)¹².

Η «ανάταξη» έχει καταστεί ένα αναπόσπαστο μέρος του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων, επομένως η αναγνώριση και κατανόηση των ζητημάτων που τη συναποτελούν συνιστούν το «κλειδί» στη διάνοιξη νέων λύσεων στα επιχειρησιακά προβλήματα.

5. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ

A. Ήπιες, που οφείλονται στη διοίκηση (διαχειριστικής κυρίως φύσεως):

- A.α. Τα προϊόντα δεν είναι ελκυστικά.
- A.β. Αυξανόμενη ένταση με τρίτους (stakeholders) που τους αφορά η λειτουργία της επιχείρησης (αμέσως ή εμμέσως).
- A.γ. Απώλεια σημαντικών/μεγάλων πελατών.
- A.δ. Αποτυχία να επιτευχθούν προθεσμίες.
- A.ε. Δεν διαρθρώνεται κατάλληλη στρατηγική - μακροχρόνιος εταιρικός σχεδιασμός.
- A.στ. Τα επιχειρησιακά σχέδια δεν ενέχουν αντικειμενικότητα.
- A.ζ. Δεν υφίσταται ικανότητα υιοθέτησης ορθών προτεραιοτήτων.
- A.η. Υφίσταται υπερβολική πολυπλοκότητα στις λειτουργίες της επιχείρησης.
- A.θ. Οι διευθυντές έχουν αναταραγμένες ιδέες που στριφογυρίζουν στο μυαλό τους (director churn).
- B. Σκληρές, που οφείλονται κυρίως σε χρηματοοικονομικούς παράγοντες:
 - B.α. Συχνές αλλαγές πολιτικών.
 - B.β. Επιπόλαιες προβλέψεις.
 - B.γ. Ελλειμματικό κεφάλαιο κίνησης.

B.δ. «Θαμπή» διαφάνεια (opaque transparency).

B.ε. Καθ' υπερβολή ανάπτυξη (excessive growth).

B.στ. Δεν μπορεί να γίνει σύγκριση με ομοειδείς επιχειρήσεις.

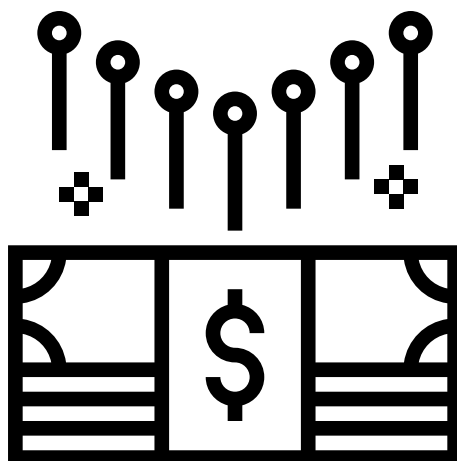
B.ζ. Προγραμματισμένος υποβιβασμός (μισθολογικός) του προσωπικού.

B.η. Απότομες αυξομειώσεις παραγωγής - δραστηριότητας.

6. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα χαρακτηριστικά του ελληνικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι:

- Οι επιχειρήσεις είναι συνήθως οικογενειακές (family business). Δηλαδή ο ιδιοκτήτης/μέτοχος και το ανώτατο στέλεχος διοίκησης είναι το ίδιο πρόσωπο.
- Από άποψη μεγέθους, οι περισσότερες είναι μικρομεσαίες (small-medium business' type).
- Οι κεφαλαιαγορές επί της ουσίας παραμένουν υπανάπτυκτες (underdeveloped capital markets).



- Η έννοια της επιχειρηματικότητας είναι πολύ περιορισμένης εφαρμογής (limited entrepreneurial concept).

- Οι διοικήσεις σπάνια υιοθετούν καινοτόμες αλλαγές.

- Δεν είναι ακόμα σε ικανοποιητικό επίπεδο οι υποδομές κ.ο.κ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πρόκειται για αύξηση της αξίας της καθαρής θέσης με τη δημιουργία υπεραξίας, κυρίως από την άνοδο της αξίας του χαρτοφυλακίου μετοχών (πρωτίστως θυγατρικών) ή της χρηματιστηριακής αξίας της μετοχής μιας εταιρείας.

2. Στην οικονομία των επιχειρήσεων επικρατούν δύο βασικές αρχές: I) Η αρχή της επάρκειας (Auskömmlichkeit) ή της σχέσης κάλυψης προς ανάγκη και II) Η αρχή της οικονομικότητας (Wirtschaftlichkeit) ή της σχέσης προσόδου προς δαπάνη. Ως αριθμούς πηλίκων (αριθμοδείκτες, δηλαδή, κατά τη στατιστική έννοια) έχουμε επομένως: Οικονομικότητες = Πρόσοδοι: Δαπάνες, Επάρκειες = Καλύψεις: Ανάγκες. Οι οικονομικότητες είναι πάντοτε εξαγόμενα διαιρέσεων, δηλαδή είναι αριθμοδείκτες. Οι επιχειρήσεις, προς εκπλήρωση των σκοπών τους, πρέπει να προβούν σε δαπάνες. Επομένως οι ανάγκες των επιχειρήσεων

ουσιαστικά συμπίπτουν με τις δαπάνες και μάλιστα κατ' είδος και μέγεθος. Οι καλύψεις των αναγκών διαφέρουν όχι ως προς το είδος αλλά ως προς το μέγεθος. Όστε υπάρχουν τόσα είδη καλύψεων όσα είναι τα είδη δαπανών (αναγκών).

3. Διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα τα οποία είναι δυνατόν να πωληθούν ευχερώς. Χρεόγραφα αναγνωρισμένης ποιότητας, που χρησιμοποιούνται για βραχυχρόνιες επενδύσεις.

4. Με τον οποίο μετράται η χρηματοοικονομική ευρωστία της επιχείρησης από άποψη ρευστότητας ειδικότερα.

5. Δηλαδή όχι μόνο για αναπλήρωση των αναλωθέντων/πωληθέντων αλλά και για επέκταση/ανάπτυξη των πωλήσεων.

6. Δηλαδή μερίσματα καταβαλλόμενα τοις μετρητοίς ή με επιταγή που μπορεί να εισπραχθεί αμέσως. Είναι η πιο συνηθισμένη μορφή.

7. Βραχυχρόνιες μεταβολές που δεν είναι δυνατό να σταθμιστούν και να προβλεφθούν.

8. Δηλαδή το πραγματικό ή κυρίως παθητικό.

9. Επί μεγάλου μεγέθους εταιρειών.

10. Πρότυποι αριθμοδείκτες θεωρούνται αυτοί που συνιστούν επιθυμητό, καταρχήν, στόχο και αποτελούν συνήθη βάση συγκρίσεων. Είναι επικίνδυνο να λαμβάνονται ως βάση σύγκρισης αριθμητικοί μέσοι, γιατί αυτοί

επηρεάζονται σημαντικά από τους ακραίους όρους. Γι' αυτό έχει κριθεί προτιμότερη η χρήση διαμέσων.

11. Κατά το Μεγάλο Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας του Α. Γεωργοπαπαδάκου (Μάλλιαρης - Παιδεία, Θεσσαλονίκη 1998, η' έκδ., σελ. 111) «ανάταξη, η, η επαναφορά στην προηγούμενη θέση».

12. Αφερέγγυος καλείται ο μη έχων (καταρχήν) προσωπική και ιδίως εμπράγματη οικονομική αξιοπιστία. Η προσωπική φερεγγυότητα στηρίζεται στα ηθικά προσόντα του οφειλέτη και στην προσωπική κράτηση, εφόσον αυτός είναι έμπορος. Η εμπράγματη φερεγγυότητα στηρίζεται στην κινητή ή ακίνητη περιουσία του οφειλέτη. Ο αφερέγγυος καλείται και αναξιόχρεος (ανάξιος να χρεωθεί). Κατά κανόνα δεν μετρούμε/εκτιμούμε την αφερεγγυότητα αλλά τη φερεγγυότητα (solvency). Κατά τον Β. Φίλιο: «Πιστωτική επιφάνεια (solvency) είναι η ικανότητα ατόμου ή επιχείρησης να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις (του) της, κατά τον χρόνο της λήξης τους, δίχως ρευστοποίηση οποιουδήποτε από τα στοιχεία του πάγιου ενεργητικού της». Βλ. Β. Φ. Φίλιος, Η οικονομική των τραπεζικών επιχειρήσεων, Interbooks, Αθήνα 1994, κεφ. 5.



“Going that extra mile? Taking that extra risk? Make sure you talk to people who know.”

People who know, know BDO.

The dynamic and ever-changing global economy presents organizations with both opportunities and risks. Successful companies recognize that risk is part of doing business and that it can be managed on a continuous basis if risk management is treated as an area of strategic importance. We are able to offer assistance to tackle these complex issues to a wide range of organizations to all economy sectors, ranging from financial institutions and pharmaceutical companies to shipping and retail.

Audit | Tax | Advisory | BSO
www.bdo.gr

BDO is the brand name for the BDO network and for each of the BDO Member Firms. © 2019 BDO. All rights reserved.



ΑΣΑΦΗ ΣΥΝΟΛΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΔΡ ΛΙΑ ΚΡΑΣΑΔΑΚΗ

Πολυτεχνείο Κρήτης, Εργαστήριο ΕΡΓΑΣΥΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΟΠΟΥΝΙΔΗΣ

Πολυτεχνείο Κρήτης, επίτιμος διδάκτορας ΑΠΘ, ακαδημαϊκός, Βασιλική Ακαδημία Οικονομικών και Χρηματοοικονομικών, Distinguished Research Professor, Audencia Business School, Γαλλία

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛΣ ΔΟΥΜΠΟΣ

Πολυτεχνείο Κρήτης, Εργαστήριο Financial Engineering



Η πτώχευση των επιχειρήσεων είναι ένα γνωστό ερευνητικό πρόβλημα που συνήθως αντιμετωπίζεται με διάφορα μεθοδολογικά εργαλεία (βλ. Ζοπουνίδης, 2013). Στο συγκεκριμένο άρθρο επανεξετάζεται τι μπορεί να κρύβουν πέντε χρηματοοικονομικοί δείκτες, χρησιμοποιώντας ως εργαλείο ανάλυσης τη μέθοδο της Ποιοτικής Συγκριτικής Ανάλυσης με χρήση ασαφών συνόλων (fs/QCA). Η μέθοδος αυτή είναι μια χρήσιμη προσέγγιση για την αναζήτηση αναγκαίων και ικανών συνθηκών (μεταβλητών ή συνδυασμών



τους) για την παρουσία (ή την απουσία) ενός αποτελέσματος (π.χ. την πτώχευση). Όπως υποστηρίζει ο Woodside (2013), σε δεδομένα σύνολα αριθμών, ενδέχεται όλες οι παρατηρήσεις να μην υποστηρίζουν μια θετική ή μια αρνητική σχέση των ανεξάρτητων μεταβλητών (X) με την εξαρτημένη μεταβλητή (Y). Ο ερευνητής, χρησιμοποιώντας αυτή τη μέθοδο, μπορεί να αυξήσει τη συμβολή της έρευνάς του δείχνοντας το συνδυασμό συνθηκών για τις οποίες η X έχει μια θετική επίδραση στην Y, καθώς και το συνδυασμό συνθηκών όταν η X έχει μια αρνητική επίδραση στην Y. Επιπλέον,

στην πράξη, πολλές φορές, ανακαλύπτουμε ότι περισσότεροι από ένας συνδυασμός συνθηκών οδηγεί σε υψηλές (χαμηλές) τιμές στην εξαρτημένη μεταβλητή. Δηλαδή, η πραγματικότητα συνήθως υποδεικνύει ότι ένας συνδυασμός συνθηκών μπορεί να έχει μια ασύμμετρη σχέση με μια κατάσταση έκβασης (αποτέλεσμα) και όχι μια συμμετρική σχέση.

ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ (ΠΣΑ) ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΑΣΑΦΩΝ ΣΥΝΟΛΩΝ

Τη δεκαετία του '80 προτάθηκε από τον Charles Ragin (1987), αρχικά, η ΠΣΑ

(QCA), βασισμένη στην άλγεβρα Boole. Στόχος ήταν η ανάπτυξη μιας «σύνθετης στρατηγικής», μιας μεθόδου δηλαδή που θα κινείται ανάμεσα σε αυτές που προσανατολίζονται προς τις περιπτώσεις (case-oriented) ή ποιοτικές προσεγγίσεις (Ragin & Rihoux, 2004), αλλά και τις μεθόδους που προσανατολίζονται προς τις μεταβλητές (variable-oriented) ή ποσοτικές προσεγγίσεις. Δηλαδή, η ΠΣΑ ενσωματώνει τα καλύτερα χαρακτηριστικά των δύο παραπάνω προσεγγίσεων και επιδιώκει τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ τους. Τα πλεονεκτήματα της ΠΣΑ είναι η δυνατό-

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

CASE	ΣΙΑ	ΜΙΑ	ΔΧΕ	ΓΡ	ΑΡ	ΠΤΩΧ	FS_ΣΙΑ	FS_ΜΙΑ	FS_ΔΧΕ	FS_ΓΡ	FS_ΑΡ	FS_ΠΤΩΧ
1	0,75	0,38	0,03	1,40	0,80	3,36	0,95	1	0,50	0,95	0,50	0,87
2	0,80	0,25	0,04	1,20	0,50	2,79	0,99	1	0,99	1	1	0,97
3	0,70	0,35	0,04	1,30	0,80	3,19	0,70	1	0,99	1	0,50	0,92
4	0,72	0,33	0,04	1,50	0,70	3,29	0,85	1	1	0,50	0,95	0,89
5	0,85	0,20	0,05	1,00	0,40	2,50	1	1	1	1	1	0,99
6	0,69	0,40	0,03	1,90	0,90	3,92	0,61	1	0,68	0,08	0,18	0,56
7	0,76	0,39	0,04	1,80	0,60	3,59	0,97	1	1	0,14	1	0,77
8	0,79	0,43	0,04	1,60	0,70	3,56	0,99	1	1	0,35	0,95	0,79
9	0,81	0,22	0,04	1,70	0,50	3,27	1	1	1	0,23	1	0,90
10	0,58	0,60	0,02	2,10	1,40	4,70	0	0,05	0	0,03	0	0
11	0,60	0,62	0,03	2,20	1,10	4,55	0	0,01	0	0,01	0,01	0
12	0,66	0,55	0,03	2,00	1,20	4,44	0	0,50	0	0,05	0	0
13	0,62	0,58	0,02	2,10	1,20	4,52	0	0,14	0	0,03	0	0
14	0,45	0,70	0,01	2,80	1,50	5,46	0	0	0	0	0	0
15	0,52	0,63	0,01	2,60	1,40	5,16	0	0,01	0	0	0	0
16	0,67	0,58	0,03	2,00	1,00	4,28	0,05	0,14	0	0,05	0,05	0,01
17	0,60	0,68	0,02	2,20	1,10	4,60	0	0	0	0,01	0,01	0
18	0,59	0,66	0,02	2,40	1,30	4,97	0	0	0	0	0	0
19	0,65	0,55	0,03	2,00	1,20	4,43	0	0,5	0	0,05	0	0

Όπου fs_ υποδεικνύει την ασαφή τιμή του συνόλου

τητα να παράγει γενικεύσεις, η αναλυτική προσέγγιση που επιτρέπει την επανάληψη των αποτελεσμάτων και ο προσδιορισμός μη συμμετρικών σχέσεων συνόλων. Αρχικά, η ερευνητική ανάπτυξη και η εφαρμογή της μεθόδου χρησιμοποιήθηκε στην κοινωνιολογία και την πολιτική επιστήμη. Ο Gerring (2001) επισημαίνει ότι η ΠΣΑ είναι μια από τις μεθοδολογικές καινοτομίες των τελευταίων δεκαετιών, αφού η μέθοδος βρήκε εφαρμογές σε διάφορους τομείς, όπως τη διοίκηση επιχειρήσεων, την πολιτική ανάλυση, τη διαχείριση καινοτομίας, την εκπαίδευση, τις επιστήμες περιβάλλοντος, την έρευνα για την υγεία κ.λπ.

Οι βασικές αρχές της ΠΣΑ είναι δύο, η σύνθετη αιτιότητα και ο συνδυασμός λεπτομερών αναλύσεων, εντός των πε-

ριπτώσεων, με τυποποιημένες συγκρίσεις μεταξύ τους. Δηλαδή, ουσιαστικά, η αρχική αυτή προσέγγιση προσπάθησε να καλύψει δύο φαινομενικά αντιφατικούς στόχους:

1. Ένα επίπεδο γενίκευσης για τη σαφέστερη κατανόηση των αιτιωδών σχέσεων που οδηγούν στην εμφάνιση του αποτελέσματος που εξετάζει ο ερευνητής.

2. Τη συγκέντρωση γνώσης για τις περιπτώσεις που εξετάζει ο ερευνητής (π.χ. χώρες, εργαζόμενοι, καταναλωτές, επιχειρήσεις), παρουσιάζοντας την πολυπλοκότητά τους και εξετάζοντας τις ομοιότητες και τις διαφορές τους.

Αργότερα, τη δεκαετία του '90, ο καθηγητής Ragin επέκτεινε τη μέθοδο στην ασαφή άλγεβρα, μέσω της χρήσης των ασαφών συνόλων, στην fs/QCA, η οποία

έγινε ευρύτερα γνωστή. Δηλαδή, η fs/QCA αποτελεί προέκταση της QCA. Τα ασαφή σύνολα επέτρεψαν στους ερευνητές να αναλύουν όχι μόνο διχοτομικές μεταβλητές, αλλά και ασαφείς μεταβλητές με βαθμολογίες συμμετοχής μέλους στο διάστημα μεταξύ 0 και 1. Γενικά, η fs/QCA είναι μια μέθοδος ανάλυσης συνόλων. Ο βασικός στόχος της είναι να ανακαλύψει όλες τις αναγκαίες και ικανές συνθήκες που οδηγούν στο αποτέλεσμα. Οι αναγκαίες συνθήκες είναι αυτές που «παράγουν» το αποτέλεσμα. Όλες οι περιπτώσεις που εμφανίζουν ένα αποτέλεσμα εμφανίζουν επίσης και τις αναγκαίες συνθήκες. Ωστόσο, οι αναγκαίες συνθήκες από μόνες τους δεν είναι πάντα αρκετές για την εμφάνιση ενός αποτελέσματος. Οι ικανές συνθήκες είναι αυτές που πάντα οδηγούν σε ένα

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΤΙΜΕΣ ΚΑΤΩΦΛΙΩΝ ΓΙΑ ΕΝΤΟΣ, ΕΚΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΙΣΤΗ ΑΣΑΦΕΙΑ

	ΣΙΔ	ΜΙΔ	ΔΧΕ	ΓΡ	ΑΡ	ΠΤΩΧ
Περισσότερο εντός απ' ό,τι εκτός (ασαφής τιμή = 0,95)	0,75	0,50	0,035	1,4	0,7	3
Μέγιστη ασάφεια (ασαφής τιμή = 0,50)	0,68	0,55	0,031	1,5	0,8	4
Περισσότερο εκτός απ' ό,τι εντός (ασαφής τιμή = 0,05)	0,67	0,60	0,030	2	1	4,2

συγκεκριμένο αποτέλεσμα, αν και αυτές μπορεί να είναι αρκετές. Για το μαθηματικό μοντέλο της μεθόδου ο αναγνώστης παραπέμπεται στα άρθρα των Mendel & Corjani (2012 a, b).

Περίληπτικά, τα βήματα που ακολουθεί η fs/QCA είναι:

1. Βαθμονόμηση ασαφών συνόλων.
2. Ανάλυση αναγκαιών συνθηκών για την παρουσία (απουσία) του αποτελέσματος.
3. Πίνακας Αλήθειας (δημιουργία και Boolean ελαχιστοποίηση).
4. Ανάλυση ικανών συνθηκών για την παρουσία (απουσία) αποτελέσματος.
5. Αποτελέσματα (μονοπάτια-κανόνες της σύνθετης, φειδωλής και ενδιάμεσης λύσης), καθώς και δείκτες συνέπειας και κάλυψης.

Για τη βαθμονόμηση των ασαφών συνόλων, η μέθοδος χρησιμοποιεί τη σιγμοειδή λογιστική συνάρτηση με τρία σημεία αποκοπής των συνόλων για «περισσότερο εντός», «περισσότερο εκτός» και το σημείο της μέγιστης ασάφειας (ή cross-over point = 0,5 για τις περιπτώσεις που δεν είναι ούτε εντός ούτε εκτός από το ασαφές σύνολο). Ωστόσο, ο ερευνητής για τη βαθμονόμηση μπορεί να χρησιμοποιήσει οποια άλλη συνάρτηση επιθυμεί. Γενικότερα ισχύει για τη βαθμονόμηση του αποτελέσματος και των αιτιωδών συνθηκών, όπου ο: output και i αιτιώδεις συνθήκες, $\mu_O(\omega(x)) \equiv \mu_{O^D}(x)$ and $\mu_{Ci}(\varphi_i(x)) \equiv \mu_{Ci^D}(x)$, $x = 1, \dots, N$.

Όσον αφορά τον πίνακα αλήθειας, αυτός αποτελεί ένα εργαλείο ανάλυσης που παρουσιάζει όλους τους πιθανούς συνδυασμούς των αιτιωδών συνθηκών (π.χ. δεικτών, κριτηρίων κ.λπ.), καθώς και την κατανομή των περιπτώσεων που περιλαμβάνονται σε αυτούς τους συνδυασμούς. Το πλήθος των γραμμών του πίνακα αλήθειας ισούται με 2^n , όπου n οι αιτιώδεις συνθήκες που ερευνώνται για την παρουσία (ή απουσία) του αποτελέσματος. Κάθε γραμμή αντιπροσωπεύει ένα συγκεκριμένο συνδυασμό των αιτιωδών συνθηκών και ο πλήρης πίνακας παρουσιάζει όλους τους πιθανούς συνδυασμούς τους (αιτιώδεις συνδυασμοί). Οι περιπτώσεις που περιλαμβάνονται στο σύνολο των δεδομένων ταξινομούνται στις γραμμές του πίνακα με βάση τις τιμές τους, κι έτσι προκύπτουν γραμμές που περιλαμβάνουν πολλές περιπτώσεις, άλλες γραμμές με λιγότερες και, τέλος, κάποιες γραμμές με καμία περίπτωση, ειδικά όταν στα δεδομένα δεν υπάρχει ο συγκεκριμένος συνδυασμός χαρακτηριστικών που να συνδέεται με το ζητούμενο αποτέλεσμα. Πριν από τη λογική ελαχιστοποίηση του αριθμού των γραμμών του πίνακα αλήθειας θα πρέπει να προσδιοριστούν 2 κατώφλια: (α) Η συχνότητα που υποδεικνύει τον ελάχιστο αριθμό περιπτώσεων που απαιτούνται ώστε να εξετασθεί μια γραμμή του πίνακα αλήθειας. (β) Το ελάχιστο επίπεδο συνέπειας για να θεωρηθεί μια γραμμή του πίνακα (αιτι-

ώδης συνδυασμός) συνεπές υποσύνολο του αποτελέσματος. Ο υπολογισμός της συνέπειας ουσιαστικά υιοθετεί το μέτρο γειτονίας (subsethood formula) του Kosko (1992) για να καθορίσει τον βαθμό που το A σύνολο περιέχεται στο B ή, διαφορετικά, τον βαθμό που ένας αιτιώδης συνδυασμός είναι υποσύνολο του αποτελέσματος. Η συνέπεια των αιτιωδών συνδυασμών θα πρέπει να είναι υψηλότερη του κατωφλίου 0,80.

Για την ελαχιστοποίηση του πίνακα αλήθειας η μέθοδος χρησιμοποιεί τον αλγόριθμο των Queen-McClusky (1952, 1966), αν και για μικρά σύνολα δεδομένων ο ερευνητής μπορεί να χρησιμοποιήσει και τους Χάρτες Καρνώ (Karnaugh).

Όσον αφορά τις λύσεις, η μέθοδος προτείνει τρεις περιπτώσεις: τη σύνθετη, τη φειδωλή και την ενδιάμεση λύση. Οι λύσεις ουσιαστικά αποτελούν εναλλακτικά μονοπάτια συνδυασμών των αιτιωδών συνθηκών για την παρουσία (ή την απουσία, συμπληρωματικό ασαφές σύνολο) του αποτελέσματος.

Συνολικά, η fsQCA ως εργαλείο ανάλυσης συμπληρώνει άλλες παραδοσιακές αναλύσεις με τρεις κυρίως τρόπους: (α) ασυμμετρία (οι σχέσεις μεταξύ ανεξάρτητων και εξαρτημένων μεταβλητών αντιμετωπίζονται ως μη συμμετρικές), (β) πολλαπλά μονοπάτια και λύσεις οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα και (γ) αιτιακή πολυπλοκότητα. Έτσι, ο ερευνητής δεν επικεντρώνεται στην εκτίμηση των

ανεξάρτητων καθαρών αποτελεσμάτων, αλλά στην εκτίμηση των συνδυαστικών επιδράσεων (Elliott, 2013).

ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ: ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η εφαρμογή έγινε σε πιλοτικό δείγμα 19 υγιών και μη υγιών επιχειρήσεων, με γνώμονα πέντε χρηματοοικονομικούς δείκτες, οι οποίοι αποτελούν τις αιτιώδεις συνθήκες για το αποτέλεσμα (πτώχευση). Οι αιτιώδεις συνθήκες - δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν είναι: η Συνολική Ικανότητα Δανεισμού (ΣΙΑ), η Μακροπρόθεσμη Ικανότητα Δανεισμού (ΜΙΑ), η Διαχείριση Χρηματοοικονομικών Εξόδων (ΔΧΕ), η Γενική Ρευστότητα (ΓΡ) και η Άμεση Ρευστότητα (ΑΡ). Ως μεταβλητή αποτελέσματος δημιουργήθηκε η μεταβλητή πτώχευσης (ΠΤΩΧ), ως άθροισμα των δεικτών. Οι επιδόσεις των επιχειρήσεων καθώς και τα ασαφή σύνολα που δημιουργήθηκαν φαίνονται στον Πίνακα 1, ενώ οι τιμές των τριών κατωφλίων βαθμονόμησης εμφανίζονται στον Πίνακα 2.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, ένας καλός δείκτης ΣΙΑ πρέπει να είναι μικρότερος ή ίσος του 67%, αντίστοιχα ένας καλός δείκτης ΜΙΑ μεγαλύτερος ή ίσος του 50%, ο δείκτης ΔΧΕ μικρότερος ή ίσος του 3%, ο δείκτης ΓΡ μεγαλύτερος ή ίσος του 2 και ο δείκτης ΑΡ μεγαλύτερος ή ίσος του 1.

Ως τιμές κατωφλίων για την περίπτωση εντός, εκτός και μέγιστης ασάφειας (βλ. Πίνακα 2), στον δείκτη ΣΙΑ χρησιμοποιήθηκαν οι τιμές 0,75, 0,68 και 0,67. Ομοίως, για τον δείκτη ΜΙΑ χρησιμοποιήθηκαν οι τιμές 0,50, 0,55 και 0,60, κ.ο.κ. Έτσι, για παράδειγμα, για το ασαφές σύνολο των επιχειρήσεων με κακή επίδοση στον δείκτη ΣΙΑ, η επίδοση 0,75 ή υψηλότερα βαθμονομείται με τιμή 0,95 έως 1, δηλαδή όπως στη 2η επιχείρηση ο δείκτης ΣΙΑ = 0,80 αντιστοιχεί στην ασαφή τιμή 0,99 που υποδεικνύει μια σίγουρη συμμετοχή στο ασαφές σύνολο των κακών επιχειρήσεων. Ομοίως, μια επίδοση επιχείρησης στον δείκτη ΣΙΑ μεταξύ 0,68 και 0,75 βαθμονομείται με τι-



μή μεταξύ 0,50 και 0,95 που υποδεικνύει μια περίπτωση επιχείρησης «περισσότερο εντός απ' ό,τι εκτός» του ασαφούς συνόλου των επιχειρήσεων με κακή επίδοση. Τέτοια περίπτωση είναι για παράδειγμα η 4η επιχείρηση με δείκτη ίσο με 0,72 που η ασαφής τιμή ισούται με 0,85. Επίσης, μια επίδοση επιχείρησης στον συγκεκριμένο δείκτη μεταξύ 0,68 και 0,67 υποδεικνύει μια επιχείρηση «περισσότερο εκτός απ' ό,τι εντός» του ασαφούς συνόλου των επιχειρήσεων με κακή επίδοση και, τέλος, ένας δείκτης κάτω από 0,67 υποδεικνύει μια επιχείρηση που σίγουρα είναι εκτός του ασαφούς συνόλου των επιχειρήσεων με κακή επίδοση, όπως η 19η με δείκτη = 0,65 και ασαφή τιμή ίση με 0.

Όσον αφορά τις επιδόσεις των επιχειρήσεων στον δείκτη ΜΙΑ, για παράδειγμα στη 2η επιχείρηση με δείκτη 0,25 η ασαφής τιμή είναι 1, δηλαδή η επιχείρηση μετέχει σίγουρα στο ασαφές σύνολο των επιχειρήσεων με κακή επίδοση. Αντίστοιχα, η 18η επιχείρηση με δείκτη ίσο με 0,66 λαμβάνει

ασαφή τιμή 0, που υποδεικνύει ότι σίγουρα δεν μετέχει στο ασαφές σύνολο των κακών επιχειρήσεων. Ομοίως ισχύει για όλα τα υπόλοιπα ασαφή σύνολα.

Με γνώμονα την ανάλυση στο μικρό αυτό σύνολο δεδομένων προκύπτουν οι αναγκαίες συνθήκες που «παράγουν» την πτώχευση. Οι δείκτες αυτοί είναι η Συνολική Ικανότητα Δανεισμού (ΣΙΑ), η Μακροπρόθεσμη Ικανότητα Δανεισμού (ΜΙΑ) και ο Δείκτης Επίδοσης Διαχείρισης (ΔΧΕ). Δηλαδή, όταν υπάρχει πτώχευση, συνυπάρχουν ταυτόχρονα κακές επιδόσεις και στους τρεις αυτούς δείκτες.

Με γνώμονα την ελαχιστοποίηση του πίνακα αλήθειας των 25=32 αιτιωδών συνδυασμών, και επιλέγοντας ως κατώφλια συχνότητας και συνέπειας το 1 και 0,80, αντίστοιχα, οι ικανές συνθήκες της πτώχευσης, σύμφωνα με τη Σύνθετη λύση, είναι δύο μονοπάτια (κανόνες). Δηλαδή, κάθε ένα μονοπάτι όταν συμβαίνει, εναλλακτικά, έχει ως αποτέλεσμα την πτώχευση. Σημειώνεται, ότι για ένα μικρό αρχείο



δεδομένων, όπως το πιλοτικό της παρούσας εφαρμογής, η Σύνθετη λύση προτείνεται ως η αντιπροσωπευτικότερη μεταξύ Φειδωλής και Ενδιάμεσης. Ειδικότερα, τα μονοπάτια της Σύνθετης λύσης, όπου οι αιτιώδεις συνθήκες συνδέονται με το λογικό AND και τα μονοπάτια μεταξύ τους με το λογικό OR, είναι τα εξής:

1. Παρουσία ενός κακού δείκτη ΣΙΔ & ταυτόχρονα παρουσία ενός κακού δείκτη ΜΙΔ & ταυτόχρονα παρουσία ενός κακού δείκτη ΔΧΕ & ταυτόχρονα απουσία ενός κακού δείκτη ΓΡ, ανεξάρτητα εάν ο δείκτης ΑΡ λαμβάνει καλές ή κακές τιμές.

2. Παρουσία ενός κακού δείκτη ΣΙΔ & ταυτόχρονα παρουσία ενός κακού δείκτη ΜΙΔ & ταυτόχρονα παρουσία ενός κακού δείκτη ΔΧΕ & ταυτόχρονα παρουσία ενός κακού δείκτη ΑΡ, ανεξάρτητα εάν ο δείκτης ΓΡ λαμβάνει καλές ή κακές τιμές.

Υπό μορφή κανόνα τα παραπάνω μονοπάτια μπορούν να διατυπωθούν ως εξής:

- EAN ταυτόχρονα κακοί δείκτες ΣΙΔ, ΜΙΔ, ΔΧΕ και όχι κακός δείκτης ΓΡ, TOTE

πτώχευση ή, εναλλακτικά,

- EAN ταυτόχρονα κακοί δείκτες ΣΙΔ, ΜΙΔ, ΔΧΕ, ΑΡ, TOTE πτώχευση.

Χωρίς να αναλυθούν επιμέρους τεχνικά θέματα, το πρώτο μονοπάτι - κανόνας από τα δύο παραπάνω είναι «καλύτερο» του δεύτερου. Δηλαδή επεξηγεί καλύτερα τα δεδομένα του συνόλου δεδομένων.

Συνολικά, η λύση των δύο μονοπατιών είναι αρκετά συνεπής (συνολικός δείκτης συνέπειας = 0,93, ανάλογος του R2 στην παλινδρόμηση) και η λύση συνολικά δείχνει πολύ υψηλή κάλυψη των δεδομένων, συνολικός δείκτης κάλυψης = 0,89 (η κάλυψη δείχνει πόσο καλά επεξηγείται η πτώχευση από τις 2 λύσεις - μονοπάτια).

Πίσω από αυτή την πρώτη «ανάγνωση» των αριθμών κρύβονται πολλά τεχνικά θέματα, τα οποία δεν είναι της παρούσης. Σίγουρα όμως οι αριθμοί αυτοί δίνουν ένα αποτέλεσμα των συνδυασμών των αιτιώδων συνθηκών (δεικτών) που οδηγούν στο αποτέλεσμα (πτώχευση). Αξίζει να τονίσουμε ότι τα αποτελέσματα αυτά αφορούν το συγκεκριμένο σύνολο δεδομένων, δηλαδή η μέθοδος επιδιώκει να περιγράψει (όχι να προβλέψει) τι κρύβουν οι αριθμοί.

Συμπερασματικά επισημαίνεται η χρησιμότητα της fs/QCA για τον εντοπισμό των μονοπατιών, τα οποία περιλαμβάνουν διαφορετικούς συνδυασμούς συνθηκών για να πραγματοποιηθεί η πτώχευση. Η εφαρμογή της fs/QCA μπορεί να συμπληρώσει αναλύσεις που πραγματοποιούνται με τις συνηθισμένες ποσοτικές τεχνικές για τον εντοπισμό της σύνθετης αιτιότητας, ισοδύναμων λύσεων και την εξέταση των μη συμμετρικών σχέσεων. Τέλος, η fs/QCA αποτελεί ένα πολύτιμο αναλυτικό εργαλείο για την ανάπτυξη πληρέστερων ερμηνειών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ζοπουνίδης Κ. (2013). Βασικές αρχές Χρηματοοικονομικού Μάνατζμεντ, Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Elliott, T. (2013). Fuzzy set qualitative comparative analysis: An introduction. Research notes, Statistics Group: UCL.

Gerring, J. (2001). Social science methodology: A critical framework. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Kosko, B. (1986). Entropy and Conditioning, Information Sciences, 40, pp. 165-174.

McCluskey, E.J. (1966). Introduction to the Theory of Switching Circuits. McGraw-Hill, New York.

Mendel, J.M., Korjani M.M. (2012a). Charles Ragin's Fuzzy Set Qualitative Comparative Analysis (fsQCA) used for linguistic summarizations. Information Sciences, 202, pp. 1-23.

Mendel J.M., Korjani M.M. (2012b). Fast Fuzzy Set Qualitative Comparative Analysis (Fast fsQCA), Conference Paper in Studies in Fuzziness and Soft Computing, IEEE, DOI: 10.1109/NAFIPS.2012.6291025, August 2012.

Quine, W.V. (1952). The problem of simplifying truth functions. American Mathematical Monthly, 59, 521- 531.

Ragin, C. C. (1987). The comparative method. Moving beyond qualitative and quantitative strategies, Berkeley, Los Angeles & London: University of California Press.

Ragin, C. C. (2000) Fuzzy-set social science. Chicago: Chicago University Press.

Ragin, C. C. (2008). Redesigning social inquiry: Fuzzy sets and beyond. Chicago: Chicago University Press.

Ragin, C. C. and Rihoux, B. (2004) 'Qualitative Comparative Analysis (QCA): State of the Art and Prospects', Qualitative Methods: Newsletter of the American Political Science Association Organized Section on Qualitative Methods, 2(2): 3-13.

Quine, W.V. (1952). The problem of simplifying truth functions. American Mathematical Monthly, 59, 521- 531.

McCluskey, E.J. (1966). Introduction to the Theory of Switching Circuits. McGraw-Hill, New York.

Woodside, A. (2013). Moving beyond multiple regression analysis to algorithms: Calling for adoption of a paradigm shift from symmetric to asymmetric thinking in data analysis and crafting theory. Journal of Business Research, 66(4), 463-472.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΙ ΜΕΓΑΛΗ ΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι οικογενειακές επιχειρήσεις βασίζονται σε μια μακροπρόθεσμη στρατηγική που έχει τις ρίζες της σε κοινές αξίες, όραμα και κουλτούρα, και η οποία λειτουργεί ως βραχίονας διατήρησης του οικογενειακού ελέγχου της επιχείρησης σε βάθος χρόνου. Ωστόσο, η οικογενειακή ιδιοκτησία, από μόνη της, δεν εγγυάται τη μακροζωία μιας επιχείρησης, σύμφωνα με τη νέα έρευνα της Deloitte, «Global family business survey 2019: Long-term goals meet short-term drive».

Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης έρευνας, η Deloitte πραγματοποίησε 791 συνεντεύξεις με στελέχη από 58 χώρες, σχετικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν και τις ευκαιρίες που έχουν σήμερα. Η διατήρηση της οικογενειακής ιδιοκτησίας είναι ένας από τους βασικότερους μακροπρόθεσμους στόχους τους, ωστόσο μόνο το 41% νιώθει σιγουριά για τα ήδη διαμορφωμένα σχέδια διαδοχής.

Όπως σημειώνει χαρακτηριστικά ο Carl Allegretti, Global Deloitte Private Leader της Deloitte, «παρά την έμφαση που δίνουν τα περισσότερα στελέχη στους μακροπρόθεσμους στόχους, για τις οικογενειακές επιχειρήσεις είναι εξίσου σημαντική η επιδίωξη των άμεσων προτεραιοτήτων, οι οποίες ακόμα και εάν φαίνονται απολύτως απαραίτητες τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, ενδέχεται να μη συμβάλλουν ουσιαστικά στο όραμα και τους στόχους της εταιρείας. Η αντιμετώπιση των βραχυπρόθεσμων προτεραιοτήτων ως αλληλένδετων με τις μακροπρόθεσμες προσδοκίες συνδράμει θετικά στη διατήρηση της οικογενειακής παράδοσης και κληρονομιάς, αλλά και του οικογενειακού κεφαλαίου».

DELOITTE

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Η διατήρηση της ιδιοκτησίας και του οικογενειακού κεφαλαίου, καθώς και η διασφάλιση της κληρονομιάς, αποτελούν τρεις από τις κυριότερες προκλήσεις για κάθε οικογενειακή επιχείρηση. Ωστόσο, πολλά στελέχη δεν έχουν ακόμη διαμορφώσει ένα επίσημο σχέδιο διαδοχής. Για παράδειγμα, παρότι το 68% των στελεχών δήλωσαν ότι σκοπεύουν να διατηρήσουν την επιχείρηση στα χέρια της οικογένειας, μόνο το 26% έχει ένα δηλωμένο σχέδιο διαδοχής για τη θέση του διευθύνοντος συμβούλου, ενώ ακόμη λιγότεροι είναι όσοι έχουν ανάλογο πλάνο για τις θέσεις των ανώτατων στελεχών.

Επιπλέον, λιγότερο από το ένα τρίτο των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η οικογένεια έχει κοινό όραμα για τη μελλοντική ανάπτυξη της επιχείρησης. Το ίδιο ποσοστό των ερωτηθέντων θα ήταν διατεθειμένο να προσφέρει ένα ποσοστό του οικογενειακού ελέγχου επί της επιχείρησης προκειμένου να διασφαλίσει μακροπρόθεσμη οικονομική επιτυχία.

Ένας εναλλακτικός τρόπος προσέλκυσης κεφαλαίων, που τα στελέχη μπορούν να λάβουν υπόψη τους, είναι η πώληση μειοψηφικού πακέτου μετοχών σε άλλες οικογενειακές επιχειρήσεις ή γραφεία. Με αυτόν τον τρόπο διατηρείται το όραμα της επιχείρησης, παράλληλα με την οικογενειακή δομή της.

Ο Βασίλης Καφάτος, Clients & Industries Leader και Consulting Partner της Deloitte Ελλάδος δήλωσε: «Στη Deloitte εργαζόμαστε με ήθος και επιμονή, στηρίζοντας τις οικογενειακές επιχειρήσεις, τις οποίες θεωρούμε ζωτικό κομμάτι της ελληνικής οικονομίας. Στόχος μας είναι να τους δώσουμε τα απαραίτητα εφόδια και να



προωθήσουμε τις στρατηγικές που θα τις βοηθήσουν όχι απλά να επιβιώσουν αλλά να αναπτυχθούν μακροπρόθεσμα, με σεβασμό πάντοτε στον δικό τους προσωπικό χαρακτήρα και όραμα».

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΥΕΛΙΞΙΑ, ΤΑ ΚΛΕΙΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

Αναφορικά με τα εργαλεία διατήρησης σταθερότητας και μελλοντικής επιτυχίας της επιχείρησης, οι πιο δημοφιλείς απαντήσεις είναι η ευελιξία (61%) και η καινοτομία (39%). Ωστόσο, η πιθανότητα αρνητικής έκβασης και μείωσης του πλούτου της οικογένειας λειτουργούν ανασταλτικά στην πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους.

Επιπλέον, καταγράφηκε πως μόλις το 26% των επιχειρήσεων εφαρμόζει τη διαφοροποίηση στις δραστηριότητές της ως στρατηγική διατήρησης της ευρωστίας της μακροπρόθεσμα, ενώ υπάρχει η πρόθεση από πληθώρα άλλων επιχειρήσεων να γεωγραφική επέκταση ή διεύρυνση της δραστηριοποίησής τους και σε άλλους κλάδους.

ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΣΤΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΟ

Η Deloitte, θέλοντας να βοηθήσει τις οικογενειακές εταιρείες να συνδέσουν το παρόν με το μέλλον τους, έχει αναπτύξει μια προσέγγιση «zoom out/zoom in» στην ανάπτυξη στρατηγικής, η οποία ευθυγραμμίζει τις βραχυπρόθεσμες πρωτοβουλίες με το όραμα των ηγετών για την αγορά σε βάθος 10 με 20 ετών.

Όπως προσθέτει ο Carl Allegretti, «η ευθυγράμμιση του οράματος και των αξιών είναι εφικτή για σχεδόν οποιαδήποτε οικογενειακή επιχείρηση, εφόσον διαθέτει σωστή πειθαρχία, δομή διακυβέρνησης και καλές πρακτικές επικοινωνίας. Σημαντική πιθανότητα βιωσιμότητας και επιτυχίας μακροπρόθεσμα θα έχουν όσες οικογένειες πετύχουν την αποσαφήνιση των προσδοκιών τους για τα επόμενα 10 με 20 χρόνια, και τις πρωτοβουλίες τους σε διάστημα 6-12 μηνών, ενώ παράλληλα θα διατηρήσουν μια σαφή οπτική και για τα δύο».

Η ΔΑΕΕΚ ΚΙΝΕΙΤΑΙ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΤΖΕΝΤΑΣ ΤΗΣ ΕΚΤ

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) θέτει την εναρμόνιση και την ενίσχυση της Διαδικασίας Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ/ ICAAP) των τραπεζών στο επίκεντρο των προτεραιοτήτων της για τα έτη 2019 και 2020. Οι νέες κατευθυντήριες γραμμές της ΔΑΕΕΚ ισχύουν και εφαρμόζονται ήδη στη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process, SREP) του 2019. Η άσκηση της ΕΚΤ, που ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2019 για τη συγκέντρωση πληροφοριών της ΔΑΕΕΚ, σηματοδοτεί μια νέα φάση στις προσπάθειες της ΕΚΤ να αξιολογήσει την ποιότητα της ΔΑΕΕΚ σε ολόκληρη την Ευρώπη. Συναντήσεις με τους επόπτες καθώς και επιτόπιοι έλεγχοι είναι πιθανό να χρησιμοποιηθούν από την ΕΚΤ για την περαιτέρω κατανόηση της ΔΑΕΕΚ των τραπεζών.

Η ΔΑΕΕΚ βρίσκεται στο επίκεντρο της διαχείρισης κεφαλαίων των τραπεζών. Παρότι είναι μία εσωτερική άσκηση/διαδικασία, διαδραματίζει βασικό ρόλο στην αξιολόγηση της τράπεζας από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism, SSM) στο πλαίσιο του SREP, καθώς του παρέχει αρκετά στοιχεία για την κατάσταση της τράπεζας σε σχέση με την κεφαλαιακή της επάρκεια και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τους διάφορους κινδύνους. Το κύριο ερώτημα είναι αν η τράπεζα διαθέτει επαρκή αποθέματα κεφαλαίου ώστε να απορροφά τις ζημιές. Οι σημαντικές τράπεζες (Significant Institutions, SI) παρέχουν ετησίως στην ΕΚΤ ένα μεγάλο πλήθος στοιχείων, το οποίο περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων. Η συνεχής αναθεώρηση της ΔΑΕΕΚ επιτρέπει στους εποπτικούς φορείς να αξιολογήσουν την ικανότητα των τραπεζών να εντοπίζουν, να αξιολογούν, να

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΕΥΚΑΔΙΤΗΣ

Senior Manager, Συμβουλευτικό Τμήμα, KPMG



μετριάζουν, να αναφέρουν καθώς και να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους τους.

Τα πρώτα χρόνια της εφαρμογής της ΔΑΑΕΚ παρατηρήθηκε από την ΕΚΤ ότι οι προσεγγίσεις στη μεθοδολογία μεταξύ των κρατών μελών διέφεραν σημαντικά –εν μέρει, λόγω των διαφορετικών «ιστορικών» προσεγγίσεων των εθνικών εποπτικών αρχών. Η ΕΚΤ ήταν πάντα πρόθυμη να εναρμονίσει τη ΔΑΕΕΚ και να την καταστήσει συγκρίσιμη, αλλά μόνο τα τελευταία τρία χρόνια οι προσπάθειές της στον τομέα αυτό έχουν αρχίσει να αποδίδουν.

Αυτή η πιο συντονισμένη προσπάθεια για εναρμόνιση της μεθοδολογίας της ΔΑΕΕΚ άρχισε το 2016, με τη δημοσίευση από την ΕΚΤ των αρχικών οδηγιών της για τις εποπτικές προσδοκίες. Αυτό συνεχίστηκε στις αρχές του 2017 με τη δημοσίευση του πολυετούς σχεδίου της ΔΑΕΕΚ. Οι νέες κατευθυντήριες γραμμές της ΔΑΕΕΚ και της ΔΑΕΕΡ (για την ρευστότητα) της ΕΚΤ οριστικοποιήθηκαν στα τέλη του 2018 και ισχύουν για τους ελέγχους του SREP από την αρχή του τρέχοντος έτους.

Η τελική οδηγία είναι πολύ σαφής. Η ΕΚΤ προτίθεται να εντατικοποιήσει τις αξιολογήσεις της ΔΑΕΕΚ, η οποία θα διαδραματίσει όλο και μεγαλύτερο ρόλο στον καθορισμό των απαιτήσεων του Πυλώνα II των τραπεζών. Το μήνυμα αυτό ενισχύθηκε από την ΕΚΤ με τη σχετική επισημάνση της ενσωμάτωσης της ΔΑΕΕΚ μέσα στις προτεραιότητές της για το επόμενο έτος. Όπως δήλωσε η ΕΚΤ: «Στο μέλλον, η ΔΑΕΕΚ και η ΔΑΕΕΡ θα διαδραματίσουν ακόμη μεγαλύτερο ρόλο στο

SREP, ενθαρρύνοντας τις τράπεζες να συνεχίσουν να βελτιώνουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες. Μεταξύ άλλων, ο συνδυασμός των ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων της ΔΑΕΕΚ θα διαδραματίσει έναν ενισχυμένο ρόλο στον καθορισμό των απαιτήσεων των ιδίων κεφαλαίων του Πυλώνα II με βάση τον κίνδυνο».

Η ΕΚΤ έχει εντοπίσει «σοβαρές ελλείψεις» στις ΔΑΕΕΚ σε περισσότερα από τα μισά πιστωτικά ιδρύματα που έχει ελέγξει. Αυτό κάνει ακόμα πιο ξεκάθαρο το ότι η ΔΑΕΕΚ εξακολουθεί να αποτελεί μια περιοχή με σημαντικές προκλήσεις για πολλές τράπεζες. Μεταξύ άλλων, εκτιμάται ότι η ΕΚΤ έχει εντοπίσει τις ακόλουθες ελλείψεις:

- Ημιτελή πλαίσια ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests).
- Αδυναμίες στις μεθοδολογίες ποσοτικοποίησης των κινδύνων.
- Σημαντικές ελλείψεις στην ενσωμάτωση της ΔΑΕΕΚ στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων.

Πα τη διευκόλυνση των βελτιώσεων στις ΔΑΕΕΚ των τραπεζών, η ΕΚΤ έχει αναπτύξει και δημοσιεύσει κατευθυντήριες γραμμές που ακολουθούν μια προσέγγιση με βάση τις «επτά αρχές». Αρχές που καλύπτουν κυρίως τη διακυβέρνηση, την ενσωμάτωση της ΔΑΕΕΚ στις συνολικές διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων και αναθεωρημένα πλαίσια ποσοτικοποίησης των κινδύνων, οι οποίες εισάγουν νέες προοπτικές στις προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων. Η εφαρμογή της οδηγίας παρουσιάζει ορισμένες προκλήσεις

για τις τράπεζες, όπως το να συμπεριληφθούν οι κανονιστικές και οικονομικές προοπτικές, καθώς και η ευθυγράμμιση των διαφόρων προγραμμάτων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων.

Επιπλέον, η ΕΚΤ ξεκίνησε πρόσφατα μια νέα διαδικασία συλλογής δεδομένων για την καλύτερη κατανόηση της προσέγγισης των τραπεζών στη ΔΑΕΕΚ. Η διαδικασία αυτή ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2019 και στοχεύει στη συλλογή ενός ευρέος φάσματος δεδομένων σχετικά με τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς, μαζί με ορισμένες ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία της ΔΑΕΕΚ. Οι τράπεζες πρέπει να προσέξουν ότι αυτή η διαδικασία μπορεί να καθιερωθεί ως μια ετήσια άσκηση και ότι θα μπορούσε επίσης να εμπλουτιστεί με επιτόπιους ελέγχους για την ΔΑΕΕΚ

Οι τράπεζες δεν πρέπει να αμφιβάλλουν ότι η ΔΑΕΕΚ κινείται στο επίκεντρο της ημερήσιας διάταξης της ΕΚΤ και ότι θα διαδραματίσει όλο και περισσότερο σημαντικό ρόλο στον καθορισμό του επιπέδου των εποπτικών κεφαλαίων. Ο απώτερος στόχος της ΕΚΤ είναι να καταστούν οι ΔΑΕΕΚ πιο συγκρίσιμες, αλλά για την επίτευξη αυτού του στόχου θα απαιτηθεί χρόνος. Για τις τράπεζες, η άμεση προτεραιότητα θα πρέπει να είναι η προετοιμασία για τον ενισχυμένο έλεγχο και τις όλο και πιο ολιστικές απαιτήσεις δεδομένων που είναι πιθανό να αποτελέσουν σημαντικά θέματα κατά τα επόμενα δύο έτη.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ NPLs: ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ «SERVICERS»

Πέρασαν σχεδόν 2 χρόνια από την πρώτη πώληση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων δανείων (Project Eclipse, Αύγουστος 2017) και ήδη 10,5 δισ. ευρώ «κόκκινα» δάνεια έχουν αλλάξει χέρια, προσελκύοντας συνολική επένδυση πάνω από 1,2 δισ. ευρώ, ίσως τη μεγαλύτερη εισροή κεφαλαίων στη χώρα μας από την εποχή που μπήκε στην περιπέτεια των μνημονίων. Η χρονιά που διανύουμε αναμένεται ακόμα πιο εντυπωσιακή, με προγραμματισμένες συναλλαγές ύψους 19 δισ. ευρώ. Επειδή, μάλιστα, η συμμετοχή χαρτοφυλακίων NPLs με εξασφαλίσεις θα είναι σαφώς μεγαλύτερη απ' ό,τι στο παρελθόν, η αναμενόμενη επένδυση από διεθνείς επενδυτές είναι βέβαιο ότι θα είναι υπερπολλαπλάσια των επενδύσεων που είχαμε μέχρι σήμερα. Τα NPLs εξελίσσονται στο πλέον εξαγωγίμο προϊόν της χώρας!

Η επιτάχυνση αυτή της απομόχλευσης των ελληνικών τραπεζών από το απόθεμα των NPLs ήταν αναμενόμενη, αν λάβουμε υπόψη μια σειρά από παράγοντες. Συγκεκριμένα:

- την τροχιά ανάκαμψης της οικονομίας που έφερε καλύτερες προσδοκίες για τις αξίες των ακινήτων που είναι το βασικό κάλυμμα των εξασφαλισμένων NPLs, κλείνοντας την ψαλίδα της τιμολόγησης των χαρτοφυλακίων ανάμεσα σε τράπεζες και επενδυτές,

- τη σταδιακή αποκατάσταση των ισολογισμών των τραπεζών, που έκτισαν στο διάστημα αυτό τις απαραίτητες προβλέψεις,

MARINA ΚΑΠΕΤΑΝΑΚΗ

Γενική Διευθύντρια, Συμβουλευτικό Τμήμα, KPMG



- την ιστορική μεταρρύθμιση όλου του νομοθετικού πλαισίου της αναγκαστικής εκτέλεσης στη χώρα μας, με αποτέλεσμα οι επενδυτές να έχουν πλέον καλύτερη εικόνα του χρόνου και του ποσού της προσδοκώμενης ανάκτησης,

- τον έντονο ανταγωνισμό μεταξύ των πιθανών επενδυτών, με αποτέλεσμα την επιθετικότερη τιμολόγηση, σε χαμηλότερες επιδιωκόμενες αποδόσεις, πράγμα που ενθάρρυνε τις τράπεζες για πιο τολμηρή στρατηγική απομόχλευσης και, τέλος,

- τη σταθερή και αδιαπραγμάτευτη επιμονή της εποπτικής αρχής όχι απλώς στην τήρηση αλλά και στην επιτάχυνση του πλάνου απομόχλευσης των ελληνικών τραπεζών από NPLs, ώστε να καταστούν σύντομα συγκρίσιμες με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές τράπεζες.

Στα παραπάνω πρέπει να προσθέσουμε τρεις ακόμα σημαντικές εξελίξεις που προσθέτουν καινούργια δυναμική στην προσπάθεια των τραπεζών να διαχειριστούν το πρόβλημα των NPLs. Αυτές είναι αποτέλεσμα της συγκροτημένης αντιμε-

τώπισης του προβλήματος που ανακόπτει την αναπτυξιακή δυναμική της χώρας μας, τόσο από τους θεσμούς, τους επόπτες, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και την ελληνική κυβέρνηση (δηλαδή από τους «policy setters») όσο και από τις διοικήσεις των τραπεζών, που επιδεικνύουν πλέον όχι μόνο προσήλωση αλλά και δημιουργικότητα στην επιλογή των πρωτοβουλιών προς την κατεύθυνση της επιτάχυνσης της απομόχλευσης από το απόθεμα των NPLs.

Ειδικότερα:

- Η επιλογή των τραπεζών, σε συνεννόηση με τους εποπτικούς μηχανισμούς, να προχωρήσουν σε τιτλοποιήσεις χαρτοφυλακίων και την πώληση τίτλων μεσαίας διαβάθμισης σε τέτοιο ύψος ώστε να διασφαλίζεται η μεταβίβαση του κινδύνου σε σημαντικό βαθμό στους επενδυτές, επιτρέπει στις τράπεζες να απαλλαγούν από τα χαρτοφυλάκια αυτά, μειώνοντας δραστικά το ύψος της απαιτούμενης επένδυσης και διευρύνοντας την περίμετρο των ενδιαφερομένων.

- Η αναμενόμενη υιοθέτηση και στη χώρα μας του σχήματος της εγγυοδοσίας από την Ελληνική Δημοκρατία των τίτλων κύριας διαβάθμισης σε τιτλοποιήσεις χαρτοφυλακίων NPLs θα δώσει νέα ώθηση στις τιτλοποιήσεις, μειώνοντας το κόστος της χρηματοδότησης των ελληνικών τραπεζών, με την ταυτόχρονη ενίσχυση της κεφαλαιακής τους βάσης.

- Η απόσχιση από τον κορμό των τραπεζών των μονάδων διαχείρισης NPLs και η μεταβίβασή τους σε διεθνούς κύρους και βεληνεκούς διαχειριστές, εξέλιξη που οδηγεί χωρίς αμφιβολία στη δημιουργία διαχειριστών ευρωπαϊκής κλίμακας στη χώρα μας.

Οι πρωτοβουλίες αυτές θα καταλήξουν σε αξιολογα κεφαλαιακά κέρδη για τις ελληνικές τράπεζες, θα διαμορφώσουν έναν εντελώς νέο κλάδο στον χρηματοπιστωτικό χώρο και θα αλλάξουν για πάντα τη διαχείριση των καθυστερήσεων στη χώρα μας.

GLOBAL ECONOMY WATCH: ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΗΓΕΤΕΣ

Η Νότια Κορέα ανακηρύχθηκε η χώρα με τον μεγαλύτερο όγκο δημιουργίας νέων ιδεών παγκοσμίως, ενώ μεταξύ των 20 κορυφαίων χωρών κυριαρχούν οι χώρες της Ανατολικής Ασίας και της Βόρειας Ευρώπης, σύμφωνα με τη μελέτη Global Economy Watch της PwC.

Λαμβάνοντας υπόψη τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας που χορηγούνται ανά εκατομμύριο κατοίκων, στις υψηλότερες θέσεις κατατάσσονται οι σκανδιναβικές χώρες. Συγκεκριμένα, η Σουηδία, η Φινλανδία και η Δανία βρίσκονται στην κορυφαία δεκάδα, ενώ η Νορβηγία κατατάσσεται 16η. Τα ευρωπαϊκά κράτη καταλαμβάνουν 13 θέσεις

μεταξύ των κορυφαίων 20, με τη Γερμανία και τη Γαλλία να κατατάσσονται 8η και 13η, αντίστοιχα.

Η Ανατολική Ασία επίσης καταγράφει υψηλές επιδόσεις, με την Ιαπωνία στην 4η και τη Σιγκαπούρη στην 14η θέση. Η Κίνα εμφανίζεται στην πρώτη εικοσάδα για πρώτη φορά, με τον μεγαλύτερο απόλυτο αριθμό χορηγούμενων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης της PwC βασίζονται στη μελέτη δεδομένων του Παγκόσμιου Οργανισμού Διοικητικής Ιδιοκτησίας (World Intellectual Property Organisation, WIPO) που αφορούν τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας που χορηγήθηκαν

το 2017, με τις αντίστοιχες προσαρμογές στο μέγεθος του πληθυσμού. Επίσης, η ανάλυση αναδεικνύει έναν ισχυρό συσχετισμό μεταξύ της έντασης ιδεών με τις δαπάνες για E&A, καθώς στις 20 πρώτες θέσεις κυριαρχούν τα κράτη που δαπανούν το μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕΠ στην έρευνα.

Το Ηνωμένο Βασίλειο σημείωσε την πρώτη είσοδό του στις κορυφαίες 20 χώρες, με 311 διπλώματα ευρεσιτεχνίας να χορηγούνται ανά εκατομμύριο κατοίκων. Ωστόσο, υστερεί ακόμα έναντι πολλών ευρωπαϊκών κρατών, μεταξύ των οποίων και η Ιρλανδία, ενώ σε απόλυτο αριθμό χορηγούμενων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας κατατάσσεται 8ο στον κόσμο.

Ο Jonathan Gillham, Director Economic Modelling and Econometrics, PwC UK, αναφέρει σχετικά: «Η δημιουργία νέων ιδεών αποτελεί την κινητήριο δύναμη της παγκόσμιας οικονομίας: οδηγούν σε καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες, ενισχύουν τον ανταγωνισμό, αυξάνουν την παραγωγικότητα και βελτιώνουν το βιοτικό επίπεδο. Οι υψηλές επιδόσεις αναφορικά με τον ρυθμό ανάπτυξης νέων ιδεών δημιουργούν κλίμα εμπιστοσύνης για τις προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας.

Η ανάλυσή μας αναδεικνύει μια σειρά παραγόντων που επηρεάζουν την ένταση δημιουργίας νέων ιδεών. Μεταξύ αυτών αναδεικνύονται ως σημαντικοί η εξειδίκευση και η γεωγραφία: η εξέχουσα θέση των σκανδιναβικών χωρών στην κατάταξη στηρίζεται στις επενδύσεις ανανεώσιμων τεχνολογιών. Ομοίως, οι χώρες της Ανατολικής Ασίας καταγράφουν υψηλές επιδόσεις στην τεχνολογία ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών μηχανημάτων και στις τεχνολογίες ψηφιακής επικοινωνίας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα βασικά σημεία της ανάλυσής μας, προτρέπουμε τις κυβερνήσεις στην ενθάρρυνση των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων σε E&A, καθώς πιστεύουμε ότι μπορούν να αποφέρουν ουσιαστικό οικονομικό αποτέλεσμα και να αποτελέσουν βασικό πυλώνα της οικονομικής πολιτικής».

PwC

ΜΕΡΙΚΗ ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ: ΑΝΑΚΥΠΤΟΝΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Ι. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Οι εταιρικοί μετασχηματισμοί που πραγματοποιούνται από 15.4.2019 διέπονται από τις διατάξεις του Ν. 4601/2019 (ΦΕΚ Α' 44/9.3.2019).

Ο νόμος προβλέπει τις κατωτέρω μορφές εταιρικών μετασχηματισμών:

α. συγχώνευση, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί:

- i. είτε με απορρόφηση
- ii. είτε με σύσταση νέας εταιρείας,
- β. διάσπαση, η οποία διακρίνεται σε:
 - i. κοινή διάσπαση,
 - ii. μερική διάσπαση και
 - iii. απόσχιση κλάδου,
- γ. μετατροπή.

Στην παρούσα εργασία θα ασχοληθούμε με τη μερική διάσπαση εταιρείας, η οποία αντιπροσωπεύει μια νέα μορφή μετασχηματισμού και αντιμετωπίζεται από το άρθρο 56 σε συνδυασμό με άλλες διατάξεις του νόμου.

Η μερική διάσπαση πραγματοποιείται είτε με απορρόφηση είτε με σύσταση μίας ή περισσότερων νέων εταιρειών είτε με απορρόφηση και με σύσταση μίας ή περισσότερων νέων εταιρειών (Ν. 4601/2019, άρ. 56, παρ. 1).

Μερική διάσπαση με απορρόφηση είναι η πράξη με την οποία μία εταιρεία (διασπώμενη), χωρίς να λυθεί, μεταβιβάζει σε μία ή περισσότερες υφιστάμενες εταιρείες (επωφελούμενες) τον καθοριζόμενο ή τους καθοριζόμενους στο σχέδιο σύμβασης μερικής διάσπασης κλάδο ή κλάδους δραστηριότητας, με τη διάθεση στους μετόχους ή στους εταίρους της διασπώμενης εταιρείας εταιρικών συμμετοχών της επωφελούμενης ή των επωφελούμενων εταιρειών και ενδεχομένως χρηματικού ποσού, το οποίο δεν υπερβαίνει το 10% της ονομαστικής αξίας των εταιρικών συμμετοχών που αποδίδονται στους μετόχους ή στους εταίρους της διασπώμενης εταιρείας ή, σε περίπτωση έλλειψης ονομαστικής αξίας, της λογιστικής τους αξίας (άρ. 56, παρ. 2).

Μερική διάσπαση με σύσταση νέας εταιρείας ή νέων εταιρειών είναι η πράξη με την οποία μία εταιρεία (διασπώμενη),

ΜΑΡΙΑΝΘΗ ΞΕΝΟΥ

Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής ΣΟΛ CROWE

χωρίς να λυθεί, μεταβιβάζει σε μία ή περισσότερες εταιρείες που συνιστώνται ταυτόχρονα (επωφελούμενες) τον καθοριζόμενο ή τους καθοριζόμενους στο σχέδιο διάσπασης κλάδο ή κλάδους δραστηριότητας, με τη διάθεση στους μετόχους ή στους εταίρους τής διασπώμενης εταιρείας εταιρικών συμμετοχών της επωφελούμενης ή των επωφελούμενων εταιρειών και ενδεχομένως χρηματικού ποσού, το οποίο δεν υπερβαίνει το 10% της ονομαστικής αξίας των εταιρικών συμμετοχών που αποδίδονται στους μετόχους ή στους εταίρους της διασπώμενης εταιρείας ή, σε περίπτωση έλλειψης ονομαστικής αξίας, της λογιστικής τους αξίας (άρ. 56, παρ. 3).

Μερική διάσπαση με απορρόφηση και με σύσταση νέας εταιρείας ή νέων εταιρειών είναι η πράξη με την οποία μία εταιρεία (διασπώμενη), χωρίς να λυθεί, μεταβιβάζει, εν μέρει σε μία ή περισσότερες υφιστάμενες εταιρείες (επωφελούμενες με απορρόφηση) και εν μέρει σε μία ή περισσότερες εταιρείες που συνιστώνται ταυτόχρονα (επωφελούμενες με σύσταση) τον καθοριζόμενο ή τους καθοριζόμενους στο σχέδιο σύμβασης διάσπασης κλάδο ή κλάδους δραστηριότητας, με τη διάθεση στους μετόχους ή εταίρους της διασπώμενης εταιρείας εταιρικών συμμετοχών των επωφελούμενων εταιρειών και ενδεχομένως ποσού σε μετρητά, το οποίο δεν υπερβαίνει το 10% της ονομαστικής αξίας των εταιρικών συμμετοχών που αποδίδονται στους μετόχους ή στους εταίρους της διασπώμενης εταιρείας ή, σε περίπτωση έλλειψης ονομαστικής αξίας, της λογιστικής τους αξίας (άρ. 56, παρ. 4).

Για καθεμία από τις εταιρείες που μετέχουν στη διάσπαση, ένας ή περισσότεροι ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες εξετάζουν το σχέδιο σύμβασης διάσπασης και συντάσσουν γραπτή έκθεση που απευθύνεται στη συνέλευση ή προς τους εταίρους της (άρ. 62).

Στην έκθεσή τους οι εμπειρογνώμονες



παρέχουν ορισμένες πληροφορίες που απαιτεί ο νόμος και, σε κάθε περίπτωση, δηλώνουν αν, κατά τη γνώμη τους, η προτεινόμενη σχέση ανταλλαγής των εταιρικών συμμετοχών είναι δίκαιη και λογική.

II. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Σχετικά με εταιρικούς μετασχηματισμούς είναι σε ισχύ τα φορολογικού και αναπτυξιακού περιεχομένου νομοθετήματα Ν. 2166/1993, Ν.Α. 1297/1972 και Ν. 4172/2013.

Ν. 2166/1993

Προς τον σκοπό διευκόλυνσης του μετασχηματισμού, οι προς μετασχηματισμό επιχειρήσεις μπορούν με αίτησή τους προς τον αρμόδιο για τη φορολογία τους προϊστάμενο Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας (ΔΟΥ) να ζητήσουν τη διενέργεια φορολογικού ελέγχου κατά τις ισχύουσες διατάξεις.

Οι εκθέσεις ελέγχου φορολογίας εισοδήματος των φοροτεχνικών εμπειρογνομένων, που θα συνταγούν για καθεμία μετα-



σχηματιζόμενη επιχείρηση, θα περιέχουν για τον σκοπό του μετασχηματισμού ειδικό κεφάλαιο περί του ύψους της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης. Εάν δεν ζητηθεί η διενέργεια ελέγχου κατά τα ανωτέρω, η διαπίστωση της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων των μετασχηματιζόμενων επιχειρήσεων ενεργείται από ορκωτό ελεγκτή ή από την κατά το άρθρο 9 του Κ.Ν. 2190/1920 προβλεπόμενη επιτροπή εμπειρογνομόνων (Ν. 2166/1993, άρ. 3, παρ. 2).

Ν.Δ. 1297/1972

Η προκύπτουσα από τη συγχώνευση ή μετατροπή υπεραξία¹ δεν υπόκειται, κατά τον χρόνο της συγχώνευσης ή μετατροπής, σε φόρο εισοδήματος (Ν.Δ. 1297/1972, άρ. 2, παρ. 1).

Η κατά την προηγούμενη παράγραφο υπεραξία, διαπιστούμενη με απογραφών των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των συγχωνευόμενων ή μετατρεπόμενων επιχειρήσεων και εμφανιζόμενη απαραίτητως σε ειδικούς λογαριασμούς

της συγχωνεύουσας ή της νέας εταιρείας μέχρι του χρόνου διαλύσεώς της, θεωρείται περιερχόμενη σε αυτή και φορολογείται κατά τον χρόνο της καθ' οιονδήποτε τρόπον διάλυσής της (άρ. 2, παρ. 2).

Ν. 4172/2013

Η συγχώνευση ή η διάσπαση δεν συνεπάγεται, κατά τον χρόνο της συγχώνευσης ή της διάσπασης, καμία φορολογία των υπεραξιών² οι οποίες υπολογίζονται βάσει της διαφοράς μεταξύ της πραγματικής αξίας των μεταβιβαζόμενων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού και της λογιστικής αξίας τους (Ν. 4172/2013, άρ. 54, παρ. 8).

Η λήπτρια εταιρεία διενεργεί αποσβέσεις των στοιχείων του ενεργητικού σύμφωνα με τους κανόνες που θα ίσχυαν για την εισφέρουσα εταιρεία, εάν δεν είχε λάβει χώρα η συγχώνευση ή η διάσπαση (άρ. 54, παρ. 8).

Από τα ανωτέρω νομοθετήματα διατηρούνται σε ισχύ μόνο οι φορολογικές τους ρυθμίσεις και τα παρεχόμενα πλεονεκτήματα ή κίνητρα. Κατά τα λοιπά, οι αναφερόμενοι στα νομοθετήματα αυτά μετασχηματισμοί διέπονται από τις διατάξεις του Ν. 4601/2019, ιδίως όσον αφορά το επιτρεπτό, τις προϋποθέσεις, τη διαδικασία πραγματοποίησης και τα αποτελέσματά τους (Ν. 4601/2019, άρ. 4, παρ. 1).

III. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

1. Από τις προαναφερθείσες διατάξεις του Ν. 4601/2019 διαπιστώνουμε ότι η μερική διάσπαση ομοιάζει με την απόσχιση κλάδου, με μόνη διαφορά ότι τους νέους συμμετοχικούς τίτλους που θα εκδώσει η επωφελούμενη εταιρεία, σε αντάλλαγμα των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του εισφερθέντος σε αυτή κλάδου, στην περίπτωση της απόσχισης κλάδου λαμβάνει η εισφέρουσα εταιρεία, ενώ στην περίπτωση της μερικής διάσπασης εταιρείας λαμβάνουν οι ιδιοκτήτες της εισφέρουσας

(διασπώμενης) εταιρείας.

2. Η παρ. 5 του άρ. 10 του Ν. 4601/2019 αναφέρεται σε μεθόδους αποτίμησης και σε αξίες που προέκυψαν από την εφαρμογή κάθε μεθόδου, όμως δεν διευκρινίζει:

α. αν οι αποτιμήσεις αυτές γίνονται μόνο για να διαπιστωθεί το κατά πόσο η προτεινόμενη σχέση ανταλλαγής των εταιρικών συμμετοχών είναι δίκαιη και λογική ή

β. αν τα εισφερόμενα καθαρά περιουσιακά στοιχεία του κλάδου θα περιληφθούν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επωφελούμενης εταιρείας με τις αξίες που προέκυψαν από την αποτίμηση.

Επομένως, από τις διατάξεις του Ν. 4601/2019 δεν προκύπτει με σαφήνεια αν τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία του εισφερόμενου κλάδου πρέπει να καταχωρίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επωφελούμενης εταιρείας με την εκτιμηθείσα εύλογη αξία τους ή με την προηγούμενη λογιστική αξία τους.

3. Οι προϊσχύουσες διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920, σε όλες τις περιπτώσεις μετασχηματισμών, προέβλεπαν με σαφήνεια ότι τα εισφερόμενα καθαρά περιουσιακά στοιχεία έπρεπε να περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επωφελούμενης εταιρείας με την εκτιμηθείσα τρέχουσα (εύλογη) αξία τους, όπως αυτή είχε προσδιοριστεί από τα πρόσωπα που αναφέρονταν στο άρθρο 9 του νόμου.

4. Ο Ν. 2166/1993, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του Κ.Ν. 2190/1920, προβλέπει ότι τα εισφερόμενα καθαρά περιουσιακά στοιχεία πρέπει να περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επωφελούμενης εταιρείας με τη λογιστική αξία τους.

5. Το Ν.Δ. 1297/1972 προβλέπει ότι τα εισφερόμενα καθαρά περιουσιακά στοιχεία πρέπει να περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επωφελούμενης εταιρείας με την εκτιμηθείσα τρέχουσα (εύλογη) αξία τους.



6. Από την παρ. 8 του άρ. 54 του Ν. 4172/2013 εμμέσως τεκμαίρεται ότι τα εισφερόμενα καθαρά περιουσιακά στοιχεία πρέπει να περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επωφελούμενης εταιρείας με την εκτιμηθείσα πραγματική (εύλογη) αξία τους. Παρά ταύτα, από την παρ. 9 του ίδιου άρθρου προκύπτει ότι οι αποσβέσεις επί των εισφερόμενων αποσβέσιμων περιουσιακών στοιχείων υπολογίζονται επί της προηγούμενης λογιστικής αξίας τους.

IV. ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Με βάση τις προαναφερθείσες διατάξεις και διαπιστώσεις, ανακύπτουν ερωτήματα αναφορικά με την ενδεδειγμένη λογιστική αντιμετώπιση της μερικής διάσπασης εταιρείας:

1. στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επωφελούμενης εταιρείας,
2. στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας,
3. στις χρηματοοικονομικές καταστά-



σεις των ιδιοκτητών της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας και ληπτών των εκδοθέντων συμμετοχικών τίτλων της επωφελούμενης εταιρείας.

V. Η ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΜΑΣ ΕΝΔΕΔΕΙΓΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΜΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΣΠΑΣΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1. Στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επωφελούμενης εταιρείας

Όπως προαναφέρθηκε:

α. Από τις διατάξεις του Ν. 4601/2019

δεν διευκρινίζεται αν τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία του εισφερόμενου κλάδου πρέπει να καταχωρίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επωφελούμενης εταιρείας με την εκτιμηθείσα εύλογη αξία τους ή με την προηγούμενη λογιστική αξία τους.

β. Από τα φορολογικού και αναπτυξιακού περιεχομένου νομοθετήματα διατηρούνται σε ισχύ μόνο οι φορολογικές τους ρυθμίσεις και τα παρεχόμενα πλεονεκτήματα ή κίνητρα. Κατά τα λοιπά, οι αναφερόμενοι στα νομοθετήματα αυ-

τά μετασχηματισμοί διέπονται από τις διατάξεις του Ν. 4601/2019, ιδίως όσον αφορά το επιτρεπτό, τις προϋποθέσεις, τη διαδικασία πραγματοποίησης και τα αποτελέσματά τους.

Με την αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του εισφερθέντος κλάδου η επωφελούμενη εταιρεία, αν υφίσταται κατά την ημερομηνία του μετασχηματισμού, θα αυξήσει ισόποσα το κεφάλαιό της, ενώ η νεοσυσταθείσα θα συγκροτήσει το κεφάλαιό της.

Επομένως, η εισφορά κλάδου για την επωφελούμενη εταιρεία αντιπροσωπεύει «εισφορά σε είδος» για την αύξηση ή συγκρότηση του κεφαλαίου της.

Σύμφωνα με την παρ. 3 του άρ. 17 του Ν. 4548/2018, για την εξακρίβωση της αξίας των εισφορών σε είδος κατά τη σύσταση της εταιρείας, καθώς και σε κάθε αύξηση του κεφαλαίου της, συντάσσεται έκθεση αποτίμησης από δύο ορκωτούς ελεγκτές λογιστές ή ελεγκτική εταιρεία ή, κατά περίπτωση, από δύο ανεξάρτητους πιστοποιημένους εκτιμητές. Επιτρέπεται η πρόσληψη από τους ελεγκτές ή τους πιστοποιημένους εκτιμητές ειδικών εκτιμητών, ημεδαπών ή αλλοδαπών, για την εκτίμηση περιουσιακών στοιχείων που απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις ή διεθνή εμπειρία.

Με βάση την προαναφερθείσα διάταξη της παρ. 3 του άρ. 17 του Ν. 4548/2018, τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία του εισφερθέντος κλάδου θα περιληφθούν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επωφελούμενης εταιρείας με την εκτιμηθείσα εύλογη αξία τους. Επί της διαφοράς μεταξύ της εκτιμηθείσας εύλογης αξίας και της προηγούμενης λογιστικής αξίας θα υπολογιστεί και θα καταχωριστεί μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση, στο λογιστικό πλαίσιο των ΔΠΧΑ υποχρεωτικά, ενώ στο λογιστικό πλαίσιο των ΕΛΠ μόνο εφόσον η οικονομική μονάδα έχει επιλέξει ως λογιστική αρχή την καταχώριση αναβαλλόμενης φορολογίας,

Η επωφελούμενη εταιρεία, σε αντάλλαγμα των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που απέκτησε, θα αυξήσει ισόποσα το κεφάλαιό της, εκδίδοντας συμμετοχικούς τίτλους, τους οποίους θα παραχωρήσει δωρεάν στους ιδιοκτήτες της διασπώμενης (εισφέρουσας) εταιρείας.

Αν τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία του εισφερθέντος κλάδου ελέγχονται από το ίδιο μέρος ή τα ίδια μέρη πριν και μετά την πραγματοποίηση του μετασχηματισμού, οι διαφορές αποτιμήσεως των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του εισφερθέντος κλάδου, κατά την κατάρτιση των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, πρέπει να απαλείφονται, ώστε τα κονδύλια του ενοποιημένου ισολογισμού να μην επηρεάζονται από τις συνέπειες του μετασχηματισμού.

2. Στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας

Αν τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία του εισφερόμενου κλάδου μετά την πραγματοποίηση του μετασχηματισμού ελέγχονται από διαφορετικό μέρος (διαφορετικά μέρη) από αυτό που είχε (αυτά που είχαν) τον έλεγχό τους πριν από την πραγματοποίηση του μετασχηματισμού, η εισφέρουσα (διασπώμενη) εταιρεία, πριν από την πραγματοποίηση της εισφοράς του κλάδου, πρέπει να αποτιμήσει τα εισφερόμενα καθαρά περιουσιακά στοιχεία στην εκτιμηθείσα εύλογη αξία τους, προκειμένου να προκύψει η πραγματική αξία της εισφοράς και να καταχωρίσει την προκύψασα διαφορά εύλογης αξίας στην καθαρή θέση. Μετά την πραγματοποίηση της εισφοράς του κλάδου η διαφορά εύλο-

γης αξίας θα μεταφερθεί στον λογαριασμό «κέρδη εις νέο». Ο προτεινόμενος λογιστικός χειρισμός συνάδει με τη διερμηνεία της ΕΔΔΠΧΑ 17 Διανομές Μη Ταμειακών Περιουσιακών Στοιχείων σε Ιδιοκτήτες.

Αν τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία του εισφερθέντος κλάδου ελέγχονται από το ίδιο μέρος (τα ίδια μέρη) πριν και μετά την πραγματοποίηση του μετασχηματισμού, δεν απαιτείται η αποτίμηση των εισφερόμενων καθαρών περιουσιακών στοιχείων στην εύλογη αξία, οπότε η εισφέρουσα (διασπώμενη) εταιρεία θα διαγράψει τη λογιστική αξία τους. Η περίπτωση αυτή βρίσκεται εκτός πεδίου εφαρμογής της ΕΔΔΠΧΑ 17.

Η εισφορά των καθαρών περιουσιακών στοιχείων (κλάδου), από την εισφέρουσα (διασπώμενη) εταιρεία στην επωφελούμενη εταιρεία, χωρίς αντάλλαγμα άλλου περιουσιακού στοιχείου, συνεπάγεται τη μείωση της καθαρής θέσης της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας κατά ποσό ίσο με την εκτιμηθείσα εύλογη αξία ή τη λογιστική αξία, ανά περίπτωση, των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του εισφερόμενου κλάδου.

Το ερώτημα που δημιουργείται είναι αν η μείωση της καθαρής θέσης θα γίνει μέσω αποτελεσμάτων ή απευθείας με μείωση κάποιου λογαριασμού καθαρής θέσης.

Μείωση μέσω αποτελεσμάτων θα δικαιολογείται μόνο στην περίπτωση που η εισφορά κλάδου είχε τα χαρακτηριστικά της δωρεάς. Έχουμε τη γνώμη ότι η πράξη της δωρεάς δεν συνάδει με ένα νομοθέτημα «περί εταιρικών μετασχηματισμών». Επομένως η λύση αυτή πρέπει να αποκλειστεί.

Μείωση απευθείας κάποιου λογαριασμού καθαρής θέσης θα δικαιολογείται μόνο στην περίπτωση που η εισφορά κλάδου είχε τα χαρακτηριστικά της συναλλαγής με τους ιδιοκτήτες. Στην προκειμένη περίπτωση η εισφέρουσα (διασπώμενη) εταιρεία δεν συναλλάσσεται απ' ευθείας με τους ιδιοκτήτες της, διότι στη συναλλαγή του μετασχηματισμού παρεμβάλλεται η επωφελούμενη εταιρεία, δηλαδή η εισφέρουσα (διασπώμενη) εταιρεία εισφέρει τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία του κλάδου προς την επωφελούμενη εταιρεία και η επωφελούμενη εταιρεία δίνει τους εκδοθέντες συμμετοχικούς τίτλους της προς τους ιδιοκτήτες της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας. Στην περίπτωση αυτή έχουμε μια μορφή τριγωνικής συναλλαγής. Παρά την ιδιαιτερότητα που παρουσιάζει η λύση αυτή, κατά τη γνώμη μας είναι η μόνη που μπορεί να γίνει αποδεκτή.

Προς τη λύση αυτή φαίνεται ότι προσανατολίζεται και ο νομοθέτης, παρά το γεγονός ότι το θέμα δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερου προβληματισμού. Ειδικότερα, στην παρ. 5 του άρ. 56 του Ν. 4601/2019 αναφέρεται ότι: «Σε περίπτωση μερικής διάσπασης, η διασπώμενη εταιρεία οφείλει να συμμορφώνεται με τις διατάξεις της νομοθεσίας που διέπουν τα στοιχεία της καθαρής θέσης της. Εφόσον, ως αποτέλεσμα της μεταβίβασης ενός ή περισσότερων κλάδων της διασπώμενης εταιρείας, η καθαρή της θέση δεν απεικονίζεται πλέον σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις ή, κατά περίπτωση, γίνεται κατώτερη από το όριο του νόμου, η απόφαση της συνέλευσης ή των εταίρων της διασπώμενης εταιρείας σύμφωνα με το

άρθρο 66 περιλαμβάνει και τα απαιτούμενα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των απαραίτητων τροποποιήσεων του καταστατικού της, για την πραγματοποίηση της μερικής διάσπασης. Στα μέτρα αυτά μπορεί να περιλαμβάνεται και η μείωση του κεφαλαίου της διασπώμενης εταιρείας, η οποία γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν την οικεία εταιρική μορφή και με την επιφύλαξη της εφαρμογής του άρθρου 65».

Η φράση «μπορεί να περιλαμβάνεται και η μείωση του κεφαλαίου» υποδηλώνει ότι η μείωση της καθαρής θέσης της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας μπορεί να πραγματοποιηθεί και με άλλους τρόπους.

Κατά τη γνώμη μας, μοναδικός εναλλακτικός τρόπος είναι η εισφορά του κλάδου να θεωρηθεί διανομή προς τους ιδιοκτήτες, οπότε η μείωση της καθαρής θέσης θα πραγματοποιηθεί με μείωση λογαριασμών καθαρής θέσης που επιτρέπεται η διανομή τους (ελεύθερα αποθεματικά ή σωρευμένα κέρδη).

3. Στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του ιδιοκτήτη της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας και λήπτη των εκδοθέντων συμμετοχικών τίτλων της επωφελούμενης εταιρείας

Ανεξάρτητα από το αν η εισφέρουσα (διασπώμενη) εταιρεία διαγράψει από τις χρηματοοικονομικές της καταστάσεις την εκτιμηθείσα εύλογη αξία ή τη λογιστική αξία των εισφερθέντων καθαρών περιουσιακών στοιχείων, η πραγματική μείωση της καθαρής θέσης της ισούται με το ποσό της εκτιμηθείσας εύλογης αξίας των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του

εισφερθέντος κλάδου και, κατά συνέπεια, ισόποση είναι και η μείωση της αξίας των συμμετοχικών τίτλων που κατέχονται από τους ιδιοκτήτες της.

Κατά τη γνώμη μας, η μείωση της αξίας των συμμετοχικών τίτλων της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας που κατέχονται από τους ιδιοκτήτες της δεν μπορεί να κριθεί αυτοτελώς και να χαρακτηριστεί ως απομείωση, δεδομένου ότι η μείωση αυτή είναι συνέπεια της συναλλαγής του εταιρικού μετασχηματισμού και οι ιδιοκτήτες λαμβάνουν συμμετοχικούς τίτλους της επωφελούμενης ως «αποζημίωση» για τη μείωση της αξίας των συμμετοχικών τους τίτλων της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας. Παρά το γεγονός ότι η συναλλαγή δεν πραγματοποιείται απευθείας μεταξύ της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας και των ιδιοκτητών της, δεδομένου ότι παρεμβάλλεται η επωφελούμενη, η συναλλαγή ομοιάζει με ανταλλαγή περιουσιακών στοιχείων.

Η ανταλλαγή, σύμφωνα με το άρ. 573 του Αστικού Κώδικα, ισοδυναμεί με διπλή αγοραπωλησία και είναι ένας τρόπος αποκτήσεως περιουσιακού στοιχείου χωρίς τη μεσολάβηση χρήματος, αλλά με καταβολή της αξίας του σε άλλα περιουσιακά στοιχεία. Είναι σύμβαση παροχής πράγματος, έναντι άλλου πράγματος, χωρίς όμως να αποκλείεται και μια είσπραξη ή εξόφληση μιας ενδεχόμενης διαφοράς στις τιμές των ανταλλασσόμενων στοιχείων.

Τα ΕΛΠ δεν αντιμετωπίζουν το θέμα της ανταλλαγής. Η μοναδική αναφορά των ΕΛΠ στην απόκτηση περιουσιακών στοιχείων με ανταλλαγή άλλων περιουσιακών στοιχείων γίνεται στον ορισμό

του κόστους κτήσεως περιουσιακών στοιχείων και υπηρεσιών, ο οποίος αναφέρει ότι «κόστος κτήσεως περιουσιακών στοιχείων και υπηρεσιών είναι το σύνολο των ταμειακών διαθεσίμων ή ταμειακών ισοδύναμων ή η εύλογη αξία άλλου ανταλλάγματος που δίνεται κατά το χρόνο αποκτήσεως ή κατασκευής, πλέον δαπάνες αγοράς και μείον οποιαδήποτε μείωση του κόστους». Ομοίως η ερμηνευτική των ΕΛΠ λογιστική οδηγία της ΕΛΤΕ δεν αναφέρεται στο θέμα αυτό. Οι οικονομικές μονάδες που εφαρμόζουν τα ΕΛΠ, στο πλαίσιο της δυνατότητας που τους παρέχεται, με την παρ. 7 του άρ. 17 του Ν. 4308/2014, να αναζητούν ερμηνευτική καθοδήγηση από τα σχετικά ΔΠΧΑ, στον βαθμό που οι ρυθμίσεις των προτύπων αυτών είναι συμβατές με τον νόμο αυτό, δύνανται να εφαρμόζουν τις αναφερόμενες κατωτέρω απαιτήσεις των ΔΠΧΑ.

Στη παράγραφο 24 του ΔΛΠ 16 αναφέρεται ότι: «Μπορεί να γίνει ανταλλαγή ενός ή περισσότερων ενσώματων πάγιων στοιχείων με μη χρηματικό περιουσιακό στοιχείο ή στοιχεία ή συνδυασμό χρηματικών και μη χρηματικών περιουσιακών στοιχείων».

Το παραληφθέν περιουσιακό στοιχείο αποτιμάται στην εύλογη αξία, εκτός αν:

α. είτε η συναλλαγή ανταλλαγής στερείται εμπορικής ουσίας

β. είτε δεν μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα η εύλογη αξία ούτε του περιουσιακού στοιχείου που παραλήφθηκε ούτε του περιουσιακού στοιχείου που παραχωρήθηκε.

Αν το παραληφθέν στοιχείο δεν αποτιμάται στην εύλογη αξία, το κόστος του αποτιμάται στη λογιστική αξία του παραχωρηθέντος περιουσιακού στοιχείου».

Αν στη συναλλαγή της ανταλλαγής δεν μεσολαβεί η καταβολή ενός συμπληρωματικού χρηματικού ποσού, τεκμαίρεται ότι οι εύλογες αξίες των ανταλλασσόμενων περιουσιακών στοιχείων είναι ίδιες, εκτός αν η συναλλαγή στερείται εμπορικής ουσίας. Συνήθως οι λογιστικές αξίες των ανταλλασσόμενων περιουσιακών στοιχείων διαφέρουν, τόσο μεταξύ τους όσο και από τις αντίστοιχες εύλογες αξίες. Στην περίπτωση αυτή, από τη συναλλαγή της ανταλλαγής προκύπτει αποτέλεσμα (κέρδος ή ζημία), είτε για το ένα από τα δύο μέρη είτε και για τα δύο μέρη της συναλλαγής.

Στην κρίνόμενη περίπτωση μπορεί να υποστηριχθεί βάσιμα ότι η συναλλαγή δεν στερείται εμπορικής ουσίας.

Οι ιδιοκτήτες της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας, πριν από την παραλαβή των εκδοθέντων συμμετοχικών τίτλων της επωφελούμενης εταιρείας, θα αποτιμήσουν τους κατεχόμενους συμμετοχικούς τίτλους στην εισφέρουσα (διασπώμενη) εταιρεία στην εύλογη αξία τους.

Στην περίπτωση που η επωφελούμενη εταιρεία είναι μια νεοσύστατη εταιρεία (συστάθηκε για τους σκοπούς του μετασχηματισμού), η εκτιμηθείσα εύλογη αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του εισφερθέντος κλάδου ως οργανικό σύνολο αποτελεί ταυτόχρονα και το κεφάλαιό της. Επομένως, η ονομαστική αξία των εκδοθέντων συμμετοχικών τίτλων της ταυτίζεται με την εύλογη αξία τους. Δεδομένου ότι, στην περίπτωση

αυτή, οι ιδιοκτήτες της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας θα παραλάβουν συμμετοχικούς τίτλους της επωφελούμενης εταιρείας, ίσης εύλογης αξίας με την πραγματική μείωση της αξίας των συμμετοχικών τους τίτλων της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας, από τη συναλλαγή αυτή της ανταλλαγής δεν προκύπτει αποτέλεσμα. Κάθε ιδιοκτήτης θα καταχωρίσει τους παραληφθέντες συμμετοχικούς τίτλους της επωφελούμενης εταιρείας με την ονομαστική (εύλογη) αξία τους και θα μειώσει ισόποσα την αξία των συμμετοχικών του τίτλων της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας.

Στην περίπτωση που η επωφελούμενη εταιρεία είναι μια ήδη λειτουργούσα εταιρεία, η εύλογη αξία των εκδοθέντων συμμετοχικών τίτλων της απαιτείται να εκτιμηθεί. Δεδομένου ότι, στην περίπτωση αυτή, οι ιδιοκτήτες της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας θα παραλάβουν συμμετοχικούς τίτλους της επωφελούμενης εταιρείας, διαφορετικής εύλογης αξίας από την πραγματική μείωση της αξίας των συμμετοχικών τους τίτλων της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας, από τη συναλλαγή αυτή της ανταλλαγής θα προκύψει αποτέλεσμα. Κάθε ιδιοκτήτης θα καταχωρίσει τους παραληφθέντες συμμετοχικούς τίτλους της επωφελούμενης εταιρείας με την εκτιμηθείσα εύλογη αξία τους και θα μειώσει την αξία των συμμετοχικών τίτλων της εισφέρουσας (διασπώμενης) εταιρείας με την πραγματοποιηθείσα μείωση της εύλογης αξί-

ας τους και, ανεξάρτητα από τον τρόπο ταξινόμησης και λογιστικής παρακολούθησης αυτών των συμμετοχικών τίτλων στις ιδιαίτερες χρηματοοικονομικές του καταστάσεις, θα καταχωρίσει την προκύψασα διαφορά στα ίδια κεφάλαια (λοιπά συνολικά εισοδήματα).

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο Ν. 4601/2019 παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα εφαρμογής σε όλες τις μορφές εταιρικών μετασχηματισμών. Τα προβλήματα αυτά πρέπει να επιλυθούν με σχετική νομοθετική ρύθμιση. Χρήσιμο θα είναι στις σχετικές νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, εκτός από νομικούς, η συμβολή των οποίων κρίνεται καθοριστική, να περιλαμβάνονται και ειδικοί εμπειρογνώμονες, οι οποίοι θα γνωρίζουν σε βάθος το εκάστοτε ρυθμιζόμενο θέμα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ο όρος «υπεραξία» χρησιμοποιείται στον νόμο με την έννοια «θετική διαφορά αποτίμησης». Η πραγματική έννοια του όρου αυτού είναι «η θετική διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας του τιμήματος που καταβάλλεται για την απόκτηση του συνόλου ή μέρους των συμμετοχικών τίτλων μιας επιχείρησης και της αναλογίας του αποκτώντος στην εύλογη αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων (περιουσιακά στοιχεία μείον υποχρεώσεις) της αποκτώντας επιχείρησης».

2. Στον Ν. 4172/2013, επίσης, ο όρος «υπεραξία» χρησιμοποιείται με την έννοια «θετική διαφορά αποτίμησης».

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

ΧΑΡΗΣ ΣΥΡΟΥΝΗΣ

Γενικός Διευθυντής, Επικεφαλής Ελεγκτικών Υπηρεσιών, KPMG

Στις 26 Σεπτεμβρίου, για πέμπτη συνεχόμενη χρονιά, τιμήθηκε από το Κέντρο για την Ποιότητα στον Έλεγχο (Center of Audit Quality) ο θεσμός του ορκωτού ελεγκτή. Ο ρόλος του ορκωτού ελεγκτή δεν είναι καινούργιος και ξεκίνησε από την εποχή της Βιομηχανικής Επανάστασης, αλλά γνώρισε την αναγνώριση με την ανάπτυξη των κε-

φαλαιαγορών στον 20ό αιώνα.

Παρά την κριτική που ασκείται κατά καιρούς για την ποιότητα του ελέγχου, ο ρόλος του ελεγκτή είναι και παραμένει σημαντικός. Ο έλεγχος τα τελευταία 25 χρόνια, που ξεκίνησα το επάγγελμα αυτό, έχει υποστεί αλλαγές, αλλά ο βασικός του ρόλος και σκοπός παραμένει ο ίδιος: η έκφραση γνώμης επί των οικονομικών

καταστάσεων μιας εταιρείας μέσω της έκθεσης που απευθύνεται στους μετόχους της εταιρείας.

Κοιτάζοντας το μέλλον πιστεύω πως η σημασία του ελέγχου θα είναι πάντα σημαντική, αλλά οι απαιτήσεις διαφορετικές. Η διαφορά προέρχεται από δυο κρίσιμα στοιχεία: Την απαίτηση των εποπτικών αρχών για λιγότερες ή καθόλου παρατηρήσεις ως αποτέλεσμα των ποιοτικών ελέγχων που διενεργούν σε ελεγκτικές εταιρείες και από την επιρροή της τεχνολογίας.

Όλες οι μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες έχουν επενδύσει σημαντικό χρόνο και κόστος για να αναπτύξουν εφαρμογές και πλατφόρμες που θα τους βοηθήσουν στους ελέγχους τους με τη συνεργασία των πελατών τους. Ο ψηφιακός έλεγχος θα αντικαταστήσει σιγά-σιγά τον παραδοσιακό έλεγχο και από τους ελέγχους που βασίζονται σε δειγματοληψία και εξακρίβωση θα περάσουμε σταδιακά σε ελέγχους ολόκληρων πληθυσμών, με μεγαλύτερη και ποιοτική πληροφόρηση για τις ελεγχόμενες εταιρείες.

Κάθε επάγγελμα πρέπει να εξελίσσεται στον ρυθμό που αλλάζει και ο κόσμος. Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας δεν μπορούσε να μην επηρεάσει και τους ελεγκτές. Είναι μια σημαντική πρόκληση που θα αναβαθμίσει τον έλεγχο και το επάγγελμά μας και θα προσελκύσει νέα παιδιά που έχουν έμφυτη τη χρήση της τεχνολογίας.

Ο κόσμος και ειδικά οι επενδυτές, αλλά και τα εποπτικά όργανα, περιμένουν πολλά από τους ελεγκτές. Σε μια εποχή που οι εταιρείες πρέπει να είναι ξεκάθαρες στην πληροφόρηση που παρέχουν προς τα έξω, μόνο οι ορκωτοί ελεγκτές μπορούν να θωρακίσουν αυτή την απαίτηση για αντικειμενικότητα και επαγγελματικό σκεπτικισμό.

Είμαι περήφανος που ανήκω στον θεσμό των ορκωτών ελεγκτών και περισσότερο περήφανος που θα συνεχίσω να τον υπηρετώ.

ΟΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ ΕΠΙΛΕΓΟΥΝ ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΑ ΠΑΚΕΤΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ

Στη σημερινή εποχή, μεγάλη μερίδα των καταναλωτών χρησιμοποιεί παραπάνω από έναν πάροχο προκειμένου να δημιουργήσει ένα προσωποποιημένο πακέτο υπηρεσιών ενημέρωσης και ψυχαγωγίας, μέσα από μια αυξανόμενη ποικιλία επιλογών που έχει στη διάθεσή της, σύμφωνα με την 13η έκδοση της Deloitte «Digital Media Trends Survey». Παρά το κύμα των καταναλωτών που μεταβαίνουν σε υπηρεσίες χαμηλού κόστους, τα ευρήματα της έκθεσης έδειξαν πως το 43% των αμερικανικών νοικοκυριών έχει κάνει εγγραφή τόσο στην υπηρεσία Pay-TV όσο και σε υπηρεσίες streaming, ποσοστό αυξημένο κατά 26% σε σχέση με το 2017.

Ο Νίκος Χριστοδούλου, Consulting Leading Partner της Deloitte Ελλάδας, ανέφερε σχετικά: «Στη σημερινή εποχή παρατηρείται ραγδαία ανάπτυξη των υπηρεσιών περιεχομένου παγκοσμίως, με μεγάλους ομίλους να επενδύουν ολοένα και μεγαλύτερα ποσά για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των καταναλωτών, οι οποίες συνεχώς μεταβάλλονται. Οι τελευταίοι, στη διαδικασία εξεύρεσης ενός "εξατομικευμένου" πακέτου, προβαίνουν στον συνδυασμό παρόχων προκειμένου να το αποκτήσουν. Στη Deloitte Ελλάδος προσφέρουμε στους παρόχους των υπηρεσιών αυτών καινοτόμες λύσεις, οι οποίες, στο πλαίσιο μιας εξαιρετικά ανταγωνιστικής βιομηχανίας, τους διαφοροποιούν και τους προσφέρουν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που χρειάζονται για αναπτυχθούν».

ΟΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ ΤΟΥΣ

Για δεκαετίες, οι καταναλωτές προμηθεύονταν τις υπηρεσίες ενημέρωσης και ψυχαγωγίας τους από έναν κυρίως πάροχο, ωστόσο σήμερα έχουν την ανάγκη να δημιουργήσουν ένα δικό τους «πακέτο», συνδυάζοντας

DELOITTE

διαφορετικούς παρόχους. Η δυσaráσκεια που αισθάνονται για την όλο και μικρότερη αξία που προσφέρουν τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και συνολικά το οικοσύστημα ψυχαγωγίας, έχει γίνει έκδηλη τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα όλο και περισσότεροι καταναλωτές να αναλαμβάνουν δράση. Στον σημερινό ψηφιακό κόσμο οι καταναλωτές γίνονται ανυπόμονοι όταν δεν έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν αυτό που θέλουν τη στιγμή που το θέλουν. Πλέον καθίσταται φανερό ότι δεν περιμένουν νέες προσφορές αλλά προτιμούν να δημιουργούν οι ίδιοι το περιεχόμενο που τους ικανοποιεί. Η έρευνα διαπίστωσε ότι το 52% της Gen X επιλέγει πλέον να συνδυάζει τόσο υπηρεσίες Pay TV όσο και υπηρεσίες streaming. Οι ανακατανομές στα μέσα ενημέρωσης και στη βιομηχανία της ψυχαγωγίας είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός διαρκώς αυξανόμενου εύρους υπηρεσιών και τιμών (ξεκινώντας από site που παρέχουν δωρεάν τις υπηρεσίες έως και υπηρεσίες αντικατάστασης της ζωντανής τηλεοπτικής μετάδοσης στα \$ 40).

Παρά τα δισεκατομμύρια που επενδύονται σε πρωτότυπο περιεχόμενο από υπηρεσίες streaming χαμηλού κόστους, οι καταναλωτές δεν έχουν εγκαταλείψει τελείως την παραδοσιακή τηλεόραση. Η Deloitte παρατήρησε ότι πάνω από το 40% των καταναλωτών έχουν πρόσβαση ή πληρώνουν για υπηρεσίες live TV streaming, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με την άποψη ότι η άνοδος των υπερσύγχρονων υπηρεσιών βίντεο θα προκαλούσε τον θάνατο της ζωντανής τηλεόρασης.

ΟΙ ΨΗΦΙΑΚΟΙ ΒΟΗΘΟΙ ΣΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Οι καταναλωτές, με ολοένα και περισσότερες δυνατότητες, ενσωματώνουν την τεχνολογία στην καθημερινή τους ζωή μέσω των

ψηφιακών βοηθών. Η ιδιοκτησία οικιακών ψηφιακών βοηθών, που ενεργοποιούνται με τη φωνή, αυξήθηκε κατά 140% σε ετήσια βάση, με συνολική διείσδυση από 15% σε 36%. Επιπλέον, η χρήση smart speakers στο σπίτι (42%) ξεπέρασε τη χρήση smartphones με ενσωματωμένη φωνή (34%). Εκτός από το να επιτρέπουν στους καταναλωτές να διενεργούν ευκολότερα καθημερινές εργασίες, όπως ο έλεγχος του καιρού, η λήψη υπενθυμίσεων και ο έλεγχος της οικείας τους, οι νέες διεπαφές, όπως οι ψηφιακοί βοηθοί, τους βοηθούν να ταξινομήσουν τις επιλογές τους γρηγορότερα, ενώ η τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνεται στην υπόδειξη των προτιμήσεών τους.

Παρά την αύξηση της χρήσης και της διείσδυσης των voice-enabled speakers, θα πρέπει να γίνουν πολλά βήματα προκειμένου να καταφέρουν να επιτύχουν βιώσιμη ανάπτυξη και διείσδυση μακροπρόθεσμα. Η δυνατότητα ανάπτυξης θα αντικαταστήσει τις χειροκίνητες εργασίες και λειτουργίες και θα προσφέρει νέες, βασισμένες στην ανάλυση των δεδομένων, μέσω της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης, συμβάλλοντας στην περαιτέρω εξέλιξη της αγοράς.

ΟΙ ΚΟΝΣΟΛΕΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ ΕΞΕΛΙΣΣΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΤΑ eSPORTS ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΣΤΕΡΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

Παρά το γεγονός πως τα ηλεκτρονικά παιχνίδια αποτελούν περιορισμένο τμήμα της αγοράς, πλέον υπάρχουν άτομα που πληρώνονται οκταψήφια ποσά για να τους παρακολουθήσει κάποιος να παίζουν παιχνίδια shooter. Με άλλα λόγια, φέτος το gaming ανήλθε στις μεγάλες κατηγορίες.

Σύμφωνα με την έρευνα, η εβδομαδιαία παρακολούθηση των eSports αυξήθηκε κατά 33% σε όλους τους καταναλωτές, ενώ το 41% παίζει παιχνίδια τουλάχιστον μία φορά

την εβδομάδα. Το μεγαλύτερο μέρος των τυχερών παιχνιδιών λαμβάνει χώρα μέσω των smartphones, με ποσοστό 34% έναντι 23% που γίνεται σε κονσόλες παιχνιδιών.

Η ΑΛΛΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Ενώ οι καταναλωτές αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη θέση ισχύος, δημιουργώντας εξατομικευμένες δομές μέσω των ψυχαγωγίας, η απογοήτευση παραδοκεί λόγω του αυξανόμενου αριθμού συνδρομών και υπηρεσιών που χρειάζεται να αποκτήσουν για να μπορέσουν να παρακολουθούν το περιεχόμενο που τους ενδιαφέρει. Παρά το γεγονός πως οι καταναλωτές πληρώνουν κατά μέσο όρο 3 συνδρομητικές υπηρεσίες, αυτό δεν σημαίνει πως είναι και πλήρως ικανοποιημένοι. Σε ποσοστό που αγγίζει το 57% των καταναλωτών, η απογοήτευσή τους ενισχύεται με τη λήξη της δυνατότητας παρακολούθησης εκπομπών σε streaming networks. Επιπλέον, η ανάγκη εγγραφής σε πολλαπλές συνδρομητικές υπηρεσίες προκαλεί δυσaráσκεια στο 47% των καταναλωτών.

Οι καλύτερα πληροφορημένοι καταναλωτές έχουν πλέον ξεκάθαρη εικόνα για το περιεχόμενο που επιθυμούν να παρακολουθήσουν. Χαρακτηριστικά, στο 69% του συνολικού χρόνου θέασης είναι προσανατολισμένοι στο είδος που επιθυμούν να δουν. Στην περίπτωση όμως που δεν έχουν μία ξεκάθαρη επιλογή (31%), δεν υπάρχει κάποια γρήγορη λύση και αναγκάζονται να εξερευνήσουν το διαθέσιμο περιεχόμενο μέσα από μία μεγάλη ποικιλία.

Η πλήρης έκθεση της Deloitte είναι διαθέσιμη στο: <https://www2.deloitte.com/insights/us/en/industry/technology/digital-media-trends-consumption-habits-survey.html>.

ΤΑ ΕΣΟΔΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΑΥΞΑΝΟΝΤΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ, ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΠΟΥ Η ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΙΩΝΕΤΑΙ

Οι 100 μεγαλύτερες κατασκευαστικές εταιρείες παγκοσμίως είχαν έσοδα άνω του 1,393 τρισ. δολαρίων το 2018, σημειώνοντας αύξηση 10% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της Deloitte «Global Powers of Construction» (GPOC). Η έκθεση αναλύει την παγκόσμια κατασκευαστική βιομηχανία και εξετάζει τις στρατηγικές και τις επιδόσεις των κορυφαίων εισηγμένων κατασκευαστικών εταιρειών το 2018.

Ο Φώτης Τσαμπαρλής, Industrial Products & Constructions Leading Partner της Deloitte Ελλάδος, ανέφερε σχετικά: «Στη Deloitte Ελλάδος έχουμε βαθιά γνώση του κατασκευαστικού κλάδου, καθώς παρακολουθούμε στενά την εξέλιξή του μέσα στα χρόνια. Με δεδομένο αυτό, την άριστη τεχνολογική κατάρτιση των ανθρώπων μας και τις πρωτοπόρες υπηρεσίες που προσφέρουμε, είμαστε ανά πάσα στιγμή έτοιμοι να ανταποκριθούμε στα νέα δεδομένα, παρουσιάζοντας στους πελάτες μας εξατομικευμένες καινοτόμες λύσεις που τους επιτρέπουν να εκμεταλλεύονται τις τάσεις της εποχής, αποκτώντας έτσι ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε μία όλο και πιο απαιτητική αγορά».

Ο Javier Parada, Engineering and Construction Leader της Deloitte Global, σχολιάζει χαρακτηριστικά ότι «τα έσοδα του κατασκευαστικού κλάδου συνέχισαν να αυξάνονται το 2018, αν και υπήρξε κάποια αστάθεια και μια πτώση στην κεφαλαιοποίηση της αγοράς, λόγω φόβων για παγκόσμια επιβράδυνση. Κοιτάζοντας το μέλλον, οι μακροπρόθεσμες προβλέψεις παραμένουν θετικές και οκτώ κατασκευαστικές αγορές – Κίνα, ΗΠΑ, Ινδία, Ινδονησία, Ηνωμένο Βασίλειο, Μεξικό, Καναδάς και Νιγηρία – αναμένεται να αντιπροσωπεύουν το 70% της παγκόσμιας ανάπτυξης στον συ-

DELOITTE



γκεκριμένο τομέα μέχρι το 2030».

Οι κινεζικές εταιρείες εξακολουθούν να κυριαρχούν στην κατάταξη των κορυφαίων 100 όσον αφορά τα έσοδα, ενώ παράλληλα άλλοι παίκτες της Ασίας, κυρίως από την Ιαπωνία και τη Νότια Κορέα, μαζί με εταιρείες από τις ΗΠΑ, τη Γαλλία και την Ισπανία, έχουν σημαντική παρουσία στην κατάταξη.

Η κυριαρχία των κινεζικών εταιρειών οφείλεται κυρίως στο μέγεθος της κινεζικής κατασκευαστικής αγοράς, καθώς οι διε-

θνείς πωλήσεις από τις ασιατικές εταιρείες είναι χαμηλότερες από άλλες κορυφαίες εταιρείες, αναφορικά με το ποσοστό επί των συνολικών πωλήσεων. Οι ευρωπαϊκές κατασκευαστικές εταιρείες έχουν την υψηλότερη δραστηριότητα σε διεθνή κλίμακα. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως οι 5 μεγαλύτερες εταιρείες με πωλήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο εδρεύουν στην Ευρώπη. Ένα ακόμη αξιοσημείωτο εύρημα είναι η ανομοιογένεια που καταγράφηκε στην οικονομική απόδοση των κορυφαίων κατα-

σκευαστικών εταιρειών το 2018. Ταυτόχρονα με την αύξηση των πωλήσεων και της κερδοφορίας, ανοδική τάση ακολούθησαν και οι δανειακές υποχρεώσεις. Παράλληλα, η απόδοση των εταιρειών αυτών στο χρηματιστήριο μειώθηκε. Η παγκόσμια οικονομία αναμένεται να σημειώσει άνοδο κατά 2,5-3% ετησίως, την περίοδο 2018-2022, ενώ ο κατασκευαστικός κλάδος, για την ίδια περίοδο, εκτιμάται ότι θα αυξήσει το μέγεθος της κερδοφορίας του σε ποσοστό 3,6% ετησίως.

Πρόσθετα πορίσματα της έκθεσης περιλαμβάνουν τους βασικούς οικονομικούς δείκτες των κατασκευαστικών εταιρειών και τις στρατηγικές που χρησιμοποιούν για να διαφοροποιηθούν σε μια αγορά η οποία εξακολουθεί να είναι έντονα ανταγωνιστική:

Οι κορυφαίες εταιρείες: Μεταξύ των 100 κορυφαίων εταιρειών, οι 74 σημείωσαν αύξηση στις πωλήσεις σε δολάρια ΗΠΑ, εκ των οποίων οι 45 να παρουσιάζουν διψήφιες αυξήσεις. Από γεωγραφικής άποψης, οι μεγαλύτερες κατασκευαστικές εταιρείες έχουν έδρα στην Κίνα (41% των συνολικών εσόδων), την Ευρώπη (26%), την Ιαπωνία (13%), τις ΗΠΑ (9%) και τη Νότια Κορέα (7%).

Η κεφαλαιοποίηση της αγοράς σε πώση: Η συνολική χρηματιστηριακή αξία των 30 κορυφαίων κατασκευαστικών εταιρειών στο τέλος του 2018 μειώθηκε κατά 8% σε σχέση με το 2017. Η πώση αυτή προκλήθηκε από τις ασταθείς συνθήκες αγορών κατά τη διάρκεια του έτους και μία μείωση στο τέταρτο τρίμηνο. Αυτό εξηγείται από την πρόθεση των επενδυτών να αποφύγουν τα ρίσκα, λόγω φόβων για παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση και ανησυχίες σχετικά με τις εμπορικές αναταράξεις και την πολιτική αβεβαιότητα.

Διαφοροποίηση χαρτοφυλακίου: Πολλές εταιρείες του κατασκευαστικού κλάδου διαφοροποιούν το χαρτοφυλάκιο των υπηρεσιών τους για να επιτύχουν βιώσιμη ανάπτυξη και να αυξήσουν τα τυπικά στενά περιθώρια των κατασκευαστικών έργων. Οι μη κατασκευαστικές δραστηριότητες που εκτελούνται από τις κορυφαίες εταιρείες του κλάδου χαρακτηρίζονται από υψηλά

λειτουργικά περιθώρια, ωστόσο η μεγαλύτερη διαφοροποίηση οδηγεί συνήθως σε υψηλότερο χρέος. Το 2018, οι 30 κορυφαίες εταιρείες κέρδισαν 21,7% των εσόδων τους από μη κατασκευαστικές δραστηριότητες.

Διεθνοποίηση: Οι δυνατότητες ανάπτυξης στο εξωτερικό εξακολουθούν να αποτελούν στρατηγική επιταγή των κατασκευαστικών ομίλων. Το 21% επί των συνολικών εσόδων των κορυφαίων κατασκευαστικών εταιρειών προέρχεται από δραστηριοποίησή τους εκτός της εγχώριας αγοράς, ενώ το εισόδημα από τη διεθνή παρουσία τους αντιπροσωπεύει το 36% των πωλήσεων. Από γεωγραφικής άποψης, οι ευρωπαϊκές (57%) και αμερικανικές (24%) κατασκευαστικές εταιρείες σημειώνουν την υψηλότερη δραστηριότητα σε διεθνές επίπεδο. Ωστόσο, οι στρατηγικές διεθνοποίησης εισάγουν πρόσθετους κινδύνους, λόγω των λειτουργικών δραστηριοτήτων τους, οι οποίοι δυνητικά μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τα παραδοσιακά στενά περιθώρια της κατασκευαστικής δραστηριότητας, καθώς και τη ρευστότητα της επιχείρησης. Αξίζει να σημειωθεί όμως ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των εταιρειών που κατέγραψαν κερδοφορία λόγω πωλήσεων σε διεθνείς αγορές παρουσίασαν χαμηλότερα έσοδα από αυτές που επικεντρώθηκαν στις εγχώριες αγορές.

Η ίδια έκθεση κάνει αναφορά και στη διαμόρφωση νέων τάσεων στον κλάδο. Παρότι η κατασκευαστική θεωρείται τα τελευταία 30 χρόνια ως μια παραδοσιακή βιομηχανία με αρκετά χαμηλή κερδοφορία παραγωγικότητας, τα τελευταία χρόνια έχουν αναδυθεί αρκετές τάσεις, οι οποίες πρόκειται

να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της αγοράς:

Καινοτομία: Τα νέα υλικά, η τυποποίηση και η εφαρμογή ψηφιακών και προηγμένων τεχνολογιών αποτελούν παράγοντες που θα λειτουργήσουν καταλυτικά στη βιομηχανία.

Ανταγωνιστικές δυναμικές και βελτίωση του περιθωρίου: Είναι απαραίτητο για τους επιχειρηματίες του κλάδου να είναι προετοιμασμένοι για τη διαχείριση των διαδικασιών και της λειτουργίας και να προχωρήσουν σε εκβιομηχάνιση της κατασκευαστικής δραστηριότητας, προκειμένου να επιβιώσουν σε ένα εξαιρετικά ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Διεθνοποίηση: Οι επιχειρήσεις που είναι σε θέση να προσαρμόσουν τα τοπικά επιχειρηματικά τους μοντέλα σε νέες αγορές και περιβάλλοντα προβλέπεται να είναι και αυτές που θα ηγηθούν έναντι του ανταγωνισμού.

Συμμόρφωση, ρύθμιση και διαφάνεια: Υπογραμμίζεται η επιτακτική ανάγκη για την ενίσχυση των πρακτικών συμμόρφωσης εντός του κλάδου, αναδιαμόρφωσης των συμβάσεων και της νομοθεσίας και αύξησης της διαφάνειας σε όλους τους τομείς.

Βιωσιμότητα: Η βιωσιμότητα καθίσταται απαίτηση και οι επιχειρήσεις πρέπει να είναι σε θέση να επιφέρουν βελτιώσεις με οικονομικά αποδοτικό τρόπο.

Ολόκληρη η έκθεση της Deloitte στο: <https://www2.deloitte.com/gr/en/pages/energy-and-resources/articles/deloitte-global-powers-of-construction-2018.html>.

ΣΤΟ 64% ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ Ο ΡΥΘΜΟΣ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΤΟΥ FINTECH

Σύμφωνα με τον παγκόσμιο διετή Δείκτη της ΕΥ «Global FinTech Adoption Index», οι δείκτες υιοθέτησης του FinTech βελτιώθηκαν σημαντικά, αγγίζοντας ποσοστό της τάξης του 64% κατά μέσο όρο.

Συγκεκριμένα, αναπτυσσόμενες αγορές, και ειδικά η Κίνα και η Ινδία, προηγούνται στην υιοθέτηση, ακολουθούν η Ρωσία και η Νότια Αφρική, ενώ μεταξύ των ανεπτυγμένων αγορών προηγούνται η Ολλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία, αντικατοπτρίζοντας εν μέρει την ανάπτυξη της ανοικτής τραπεζικής που γνωρίζει η Ευρώπη.

Η τρίτη έκδοση του Δείκτη βασίζεται σε μια διαδικτυακή έρευνα, στην οποία συμμετείχαν περισσότεροι από 27.000 ψηφιακά ενεργοί καταναλωτές από 27 χώρες. Φέτος επισημαίνεται ότι ο Δείκτης περιλαμβάνει και μια έρευνα 1.000 μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ) οι οποίες χρησιμοποιούν υπηρεσίες FinTech, στην Κίνα, τις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Νότια Αφρική και το Μεξικό.

ΟΙ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΕΝΙΣΧΥΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ FINTECH

Παγκοσμίως, ένας μέσος όρος της τάξης του 89% των καταναλωτών γνωρίζουν για τις πλατφόρμες πληρωμής μέσω κινητού τηλεφώνου σε καταστήματα, ενώ 82% γνωρίζουν τα συστήματα πληρωμής μεταξύ ομότιμων χρηστών (peer-to-peer) και των μη τραπεζικών χρηματικών μεταφορών. Η διαθεσιμότητα αυτών των υπηρεσιών FinTech είναι ακόμα πιο έντονη στην Ινδία και την Κίνα, με το 99,5% των καταναλωτών να γνωρίζουν για τις μεταφορές χρημάτων και τις υπηρεσίες πληρωμής μέσω τηλεφώνου.

ΟΙ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΠΕΛΑΤΩΝ

Σύμφωνα με το «ΕΥ Global FinTech Adoption Index 2019», οι προσδοκίες των πελατών έχουν αυξηθεί, ενισχύοντας τον δραστικό μετασχηματισμό και την καινοτομία στον κλάδο των χρηματοοικονομικών

υπηρεσιών. Οι παραδοσιακές τράπεζες, οι ασφαλιστές και οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων μετασχηματίζουν δραστικά τις προτάσεις τους, προσφέροντας ψηφιακά διαθέσιμες υπηρεσίες που βασίζονται σε προηγμένη τεχνολογία.

Ως προς τα βασικά κριτήρια επιλογής μιας υπηρεσίας FinTech, σύμφωνα με τα ευρήματα του Δείκτη αποδεικνύεται ότι το 27% θεωρούν την τιμή ως την πρώτη τους προτεραιότητα. Βέβαια πρέπει να σημειωθεί ότι σε αγορές όπως η Χιλή, η Γαλλία και η Ιαπωνία η εμπιστοσύνη είναι ο μόνος ανασταλτικός παράγοντας στην επιλογή μιας εταιρείας FinTech, σε σχέση με τα παραδοσιακά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

ΜμΕ: ΕΝΑ ΔΙΑΚΡΙΤΟ ΚΑΙ ΤΑΧΥΤΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΟ ΜΕΡΙΔΙΟ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Οι ΜμΕ που έχουν υιοθετήσει τις υπηρεσίες FinTech έχουν επηρεάσει δραστικά την εξέλιξη του κλάδου και έχουν συμβάλει καθοριστικά στην καθιέρωσή του. Ο δείκτης υιοθέτησης είναι ιδιαίτερα υψηλός στην Κίνα, όπου βρίσκεται στο 61%, ενώ ακολουθούν οι ΗΠΑ στο 23%.

Εφόσον οι χρήστες που έχουν υιοθετήσει ήδη το FinTech αναμένεται να συνεχίσουν να το χρησιμοποιούν και περισσότερες εταιρείες φαίνεται πως θα τους ακολουθήσουν, ο ρυθμός υιοθέτησης παγκοσμίως μπορεί πολύ σύντομα να αναπροσαρμοστεί, από τον σημερινό μέσο όρο του 25%, στο 64%.

Σχολιάζοντας τα αποτελέσματα της έρευνας, ο κ. Γιώργος Παπαδημητρίου, εταίρος και επικεφαλής του Χρηματοοικονομικού Τομέα της ΕΥ Κεντρικής, Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας, σημείωσε: «Ο κλάδος του FinTech αναπτύχθηκε και εξαπλώθηκε με ρυθμούς πολύ ταχύτερους από τους αναμενόμενους. Ένας από τους βασικούς λόγους αυτής της ταχείας εξέλιξης είναι ότι και τα παραδοσιακά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αντέδρασαν και προσαρμόστηκαν έγκαιρα στα νέα δεδομένα, αξιοποιώντας μια σειρά από νέες τεχνολογίες. Τα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει να συνεχίσουν να προσαρμόζονται στις ανάγκες και τις προσδοκίες των καταναλωτών και να ακολουθήσουν αυτό το παράδειγμα, αξιοποιώντας περισσότερο τις αναδυόμενες τεχνολογίες, προκειμένου να ισχυροποιήσουν τη θέση τους στην αγορά».

ΕΥ

Η «ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ» ΤΟΥ LESLIE A. MATTINGLY: ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

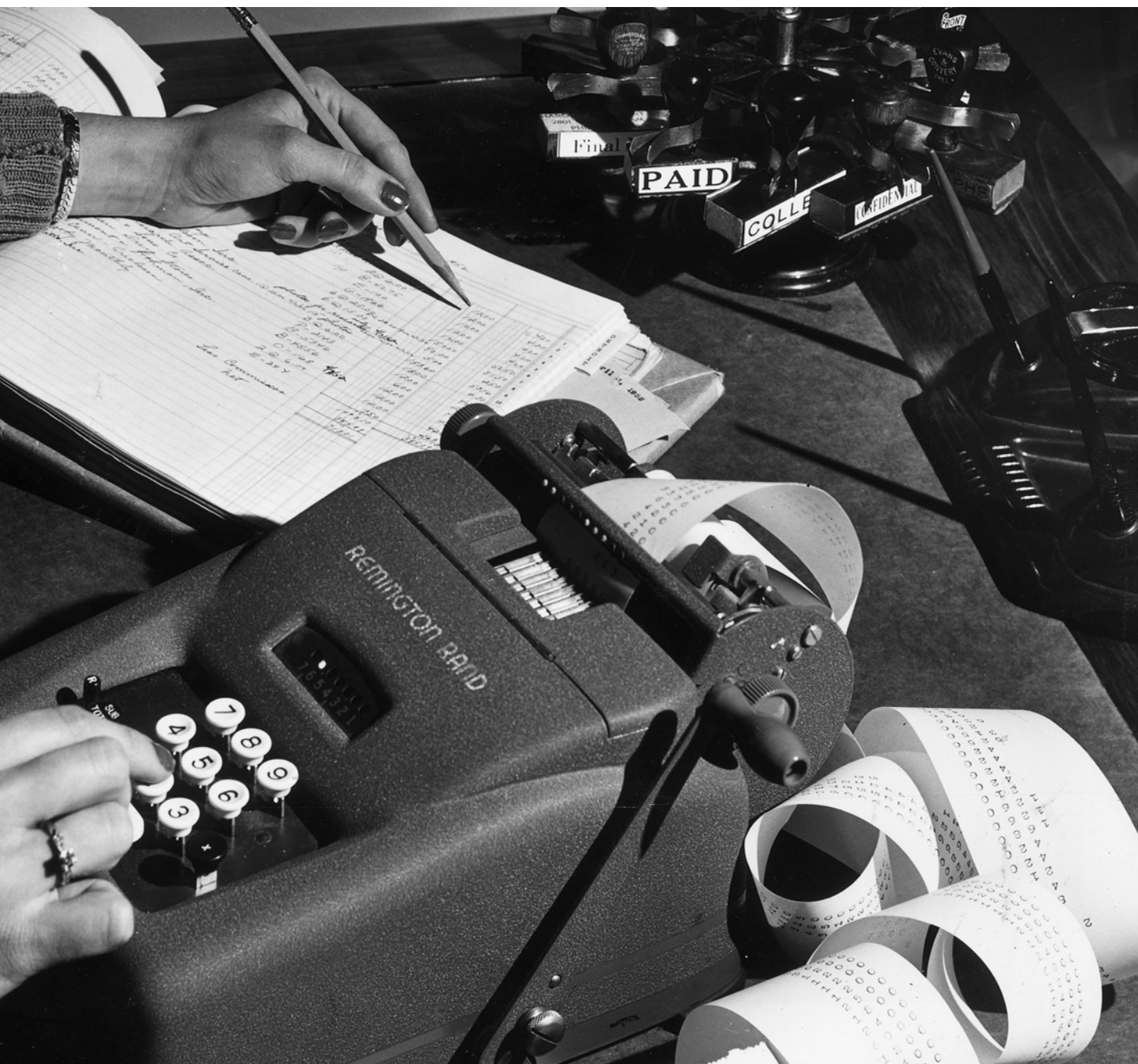


Ο πρώτος που ασχολήθηκε συστηματικά με την Ελεγκτική στην Ελλάδα ήταν ο Ιωάννης Λ. Χρυσόχου (1892-1972), καθηγητής της Οργανωτικής και Ελεγκτικής στην Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή (ΑΒΣΠ) από το 1945.

Το βιβλίο «Οι έλεγχοι υπό των ανεγνωρισμένων ορκωτών λογιστών (Η φύσις και η σημασία των)», το οποίο ήταν απόδοση μετά σχολίων του τευχιδίου «Audits by Certified Public Accountants (their nature and significance)» του American Institute of Accountants, το οποίο κυκλοφόρησε το

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΝΙΦΟΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ορκωτός Ελεγκτής - Λογιστής, Ωρίων Α.Ε.



1951, με εκδότη το Γραφείον Βιομηχανικών και Εμπορικών Ερευνών της Ανωτέρας Σχολής Βιομηχανικών Σπουδών, είναι μάλλον το πρώτο αμιγές βιβλίο Ελεγκτικής που κυκλοφόρησε στην Ελλάδα. Νωρίτερα, το 1949, ο ίδιος είχε εκτενές άρθρο ανάλογου περιεχομένου στο «Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας» (ΔΦΝ).

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ «ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ» ΒΡΕΤΑΝΟΙ ΟΡΚΩΤΟΙ ΛΟΓΙΣΤΕΣ ΚΑΙ Ο LESLIE A. MATTINGLY

«Διά του άρθρου 17 του Ν.Δ. 3329/1955 [περί συστάσεως Σώματος Ορκωτών Λο-

γιστών], παράγρ. 1, Ελληνική Κυβέρνησις προέβλεψε την παραμονήν εις την υπηρεσίαν δύο Βρεταννών Ο.Λ. υπηρετησάντων εν τη χώρα δυνάμει της κυρωθείσης διά του Ν.Δ. 2181/1952 συμβάσεως, επί χρονικόν διάστημα μέχρι δύο ετών από της λήξεως ταύτης ίνα χρησιμοποιηθώσιν, ο μιν εις ως μέλος του Ε.Σ. του Σ.Ο.Λ., ο δ' έτερος ως Σύμβουλος παρ' αυτώ... Καθήκοντα «τεχνικού συμβούλου» ασκήσαν εκ περιτροπής οι Βρετανοί Ορκωτοί Λογιστές: R. B. Y. Castle, F. G. Parr, B. P. Preston, G. B. Bunker, L. Phillipson, L. A. Mattingly και J. C. Rivaz» (Εν Αθήναις τη 20ή Ιουνίου 1966,

Ιωάν. Μ. Καμπαλούρης, Ορκωτός Λογιστής)

Η «ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ» ΤΟΥ LESLIE A. MATTINGLY

Ο Leslie A. Mattingly, υπήρξε συγγραφέας του βιβλίου «Ελεγκτική» (έκδοση «Οικονομικής και Λογιστικής Εγκυκλοπαίδειας», Αθήνα 1963), στο οποίο περιέλαβε κυρίως την υπ' αυτού προπαρασκευασθείσα ύλη για την εργασία των μελών του Σώματος Ορκωτών Λογιστών (ΣΟΛ), αλλά ήταν και ο στυλοβάτης της δημιουργίας του Ελεγκτικού Επαγγέλματος στην Ελλάδα Στο βιογραφικό του («Οικονομική και Λογιστική

Εγκυκλοπαίδεια») αναφέρονται τα εξής:

«Ειδικότης: Ορκωτός Λογιστής (1951) Διεθνούς Λογιστικής Εταιρείας. Έτος γεννήσεως: 1927. Εθνικότης: Βρετανική.

Επαγγελματική σταδιοδρομία:

1. Dunn, Wylie & Co., Chartered Accountants. Καθήκοντα: Επαγγελματική λογιστική και ελεγκτική, κυρίως εμπορικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων. Θέσις: Προϊστάμενος ελεγκτής, έτη 7 ½

2. USOM to Greece (Αμερικανική αποστολή). Αμερικανική πρεσβεία, Αθήναι.

Καθήκοντα: Εκθέσεις περί της χρησιμοποίησεως της αμερικανικής προς την Ελλάδα οικονομικής βοήθειας. Έρευναι επί δανείου προς βιομηχανίας.

3. Υπηρεσία Μηχανικής Καλλιέργειας (Υπουργείο Γεωργίας, Αθήναι). Καθήκοντα: Εκτέλεσις εργασιών πρότυπου κόστους, προϋπολογιστικός έλεγχος, μηχανοποίησης της στατιστικής υπηρεσίας και γενικώς αναδιοργάνωσης όλων των λογιστικών εργασιών των 30 κλάδων της υπηρεσίας καθ' άπασαν την Ελλάδα.

4. United Nations Relief and Works Agency (Υπηρεσία Αρωγής και Έργων των Ηνωμένων Εθνών), Maison Unesco, Beirut, Lebanon. Καθήκοντα: α) Ελεγκτικός επόπτης, β) Στέλεχος λογιστικού ελέγχου, γ) Στέλεχος περιφερειακών χρηματοπιστωτικών εργασιών.

5. Σώμα Ορκωτών Λογιστών, Αθήναι. Θέσις: Τεχνικός σύμβουλος.

Το βιβλίο «Ελεγκτική» αποτέλεσε σταθμό στην ιστορία της Ελεγκτικής στην Ελλάδα, αλλά και σημαντικό βοήθημα και σε πλήθος λογιστών και συμβούλων.

«Η εργασία, εντελώς πρωτότυπος, προελθούσα από τα πλαίσια δραστηριότητος του παρ' ημίν Σώματος Ορκωτών Λογιστών, εκτός του ότι αποτελεί έξοχον εργαλείον παντός ασχολουμένου με οιαδήποτε μορφήν ελέγχου, περαιτέρω αποτελεί ένα χρησιμώτατον βοήθημα δια πάντα λογιστήν, διαχειριστήν ή οργανωτήν οιασδήποτε οικονομικής μονάδος, διότι ο γνωρίζων τον τρόπον διεξαγωγής και τους παρά τούτον καλυπτόμενους τομείς, δύναται ευχερώς ν' αναθεωρήση ή να εφαρμόση υγιείς τοι-

άυτας επί νεοϊδρυομένων ή αναδιοργανομένων επιχειρήσεων...» (Δημοσίευση στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» 16-5-1963).

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Το βιβλίο (279 σελίδες) περιλαμβάνει και πραγματεύεται με μεθοδικότητα την πρακτική εφαρμογή του ελέγχου επί των εμπορικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων, κατά τας παραδεδεγμένας και εφαρμοζόμενας αρχάς, τόσον υπό του Σώματος Ορκωτών Λογιστών, όσον και υπό του εν Μ. Βρετανία τοιούτου.

Στα 25 κεφάλαιά του εξαντλούνται όλα τα αντικείμενα ελέγχου, εμπορικής ή βιομηχανικής επιχειρήσεως. Για κάθε περίπτωση υπάρχουν παραδείγματα των ελεγκτικών διαδικασιών οι οποίες πρέπει να εφαρμοσθούν.

Τέλος, παρατίθενται πολυάριθμα υποδείγματα, φύλλων εργασίας, επιστολών, εκθέσεων, «ερωτηματολόγια», δια την εκτίμηση της αξιοπιστίας των τηρουμένων βιβλίων και στοιχείων και πολύ αναλυτικά προγράμματα των ακολουθητέων ελεγκτικών διαδικασιών.

Από τον πίνακα περιεχομένων μπορούμε να προσδιορίσουμε το πλαίσιο και τη διαδικασία του ελεγκτικού έργου στην Ελλάδα στη δεκαετία του 1960, αλλά και στις επόμενες δεκαετίες:

1. Εισαγωγή εις την ελεγκτικήν
2. Αρχαί ελεγκτικής
3. Προκαταρκτικά του ελέγχου και εσωτερικός έλεγχος
4. Η διαδικασία του ελέγχου και αι μέθοδοι αυτού
5. Ημερολόγιο - γενικόν καθολικόν και δημοσιευμένοι λογαριασμοί
6. Ταμείον
7. Τραπεζικά συναλλαγά
8. Γραμμάτια εισπρακτέα
9. Λογαριασμοί εισπρακτέοι (χρεώσται)
10. Επενδύσεις βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι
11. Προπληρωμαί εξόδων, προκαταβολαί εις προμηθευτάς, διάφοροι εγγυήσεις, παρόβολα
12. Έλεγχος αποθεμάτων

13. Πάγιον ενεργητικών και αποσβέσεις

14. Άυλον ενεργητικών

15. Λογαριασμοί πληρωτέοι - γραμμάτια πληρωτέα - οφειλαί εκ δεδουλευμένων δαπανών

16. Δάνεια βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα

17. Καθαρά περιουσία

18. Το κόστος πωλήσεων

19. Πωλήσεις

20. Λογαριασμός αποτελεσμάτων

21. Μισθοδοτικά καταστάσεις

22. Ασφάλεια

23. Φόροι

24. Ενδεχόμεναι υποχρεώσεις και υποχρεώσεις διά πάγια στοιχεία

25. Σχέδιον αρχών εκθέσεως ελέγχου

Στο βιβλίο γίνεται επίσης αναφορά και στα «Standards Ελεγκτικής»: «Αντικειμενικός σκοπός του ελέγχου τυγχάνει η εξέτασις των λογιστικών βιβλίων και των στοιχείων, εφ' ων στηρίζονται αι εν τοις λόγω βιβλίοις εγγραφαι, ως και η διευρεύνησις και ο δειγματοληπτικός έλεγχος μέχρι σημείου επιτρέποντος εις τον ελεγκτήν να εκφράση έγκυρον γνώμην, προς τους εκλέξαντας αυτόν ως ελεγκτήν, επί των λογιστικών καταστάσεων, των συντασσομένων βάσει των βιβλίων τούτων... Εν τη εκτελέσει του ελέγχου, ο ελεγκτής δεν ενεργεί λεπτομερή εξέτασιν μιας εκάστης συναλλαγής της ελεγχομένης επιχειρήσεως.

Η έκτασις του ελέγχου καθορίζεται υπό του ελεγκτού κατά την επαγγελματικήν αυτού κρίσιν.

Σκοπός των ελεγκτικών «standards» είναι η καθιέρωσις βασικών αρχών, βάσει των οποίων καθορίζεται η μορφή και η έκτασις της επαληθεύσεως, της επιτυγχανομένης διά των ελεγκτικών διαδικασιών και η ομοιομορφία, κατά τρόπον γενικώς καταληπτόν τόσον της ελεγκτικής εργασίας, όσον και της ευθύνης του ελεγκτού.

Εις την Αγγλίαν δεν εγένετο εισέτι η κωδικοποίησης των «standards» της ελεγκτικής, πλην όμως ταύτα δύνανται να ανευρεθούν εις σειράν Νόμων και δικαστικών αποφάσεων της τελευταίας εκατονταετίας.

"ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ,"

ΥΠΟ L. MATTINGLY
ΒΡΕΤΑΝΝΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΛΟΓΙΣΤΟΥ

Προσφάτως εκυκλοφόρησε το ανωτέρω βιβλίο, εκδόσεως της «Οικονομικής και Λογιστικής Έγκυκλοπαίδειας», συγγραφέν του Βρεττανού Ορκωτού Λογιστή και Τεχνικού Συμβούλου του ήμιν Σώματος Ορκωτών Λογιστών κ. LESLIE MATTINGLY. Τό λίσαν αξιόλογον ταύτο βιβλίο περιλαμβάνει και πραγμα- τεύεται μέ μεθοδικότητα τήν πρακτικήν εφαρμογήν του ελέγχου επί των εμπορικῶν καί βιομηχανικῶν επιχειρήσεων, κατά τας πα- ραδεδεγμένας καί εφαρμοζόμενας αρχάς, τῶσαν ὑπό του παρ' ή- μιν Σώματος Ορκωτών Λογιστῶν, ὅσον καί ὑπό του ἐν Μ. Βρε- τανίᾳ τοιούτου.

Διά τῶν 25 αὐτοῦ Κεφαλαίων ἐξαντλοῦνται πάντες οἱ τομεῖς, οἵτινες δύνανται ν' ἀποτελέσουν ἀντικείμενον ἐλέγχου εμπορικῆς ἢ βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως (κατά λογικὴν ἐπέκτασιν καὶ ὅλων οἰκονομικῶν μονάδων, ὡς λ.χ. ἀσφαλιστικῶν ταμείων κλπ.)

Εἰς ἐκάστην περίπτωσιν παρέχονται διὰ παραδειγμάτων αἱ ἐ- λεγκτικαὶ διαδικασίαι, αἱ ὁποῖαι δέον νά εφαρμοσθοῦν ὑπό του ἐλεγ- κτοῦ. Τέλος, παρατιθενται πολυάριθμα ὑποδείγματα τῶν ὑπὸ τῶν ἐ- λεγκτῶν συντασσόμενων φύλλων ἐργασίας, ἐπιστολῶν, ἐκθέσεων κλπ. ἐρωτηματολογίων, διὰ τήν ἐκτίμησιν ὑπὸ του ἐλεγκτοῦ τῆς ἀ- εριστίας τῶν ὑπὸ τῆς ἐλεγχόμενης ἐπιχειρήσεως τηρουμένων δι- θύων καὶ στοιχείων, ὡς λίσαν ἀναλυτικὰ προγράμματα τῶν ἀκολουθη- τῶν ἐλεγκτικῶν διαδικασιῶν, ἐντελῶς πρωτότυπος, προεβούσα ἀπὸ τῆς πλαισίου δραστηριότητος του παρ' ήμιν Σώματος Ορκωτῶν Λογιστῶν, ὅτι ἀποτελεῖ ἕξοχον ἐργαλεῖον παντός ἀσχολουμένου μέ ἐλέγχου, περαιτέρω ἀποτελεῖ καὶ ἕνα χρησιμώ- λογιστῆν, διαχειριστὴν ἢ ὀργανωτὴν τῶν ὁργανωτῶν οἰασ- τῶν ἐπιστημόνων ἐλεγκτῶν, ὡς ὅπως ὁ γνωρίζων τὸν τρόπον διεξαγω- γανουμένων ἐλεγκτικῶν ἐργασιῶν δύναται εὐχερῶς ν' ἀναδιορ-

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ «ΕΚΘΕΣΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ» (ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ), ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

«Πιστοποιητικόν ελέγχου ορκωτών λογιστών

Προς τους κ.κ. Μετόχους της Α.Ε...

Ηλέξαμεν τον ανωτέρω Ισολογισμόν της Α.Ε... της 31ης Δεκεμβρίου 196..., ως και τα αποτελέσματα εκ των εργασιών αυτής τα προκύψαντα κατά την λήξασαν την 31ην Δεκεμβρίου 196... εταιρικήν χρήσιν.

Κατά τον διενεργηθέντα έλεγχον εφηρμόσθησαν αι διατάξεις του άρθρου 37 του Ν. 2190 ως τούτο ετροποποιήθη διά του Ν.Δ/τος 4237/1962 και αι κατά την ημετέραν κρίσιν προσήκουσαι ελεγκτικά διαδικασίαι εν τω πλαισίω των υπό του Σ.Ο.Λ. ακολουθουμένων αρχών ελεγκτικής.

Ετηρήθησαν τα υπό της κειμένης νομοθεσίας προβλεπόμενα βιβλία και στοιχεία άτίνα ετέθησαν εις την διάθεσίν μας διά την διενέργειαν του ελέγχου και παρεσχέθησαν ήμίν αι πληροφορίαι και επεξηγήσεις, τας οποίας εζητήσαμεν, ελάβομεν δε γνώσιν πλήρους απολογισμού των εργασιών των υποκαταστημάτων της Εταιρείας.

Εν τοις βιβλίοις τηρείται κανονικώς λογ/μός κόστους παραγωγής και δεν επήλθε τροποποιήσις εις την μέθοδον απογραφής εν σχέσει προς την προηγούμενην χρήσιν.

Οι ανωτέρω Ισολογισμός και λογ/μός αποτελεσμάτων χρήσεως προκύπτουν εκ των ως άνω βιβλίων και στοιχείων, απεικονίζουν δε, βάσει των κειμένων διατάξεων και παραδεδεγμένων λογιστικών αρχών ομοιομόρφων προς τας της προηγούμενης χρήσεως, την οικονομικήν κατάστασιν της υμετέρας Εταιρείας, ως είχαν αύτη κατά την 31ην Δεκεμβρίου 196.... ως και τα αποτελέσματα, τα προκύψαντα κατά την λήξασαν την ημερομηνίαν ταύτην χρήσιν.

Εν Αθήναις τη ... 196...
Οι Ορκωτοί Λογισταί
(υπογραφαί)»

Ούτω, ο Βρετανός Λογιστής έχει εις την διάθεσίν του πολυτιμοτάτην πηγήν υλικού, ήτις στηρίζεται εις τον νόμον και ήτις τω χρησιμεύει διά την καθοδήγησίν του εις τας βασικάς αρχάς της τεχνικής του ελέγχου.

Εις τας Ηνωμένας Πολιτείας υφίσταται κώδις «standards» ελεγκτικής υπό τον τίτλον «standards Ελεγκτικής Γενικώς Παραδεδεγμένα» δημοσιευθείς παρά του Αμερικανικού Ινστιτούτου Αναγνωρισμένων Δημοσίως Λογιστών (American Institute Of Certified Public Accountants). Συνεπώς όταν ο ελεγκτής δήλοι εν τη εκθέσει του, ότι διενήργησε τον έλεγχον, συμφώνως προς τα εν λόγω «standards» εννοεί τα:

- Βασικά standards (προσωπικά προσόντα, αμερόλητος στάσις, επιδεξιότης και επιμέλεια).
- Standards καλής εκτελέσεως (προγραμματισμός εργασίας, ελεγκτική εργασία).
- Standards εκθέσεων (βασικά αρχαί διέπουσαι τας εκθέσεις, εφαρμογή των διεπουσών τας εκθέσεις αρχών).

Εταιρικά νέα





ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Στο 6ο Taxation Law Forum, που οργανώθηκε για έκτη συνεχή χρονιά από την Palladian Conferences στην Αθήνα, την Τρίτη 8 Οκτωβρίου, συμμετείχε η ΕΥ.

Ο κ. Στέφανος Μήτσιος, επικεφαλής του Τμήματος Φορολογικών Συμβουλευτικών Υπηρεσιών της ΕΥ Ελλάδος, ήταν κεντρικός ομιλητής, ενώ μίλησε επίσης και ο κ. Ιωάννης Γουλιάς, Partner, Φορολογικές Υπηρεσίες της ΕΥ.

Η θεματολογία του συνεδρίου κινήθηκε σε τρεις βασικούς άξονες: «Φορολογία και ανάπτυξη», «Φορολογία και τεχνολογία» και «Ασφάλεια δικαίου και φορολογία». Μεταξύ άλλων, μίλησαν ο κ. Απόστολος Βεσυρόπουλος, υφυπουργός Οικονομικών, Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας, ο κ. Γεώργιος Πιτσιλής, διοικητής της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), και ο κ. Γιώργος Μυλωνογιάννης, σύμβουλος του πρωθυπουργού για φορολογικά θέματα.

Κατά την ομιλία του, ο κ. Στέφανος Μήτσιος αναφέρθηκε σε μια σειρά πρόσφατων εξελίξεων στο πεδίο της φορολογίας που εμπεδώνουν την εμπιστοσύνη μεταξύ φορολογικής διοίκησης και φορολογου-

μένων, πολλές από τις οποίες προέρχονται από τη νομολογία των Διοικητικών Δικαστηρίων και του Συμβουλίου της Επικρατείας. «Οι αποφάσεις αυτές αντιμετωπίζονται από τον επιχειρηματικό και φορολογικό κόσμο με μεγάλο ενθουσιασμό», τόνισε ο κ. Μήτσιος. Ως χαρακτηριστικά παραδείγματα ανέφερε μεταξύ άλλων:

→ την καθιέρωση του κανόνα της πενταετούς παραγραφής, χωρίς συνεχείς παρατάσεις, καθώς και την παραγραφή χρήσεων για τις οποίες υπάρχει «καθαρό πιστοποιητικό»,

→ την απόφαση για μείωση της φορολογικής βάσης σε ό,τι αφορά τον ΦΠΑ σε περίπτωση «κουρέματος» της απαίτησης του υπόχρεου λόγω υπαγωγής του πελάτη του σε πτωχευτικό καθεστώς,

→ τον χαρακτηρισμό της εισφοράς αλληλεγγύης ως «τακτικού», συνήθους φόρου, και κατ' επέκταση την υπαγωγή του στο πεδίο εφαρμογής των συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας.

Ο κ. Μήτσιος κατέθεσε και μια σειρά προτάσεων ενόψει της αναμενόμενης αναμόρφωσης του φορολογικού πλαισίου. Συγκεκριμένα, πέραν της μείωσης των φορολογικών συντελεστών, πρότεινε:

→ τον εξορθολογισμό των επιβαρύνσεων των μισθωτών,

→ τη θέσπιση κινήτρων (non-dom) για την εγκατάσταση στην Ελλάδα κατοίκων αλλοδαπής,

Εταιρικά νέα



→ τη φορολογική έκπτωση νοητού εξόδου επί του μετοχικού κεφαλαίου,

→ την απαλλαγή ή αναβολή φορολόγησης των κερδών που αποκτώνται από νομικά πρόσωπα που προκύπτουν από μεταβίβαση συμμετοχών, υπό προϋποθέσεις,

→ την ειδική αντιμετώπιση των επισφαλειών στην παροχή υπηρεσιών προς ιδιώτες,

- την κατάργηση του δημοτικού και αντιναπτυξιακού ειδικού φόρου ακινήτων 15%,

→ την ενεργοποίηση των έμμεσων τεχνικών ελέγχων,

→ την αυστηροποίηση των ποινών σε ειδικές περιπτώσεις φοροδιαφυγής,

→ την αποδοχή και αξιοποίηση της 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης.

«Η ελληνική πραγματικότητα καταδεικνύει πλέον σαφώς ότι η φορολογική πολιτική οφείλει να επανασχεδιαστεί με γνώμονα τον συνεπή φορολογούμενο», κατέληξε ο κ. Μήτσιος.

Στον ρόλο της τεχνολογίας στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και, κατ'επέκταση, τη μείωση της υπερφορολόγησης και της δυσανάλογης κατανομής του φορολογικού βάρους, αναφέρθηκε ο κ. Ιωάννης Γουλιάς. Όπως χαρακτηριστικά είπε, «ένα από τα κίνητρα της παραοικονομίας

αποτελεί ο περιορισμένος βαθμός δυσκολίας πραγματοποίησης δραστηριοτήτων εκτός πλαισίου και ο χαμηλός κίνδυνος ανίχνευσης τέτοιας παράνομης δραστηριότητας από τις αρχές. Η τεχνολογία, εφόσον χρησιμοποιηθεί σωστά, μπορεί να είναι το όπλο για την καταπολέμηση της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής».

Όπως εξήγησε ο κ. Γουλιάς, η μετάβαση των φορολογικών διοικήσεων στην ψηφιακή εποχή γίνεται σε πέντε βασικά στάδια.

→ Δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής όλων των φορολογικών δηλώσεων: e-file.

→ Καθιέρωση ηλεκτρονικής τιμολόγησης και υποβολής στη φορολογική διοίκηση των λογιστικών βιβλίων: e-accounting.

→ Διασταύρωση πληροφοριών: e-match.

→ Διενέργεια ηλεκτρονικών ελέγχων: e-audit.

→ Καταλογισμός φόρων χωρίς την ανάγκη υποβολής φορολογικών δηλώσεων από τον φορολογούμενο: e-assess.

Ο κ. Γουλιάς αναφέρθηκε αναλυτικά στην πρόοδο που έχουν επιτελέσει άλλες χώρες ως προς τη μετάβαση στην ψηφιακή εποχή και το θετικό αντίκτυπο στην εισπραξιμότητα των φόρων. Επίσης, παρουσίασε στοιχεία σχετικά με την εφαρμογή της ηλεκτρονικής τιμολόγησης και της διαβίβασης δεδομένων στη φορολογι-

κή διοίκηση σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως αυτά προκύπτουν από παγκόσμια μελέτη της ΕΥ. Μίλησε, τέλος, για τα επόμενα βήματα που προγραμματίζονται στην Ελλάδα, και ειδικότερα με την ενεργοποίηση των ηλεκτρονικών βιβλίων μέσω της πλατφόρμας MyDATA και για τα προβλήματα που ενδέχεται να παρουσιαστούν κατά τη μεταβατική περίοδο.

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ ΔΕΛΟΙΤΤΕ ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Μια σημαντική επένδυση που υποστηρίζει την επιχειρηματικότητα στην Κρήτη και δίνει σημαντικές ευκαιρίες στους νέους του νησιού εγκαινίασε η Deloitte.

Η Deloitte Ελλάδος, με γραφεία σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ξεκίνησε επίσημα την έναρξη της λειτουργίας του νέου γραφείου της στην Κρήτη στις αρχές Σεπτεμβρίου 2019, στην περιοχή του Ηρακλείου, διευρύνοντας την παρουσία της στην ελληνι-



κή αγορά. Με τη συγκεκριμένη κίνηση, η Deloitte Ελλάδος στηρίζει έμπρακτα την επιχειρηματική κοινότητα της Κρήτης και στοχεύει να επενδύσει σε ανθρώπους που θα μπορούν να βοηθήσουν στην περαιτέρω ανάπτυξη των επιχειρήσεων του νησιού.

Το νέο γραφείο της εταιρείας στο Ηράκλειο θα παρέχει όλες τις υπηρεσίες του παγκόσμιου δικτύου της Deloitte. Πιο συγκεκριμένα, εξειδικευμένοι επαγγελματίες σύμβουλοι της Deloitte θα προσφέρουν λογιστικές, φορολογικές, νομικές, ελεγκτικές, χρηματοοικονομικές άλλες συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Η Deloitte θα παρέχει την κατάλληλη υποστήριξη που χρειάζονται οι επιχειρήσεις στη Κρήτη, οι οποίες βρίσκονται σε πορεία ανάκαμψης τα τελευταία χρόνια. Επίσης, επιθυμεί να επενδύσει στους νέους της Κρήτης και να τους δώσει ευκαιρίες επαγγελματικής εκπαίδευσης, ανάπτυξης και σταδιοδρομίας στην μεγαλύτερη συμβουλευτική εταιρεία παγκοσμίως.

Ο CEO της Deloitte κ. Δημήτρης Κουτσόπουλος, δήλωσε: «Είμαστε πολύ περήφανοι για την παρουσία μας στην Κρήτη. Η Κρήτη αποτελεί κόμβο επιχειρηματικότητας και τεχνογνωσίας, καθώς και πηγή αξιόλογου ανθρώπινου δυναμικού και μπορεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την ευρύτερη

περιοχή. Στόχος μας είναι η ουσιαστική συμβολή μας στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων του νησιού, αλλά και η επένδυση στους ανθρώπους του».

ONLINE ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ BENCHMARKING ΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η KPMG λανσάρει το KPMG Family Business Dynamics Assessment, ένα καινοτόμο εργαλείο online αξιολόγησης των δυναμικών των οικογενειακών επιχειρήσεων. Το εργαλείο αυτό δίνει στις οικογενειακές επιχειρήσεις τη δυνατότητα να αξιολογήσουν τις στρατηγικές τους προτεραιότητες και τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα και να συγκρίνουν τις «επιδόσεις» τους με αυτές άλλων οι-

κογενειακών επιχειρήσεων, ανά κλάδο και ανά γεωγραφική αγορά, παγκοσμίως. Η πρόσβαση στο KPMG Family Business Dynamics Assessment είναι δωρεάν και η εγγραφή σε αυτό διέπεται από καθεστώς πλήρους εμπιστευτικότητας.

«Η πολυετής μας εμπειρία στο πεδίο των οικογενειακών επιχειρήσεων και οι εκτεταμένες συζητήσεις μας με μέλη επιφανών επιχειρηματικών οικογενειών στην Ελλάδα επιβεβαιώνουν καθημερινά ότι κάθε οικογενειακή επιχείρηση είναι ξεχωριστή και απαιτεί διαφορετική προσέγγιση. Το KPMG Family Business Dynamics Assessment είναι σχεδιασμένο πάνω στη διεθνή τεχνογνωσία της KPMG και στην εξειδικευμένη μεθοδολογία της για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στις οικογενειακές επιχειρήσεις· είναι ένα πολύτιμο παγκόσμιο εργαλείο για να προσδιορίσει η κάθε επιχείρηση ξεχωριστά τις περιοχές που χρήζουν περαιτέρω ενίσχυσης και επένδυσης, με βάση τις στρατηγικές προτεραιότητες που έχουν τεθεί από τους ίδιους τους άμεσα ενδιαφερόμενους. Επίσης, το KPMG Family Business Dynamics Assessment είναι ανεκτίμητο όσον αφορά τη δυνατότητα να εντοπισθούν σε ένα δομημένο και ασφαλές πλαίσιο τυχόν διαφορετικές απόψεις για

Εταιρικά νέα



τις στρατηγικές προτεραιότητες και τις δυνατότητες της επιχείρησης ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας που συμμετέχουν· η πείρα μάς έχει δείξει ότι οι μη εντοπισμένες διαφορές αποτελούν τον σημαντικότερο ίσως κίνδυνο για την ευημερία των οικογενειακών επιχειρήσεων», δηλώνει ο Βαγγέλης Αποστολάκης, αντιπρόεδρος της KPMG.

Μέσα από τη συμπλήρωση online ερωτηματολογίων, τα μέλη των οικογενειακών επιχειρήσεων έχουν τη δυνατότητα να διαπιστώσουν, εύκολα και γρήγορα, τη σημασία που αποδίδουν στους έξι κύριους τομείς που αποτελούν τις δυναμικές μιας οικογενειακής επιχείρησης –διαδοχή, διακυβέρνηση, ανάπτυξη, ρίσκο, περιουσία και άνθρωποι– και να αυτοαξιολογήσουν τις επιδόσεις της επιχείρησής τους στους τομείς αυτούς. Με την ολοκλήρωση του ερωτηματολογίου, ο χρήστης παραλαμβάνει μέσω email τη δική του ατομική αναφορά, η οποία προσδιορίζει, μεταξύ άλλων, τους τομείς όπου η επιχείρηση πρέπει να δώσει βαρύτητα για την μελλοντική της ευημερία και όπου χρειάζεται να βελτιώσει τις επιδόσεις της, ανάλογα και με την πολυπλοκότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Ο χρήστης έχει επίσης την ευκαιρία να συγκρίνει τα αποτελέ-

σματά του με αυτά άλλων οικογενειακών επιχειρήσεων, επιλέγοντας ως κριτήρια σύγκρισης τη δραστηριοποίηση στον ίδιο κλάδο σε παγκόσμιο επίπεδο, στην ίδια χώρα ή βάσει της γενιάς που ηγείται της επιχείρησης. Το ερωτηματολόγιο μπορεί να απαντηθεί από διαφορετικά μέλη μιας οικογενειακής επιχείρησης, ενώ μπορεί να προσκληθούν και επιλεγμένα στελέχη της επιχείρησης να καταθέσουν τις απόψεις τους, με ξεχωριστό λογαριασμό χρήστη για τον καθένα.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΥΒΕΡΝΟΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ DELOITTE

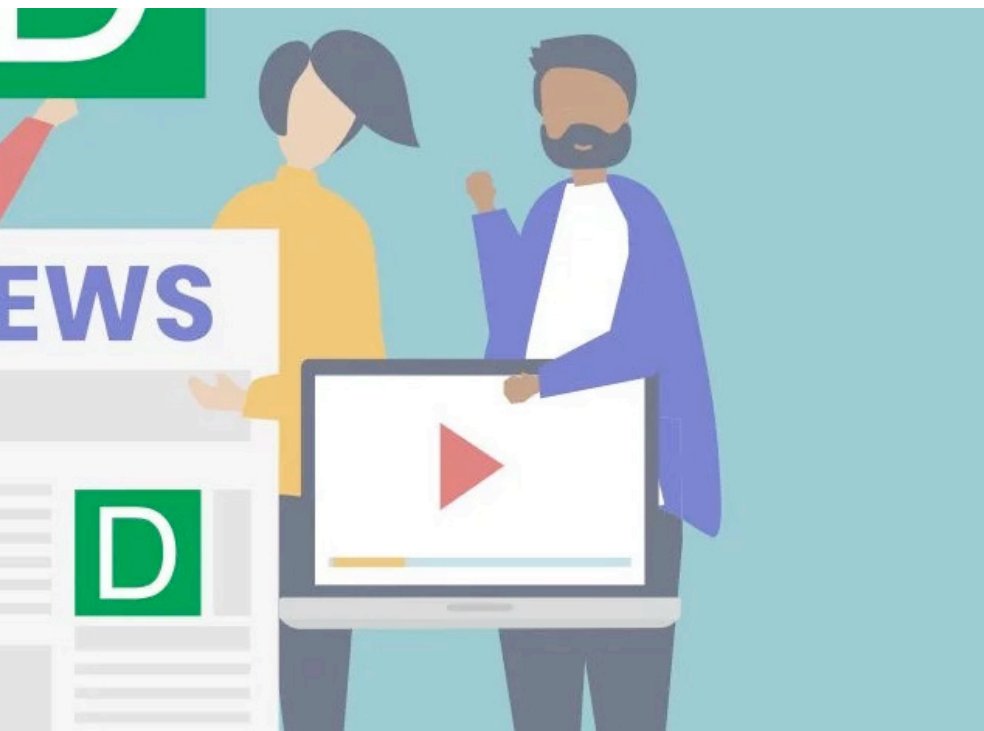
Ως ηγέτη στον τομέα παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών κυβερνοασφάλειας παγκοσμίως αναγνώρισε την Deloitte η Forrester, ανεξάρτητη εταιρεία ερευνών.

Στην έρευνα «The Forrester Wave: Global Cybersecurity Consulting Providers, Q2 2019», η Deloitte ανακηρύχθηκε ως κορυφαία εταιρεία παροχής υπηρεσιών, για τη στρατηγική και την παρουσία της στην αγορά.

Η φετινή διάκριση της Deloitte αποτελεί ακόμη μία επιβράβευση του υψηλού επιπέδου των υπηρεσιών της στον τομέα του κυβερνοχώρου. Επιπλέον, σύμφωνα με τις Gartner και Forrester, αναγνωρίζεται ως ηγέτιδα στον κλάδο των υπηρεσιών Security Consulting και Cyber Incident, αντίστοιχα.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Χρήστος Βιδάκης, Risk Advisory Partner της Deloitte Ελλάδος, «είμαστε υπερήφανοι για μία ακόμα διεθνή διάκριση, που αποδεικνύει την αφοσίωσή μας στην παροχή βέλτιστων πρακτικών, ολιστικών, εξειδικευμένων και λειτουργικών λύσεων κυβερνοασφάλειας. Έχουμε ηγηθεί στην εξέλιξη της διαχείρισης των κινδύνων του κυβερνοχώρου από τη συμμόρφωση στην ανθεκτικότητα, στην πολυπλοκότητα. Συνεχίζουμε με τους ίδιους ρυθμούς, ανεβάζοντας κάθε χρόνο τον πήχη ψηλότερα, παρέχοντας καινοτόμες και προστιθέμενης αξίας υπηρεσίες τους πελάτες μας».

Η αξιολόγηση της Forrester βασίστηκε



σε 23 κριτήρια, βάσει των οποίων ξεχώρισε τους 14 κορυφαίους παρόχους. Η συγκεκριμένη αναφορά παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο ο κάθε πάροχος αξιολογεί και βοηθά τους επαγγελματίες στον τομέα της ασφάλειας και του κινδύνου, ώστε να κάνουν τις καλύτερες επιλογές βάσει των εξατομικευμένων αναγκών τους.

Επιπλέον, η εν λόγω αξιολόγηση αναφέρει ότι «οι εταιρείες οι οποίες μπορούν να συνδυάσουν τις συμβουλευτικές υπηρεσίες με επαναλαμβανόμενα μοντέλα εσόδων, που περιλαμβάνουν τεχνολογίες cloud, SaaS και προσέγγιση βασισμένη σε πλατφόρμα, καταφέρνουν να επιτύχουν αισθητά υψηλότερα επίπεδα ικανοποίησης πελατών και διατήρησης κερδοφορίας».

Η Deborah Golden, US Risk & Financial Advisory Cyber Risk leader της Deloitte, δήλωσε σχετικά: «Στην εποχή του ψηφιακού μετασχηματισμού, ο οποίος αποτελεί τον καταλύτη της αλλαγής, κατανοούμε όλο και περισσότερο ότι ο κυβερνοχώρος δεν έχει γεωγραφικά όρια. Είναι μέρος της επιχείρησης, της τεχνολογίας και του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι επικοινωνούν και παρέχουν υπηρεσίες. Εξαιτίας αυτής της δυναμικής, τα στελέχη θα επανεξετάζουν διαρκώς και θα επαναπροσδιορίζουν τις προτεραιότητες σε επίπεδο

στρατηγικής, ικανοτήτων και ταλέντου σε θέματα ασφάλειας του οργανισμού, παρακολουθώντας παράλληλα το μεταβαλλόμενο τοπίο απειλών που δημιουργείται από τις νέες καινοτομίες και τις σχέσεις με τρίτα μέρη. Η πρακτικές της Deloitte υποστηρίζουν τους πελάτες με στόχο την ωρίμανση των επιχειρηματικών υπηρεσιών τους, ενσωματώνοντας ευέλικτες προσεγγίσεις στον κυβερνοχώρο με στόχο την επίτευξη βιώσιμων αναπτυξιακών αποτελεσμάτων αιχμής, στο διαρκώς μεταβαλλόμενο οικοσύστημα δραστηριοποίησής τους».

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ FORRESTER

Είναι σημαντικό ότι η Deloitte αξιοποιεί το μέγεθος, την κλίμακα και την καινοτομία της προκειμένου να ικανοποιήσει τους πελάτες της. Η προσήλωση σε μεγάλους στόχους θεωρείται είδος στρατηγικής και η Deloitte χρησιμοποιεί όλους τους διαθέσιμους πόρους της για την ισχυροποίηση της στην αγορά υπηρεσιών κυβερνοασφάλειας.

Βάσει της αξιολόγησης, οι εταιρείες ξεχωρίζουν την Deloitte έναντι του ανταγωνισμού για το πολυδιάστατο χαρτοφυλάκιο υπηρεσιών της, την εξειδίκευση των

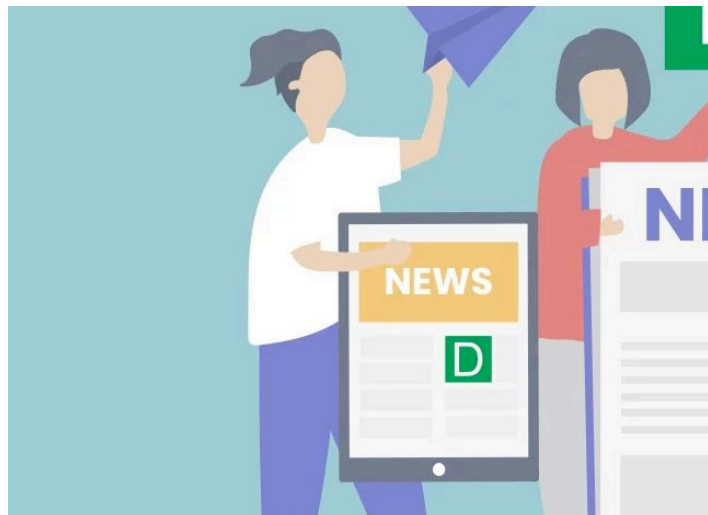
στελεχών της, αλλά και την ουσιαστική ενασχόληση της διοίκησης με κάθε έργο.

Η ΕΥ ΕΠΕΚΤΕΙΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΖΕΙ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μετά από 20 και πλέον χρόνια παρουσίας στην πόλη και στη Βόρεια Ελλάδα γενικότερα, η ΕΥ αναπτύσσει τα γραφεία και το ανθρώπινο δυναμικό της

Στηρίζοντας τις επιχειρήσεις σε όλη την Ελλάδα, η ΕΥ Ελλάδος επενδύει και επεκτείνει τα γραφεία της στη Θεσσαλονίκη, στο πλαίσιο του οράματός της για την οικοδόμηση ενός καλύτερου εργασιακού κόσμου.

Έπειτα από περισσότερα από 20 χρόνια επιτυχημένης παρουσίας στη Θεσσαλονίκη και αναγνωρίζοντας τη σημασία της



πόλης ως επιχειρηματικού κέντρου, η ΕΥ επεκτείνεται και εκσυγχρονίζει τα γραφεία της, προσλαμβάνοντας, παράλληλα, νέα στελέχη και παρέχοντας ευκαιρίες σταδιοδρομίας σε νέους επιστήμονες της Βόρειας Ελλάδας. Πλέον, τα γραφεία της, στο κέντρο της πόλης, διαθέτουν εκσυγχρονισμένες εγκαταστάσεις, υποστηρίζοντας την παροχή όλου του εύρους των υπηρεσιών της ΕΥ (Ελεγκτικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Διασφάλισης, Φορολογικές Υπηρεσίες, Υπηρεσίες Χρηματοοικονομικών Συμβουλών και Υποστήριξης Συναλλαγών, Συμβουλευτικές Υπηρεσίες), με την παράλληλη υποστήριξη του παγκόσμιου δικτύου της εταιρείας.

Ο κ. Παναγιώτης Παπάζογλου, διευθύνων σύμβουλος της ΕΥ Ελλάδος, δηλώνει: «Ανέκαθεν, η Θεσσαλονίκη για εμάς, στην ΕΥ, αποτελούσε υψηλή προτεραιότητα, καθώς είναι η "γενέτειρα" πολλών και σημαντικών ελληνικών επιχειρήσεων, αλλά και μια πηγή νέων ταλέντων, ανθρώπων με αξιόλογες δεξιότητες και γνώσεις. Θα συνεχίσουμε να επενδύουμε στη Θεσσαλονίκη και στη Βόρεια Ελλάδα, για να μετατρέψουμε το γραφείο μας σε ένα κέντρο καινοτομίας και παροχής υψηλού επιπέδου υπηρεσιών, το οποίο θα παρέχει άριστη εξυπηρέτηση στους πελάτες μας και σημαντικές ευκαιρίες σταδιοδρομίας

σε νέους επιστήμονες».

Ο κ. Κωνσταντίνος Κατσαγάννης, Associate Partner στο τμήμα Διασφάλισης της ΕΥ Ελλάδος και επικεφαλής του γραφείου της ΕΥ στη Θεσσαλονίκη, τόνισε: «Είναι μεγάλη χαρά για εμάς, να βλέπουμε την ομάδα μας να μεγαλώνει διαρκώς και να ενισχύεται περαιτέρω με νέους επαγγελματίες της Βόρειας Ελλάδας. Είμαστε περήφανοι για τα νέα μας γραφεία, τα οποία ευελπιστούμε πως θα εξελιχθούν σε ένα κέντρο που θα παρέχει πρωτοπόρες υπηρεσίες και μια ολοκληρωμένη εμπειρία στους πελάτες μας. Από την πλευρά μας, θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε σκληρά και να βάζουμε το δικό μας λιθαράκι στην οικοδόμηση ενός καλύτερου εργασιακού κόσμου».

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΠΡΟΧΩΡΩΝΤΑΣ ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Εκδήλωση με θέμα «Εταιρική διακυβέρνηση στην Ελλάδα: Προχωρώντας στο επόμενο επίπεδο» συνδιοργάνωσαν την Τετάρτη 2 Οκτωβρίου η ΕΥ σε συνεργασία με τη Velos Advisory, με την παρουσία εκπροσώπων επιχειρήσεων και θεσμικών φορέων.

Η ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης αποτελεί σήμερα κορυφαία πρόκληση για τις ελληνικές επιχειρήσεις και την ελληνική οικονομία γενικότερα. Η τήρηση σύγχρονων και αυστηρών κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης, όπως και η διαφάνεια, η ποιότητα και η αξιοπιστία των οικονομικών στοιχείων, αποτελούν προϋπόθεση για την εμπέδωση της εμπιστοσύνης της κοινωνίας, αλλά και των επενδυτών, προς τις ελληνικές επιχειρήσεις. Η εκδήλωση



αυτή εντάσσεται στις πρωτοβουλίες της ΕΥ και της Velos Advisory για τη συμβολή στον δημόσιο διάλογο γύρω από το θέμα, με στόχο την ευαισθητοποίηση των επιχειρήσεων, της πολιτείας και των εποπτικών αρχών γύρω από το ζήτημα.

Την εκδήλωση άνοιξε ο κ. Άκης Σκέρτσος, υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ, αρμόδιος για τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου, ο οποίος τόνισε: «Πιστεύουμε ακράδαντα ότι η ανάταξη της χώρας, η αποκόλληση από το τέλμα και τον φαύλο κύκλο της υστέρησης και της υπανάπτυξης, δεν θα επιτευχθεί αν δεν αντιμετωπίσουμε το πρωταρχικό αίτιο, την ποιότητα και τον χαρακτήρα της διακυβέρνησης, τόσο στο κράτος όσο και στις επιχειρήσεις –δημόσιες και ιδιωτικές. Με τον πρώτο νόμο που ψηφίστηκε για το επιτελικό κράτος και με 2 νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες για την αναδιοργάνωση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και την εταιρική διακυβέρνηση, είμαστε αποφασισμένοι να θέσουμε τις βάσεις ώστε η Ελλάδα, και σε κρατικό και σε εταιρικό επίπεδο, να λάμψει ξανά».

Ακολούθησε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με τη συμμετοχή των Manuel Isaza, Vice President, Investment Stewardship, EMEA, BlackRock, Francesco Drigo, Head of Proxy Voting, Investment Stewardship, Assicurazioni Generali Group, Thibaut

Barsacq, Vice President, Proxy Research, Institutional Shareholder Services (ISS), δρος Λήδας Κοντογιάννη, Corporate Governance Director & Company Secretary, Μυτιληναίος και Martin Czurda, CEO, Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Τη συζήτηση συντόνισε ο Alan Millings, Global Capital Markets Leader της ΕΥ.

Κοινή διαπίστωση όσων συμμετείχαν στο πάνελ ήταν ότι η ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης θα βελτιώσει την πρόσβαση σε κεφάλαια των ελληνικών επιχειρήσεων και θα μειώσει το κόστος χρηματοδότησης. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρθηκε ότι οι επενδυτές γνωρίζουν πως η σωστή εταιρική διακυβέρνηση οδηγεί συνήθως σε καλύτερες μακροπρόθεσμες επιδόσεις, ενώ το έλλειμμα διακυβέρνησης οδηγεί συστηματικά στην αποτυχία. Οι ομιλητές συμφώνησαν, επίσης, στον σημαντικό ρόλο που καλούνται να παίξουν τα ανεξάρτητα μέλη των Δ.Σ. στη σχέση των επιχειρήσεων με τους επενδυτές. Επιπρόσθετα, τονίστηκε ότι τα μέλη των Δ.Σ. πρέπει να θυμούνται πως έχουν μια περιορισμένη εντολή, η οποία λήγει με την επόμενη γενική συνέλευση. Τέλος, οι ξένοι ομιλητές παρατήρησαν ότι οι ελληνικές εταιρείες παραμένουν αρκετά εσωστρεφείς και εξέφρασαν την επιθυμία τους για έναν πιο ανοικτό, συνεχή και έγκαιρο

διάλογο, με πρωτοβουλία των ίδιων των επιχειρήσεων.

Οι Βασίλης Καμινάρης, Head of Assurance Services της ΕΥ στην Ελλάδα και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη και Αιμιλία Βάρφη, διευθύνουσα σύμβουλος της Velos Advisory, εξειδικευμένη εταιρεία στην παροχή διασυννοριακών συμβουλευτικών υπηρεσιών, αναφέρθηκαν αναλυτικά στον ρόλο της εταιρικής διακυβέρνησης για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της Ελλάδας ως επενδυτικού προορισμού.

Ο κ. Καμινάρης αναφέρθηκε στην πρόσφατη έρευνα της ΕΥ, «Attractiveness Survey: Ελλάδα», η οποία κατέγραψε τις απόψεις της παγκόσμιας επενδυτικής κοινότητας έναντι της χώρας μας ως επενδυτικού προορισμού. Όπως εξήγησε ο κ. Καμινάρης, «η έρευνα διαπιστώνει ότι η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα ψηλά στην ατζέντα των επενδυτών, ωστόσο, για να μετατραπεί το ενδιαφέρον αυτό σε επενδυτικά έργα θα πρέπει η χώρα να προχωρήσει σε σημαντικές αλλαγές σε τομείς όπως η φορολογία, η ενίσχυση της εκπαίδευσης και των ανθρωπίνων δεξιοτήτων, η στήριξη της καινοτομίας και του κλάδου της τεχνολογίας και η μεγέθυνση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Πλην αυτών, όμως, είναι αυτονόητο ότι η εμπέδωση της εταιρικής διακυβέρνησης θα παίξει καθοριστικό ρό-

λο στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ξένων επενδυτών».

Η Αιμιλία Βάρφη ανέλυσε τα ευρήματα μελέτης αντιλήψεων, που ανατέθηκε ειδικά για την παρούσα εκδήλωση στην Investor Update, ομάδα εμπειρογγνωμώνων που εδρεύει στο Ηνωμένο Βασίλειο, ειδική στην ανάλυση των κεφαλαιαγορών και των μετοχικών συνθέσεων, μία εκ των συνεταίρων της Velos Advisory. Η έρευνα, η οποία διεξήχθη τον Σεπτέμβριο του 2019, αποτυπώνει τις αντιλήψεις των χρηματοπιστωτικών αγορών για τις ελληνικές εισηγμένες εταιρείες, τις προκλήσεις και τους κινδύνους μιας επένδυσης στην Ελλάδα, την ποιότητα των επενδυτικών σχέσεων (IR), τη χρηματοοικονομική επικοινωνία και την εταιρική διακυβέρνηση των ελληνικών εταιρειών. Όπως τόνισε η κ. Βάρφη, «παρά την ανάκαμψη της ελληνικής αγοράς το 2019, επιβάλλεται να επαναδημιουργηθεί η εμπιστοσύνη με τη διεθνή κοινότητα και, ενώ έχει αναγνωριστεί πως έχει υπάρξει κάποια βελτίωση των επενδυτικών σχέσεων τα τελευταία δύο χρόνια, παραμένει η ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της ποιότητας των IR και της επικοινωνίας περί τα χρηματοοικονομικά».

Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με παρουσιάσεις σχετικά με τις απαιτήσεις που θα πρέπει να αντιμετωπίσουν οι επιχειρήσεις εκδότες κατά το 2020.

Η κ. Βάρφη, παρουσίασε μια σύνοψη της σεζόν των Γενικών Συνελεύσεων του 2019, προβάλλοντας τις τάσεις των ψηφοφοριών σε διάφορες ευρωπαϊκές αγορές, όπως αυτές συνελέγησαν από μία εκ των κορυφαίων εταιρειών «proxy solicitors», την Morrow Sodali, η οποία δραστηριοποιείται και στην Ελλάδα.

Ο Κρις Αμιράλης, στρατηγικός συνεργάτης της EY Ελλάδος στις Υπηρεσίες Ανθρώπινου Δυναμικού, αναφέρθηκε στις νέες εκτενέστερες γνωστοποιήσεις που απαιτούνται από τον νόμο 4548/2018 περί δημοσιοποίησης των αποδοχών των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών εταιρείες, τονίζοντας: «Η δημοσιοποίηση των αμοιβών των μελών του Δ.Σ. έχει σαν στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας των εισηγμένων εταιρειών, με σκοπό την προσέλκυση περισσότερων διεθνών επενδυτών, αξιόλογων στελεχών και ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας». Ο κ. Αμιράλης παρουσίασε τη βασική δομή που πρέπει να διέπει τη δημοσιοποιημένη έκθεση πολιτικής αποδοχών, όπως αυτή απαιτείται από τον νόμο και με βάση τις βέλτιστες ευρωπαϊκές πρακτικές. Επιπλέον, παρουσίασε τις ευρωπαϊκές τάσεις της πολιτικής αποδοχών των μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ.

Η Σοφία Καλομενίδου, εταίρος και επικεφαλής του τμήματος Κεφαλαιαγορών της EY Κεντρικής, Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας, στο πλαίσιο της παρουσίασής της περί διαφάνειας και εποπτείας των συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2017/828 και την εφαρμογή του νόμου 4548/2018, αναφέρθηκε στις εκτενέστερες διαδικασίες και γνωστοποιήσεις που απαιτούνται από τις εταιρείες σχετικά με τις συναλλαγές τους με συνδεδεμένα μέρη. Συγκεκριμένα, η κ. Καλομενίδου τόνισε: «Οι νέοι κανονισμοί απαιτούν όλες οι σημαντικές συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη να κατατίθενται στη γενική συνέλευση των μετόχων

ή το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας προς έγκριση και κατόπιν να δημοσιοποιούνται. Οι κανονισμοί αυτοί έχουν σκοπό να προστατέψουν τις εταιρείες και τους μετόχους από τον κίνδυνο τυχόν συνδεδεμένα μέρη να αποκτήσουν πρόσβαση στα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας».

Ο Παναγιώτης Παπαγιαννακόπουλος, CESA South Cluster Cybersecurity Services Leader, αναφέρθηκε στην κρισιμότητα της κυβερνοασφάλειας που απαιτεί η νέα ψηφιακή εποχή.

Ο Σωκράτης Λαζαρίδης, διευθύνων σύμβουλος του Ομίλου Χρηματιστηρίου Αθηνών, κλείνοντας την εκδήλωση τόνισε: «Οι συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί παγκοσμίως απαιτούν ταχύτερα βήματα απ' όλους. Η αξία της εταιρικής διακυβέρνησης αναδεικνύεται σημαντικότερη από ποτέ, τώρα που το ενδιαφέρον των ξένων επενδυτών για τις ελληνικές επιχειρήσεις επανακάμπτει. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας είναι άμεσα συνυφασμένη με τη σωστή εφαρμογή των κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης. Μόνο εταιρείες με καλή εταιρική διακυβέρνηση μπορούν να εξασφαλίσουν πρόσβαση στη διεθνή επενδυτική κοινότητα». Ο κ. Λαζαρίδης έκλεισε την παρέμβασή του δηλώνοντας: «Το Χρηματιστήριο, από την πλευρά του, συμβάλλει εμπράκτως, μέσω του ΕΣΕΔ, στην υιοθέτηση κουλτούρας καλής εταιρικής διακυβέρνησης από τις εισηγμένες επιχειρήσεις».